

SIR WILFRED GRENFELL - Geb. 1865

SIR WILFRED GRENFELL
ZENDINGSDOKTER VAN LABRADOR

DOOR
J. HENZEL

SIR WILFRED GRENFELL

J. N. VOORHOEVE – DEN HAAG – MCMXXXV

FAKKELDRAGERS

Reeks levensbeschrijvingen van bekende persoonlijkheden, fakkeldragers op het gebied van In- en Uitwendige Zending.

- 1 Hudson Taylor, de man die op God vertrouwde door M. Broomhall, vertaald door H. J. van der Munnik.
- 2 Joseph Zalman, een gezondene uit Israël, door A. R. Zalman-Marda.
- 3 J. G. Scheurer, de man van het rotsvaste geloof door J. H. Kuyper. Voorwoord van A. W. F. Idenburg.
- 4 C. H. Spurgeon en zijn boodschap aan ons, door A. G. Barkey Wolf.
- 5 William Carey, de grondlegger der hedendaagsche zending, door dr ir H. G. van Beusekom.
- 6 Sir Wilfred Grenfell, zendingsdokter van Labrador, door J. Henzel
- 7 L. I. Nommensen, de apostel der Batakkers, door H. J. Hemmers.

HOOFDSTUK I

DE VOORBEREIDING DOOR GOD

Wat hebben wij het toch moeilijk met ons geloof midden in het volle leven. Wij gelooven wel, of we meenen het althans. Maar dan geldt het bijvoorbeeld de geschiedenissen, die ons in de Heilige Schrift worden medegedeeld. Doch zoodra we het terrein van de gewijde geschiedenis verlaten en in het gewone, het alledaagsche leven komen te staan, dan zijn die groote Godsmannen toch wel heel ver van ons verwijderd.

Laten we een voorbeeld noemen.

We lezen van Abraham, die door God geleid werd. Zijn geheele leven door. Niet alleen dus, toen hij zelf het waagde, om in den geloove zijn vaderland en zijn familie te verlaten, doch even goed in de jaren, toen hij nog rustig in de tenten van zijn ouders verblijf hield. Toen leidde God hem ook. Zonder dat iemand het wist; zonder dat hij er zichzelf van bewust was. En het heele jonge leven van Abraham was één groote voorbereiding voor de taak, die hij als volwassen man zou hebben te volbrengen.

Abraham had een taak op deze aarde te volbrengen. Een levenstaak. En God had hem die taak aangewezen. We zouden ook kunnen zeggen: God had die taak voor

---

hem in het bijzonder bestemd. God had hem gekozen om iets bepaalds te volbrengen.

Maar als God iets doet, doet Hij het *Goddelijk*. Natuurlijk. We kunnen gerust zeggen: Hij kan het niet anders dan Goddelijk; daarvoor is Hij de groote God, de machtige Schepper aller dingen.

Goddelijk wil dan ook zeggen: goed, zonder dat er iets aan ontbreekt.

Te midden van zijn vrome familie wordt Abraham voorbereid tot zijn groote taak, in bijzonderen zin als de uitverkorene Gods te leven, die tot zegen zou worden voor anderen.

En wanneer God hem straks roept om 's Heeren weg te gaan, dan is hij bereid, en van aarzeling lezen we niets. En zoo wordt Abraham ook de vader der geloovigen.

Als God-Zelf iemand heeft voorbereid, kunnen we ervan verzekerd zijn, dat zulk een in staat is om Gods werk te doen, indien men althans wil luisteren naar Zijn roepstem. Want ook dit laatste is noodig. Als God Zijn kinderen misschien wel door wondere leiding heeft voorbereid, doch zij weigeren om naar de stem van hun God te luisteren en Zijn wegen te gaan, dan weerstaan ze Gods bedoelingen. En als ze dan hun levenswerk niet volbrengen, is dat niet de schuld van God, doch ligt de oorzaak bij hen zelf.

Luisteren ze echter naar de stem van God, dan zullen ze het ervaren, dat God ze zóó heeft voorbereid en ze ook zóózeer heeft toegerust met de noodige talenten en krachten, dat zij in staat zijn om het werk, waarvoor ze als hun levenswerk geplaatst worden, te volbrengen.

Misschien is er in dat werk niet eens direkt iets vrooms, iets Christelijks te zien, maar toch is het het werk van

---

God, waartoe ze door God geroepen zijn, nadat ze eerst door Hem ertoe zijn voorbereid.

Zoo was het met Abraham.

Wij zien in enkele bladzijden zijn leven geteekend, en daar komen dan de godsdienstige momenten als vanzelf naar voren. Maar toen hij langzaam verder zwierf met zijn talrijke kudde en die van zijn neef Lot erbij, en van dag tot dag voorttrok, zal geen enkele toeschouwer uit dien tijd den indruk hebben gekregen, dat hij in dat verder zwerven gehoorzaam was aan God. Toch was het zoo, en alleen in dezen weg der gehoorzaamheid kon hij de stamvader van het uitverkoren volk Gods worden.

Deze dingen zijn ons allen bekend; we zijn er vertrouwd mee. Zoo is het met alle groote figuren uit de Heilige Schrift.

We denken aan Mozes.

Welk een merkwaardig leven! Door het eerste deel van zijn leven aan het hof van den Farao ontving hij niet slechts een alleruitnemendste opleiding, doch leerde hij ook de ziel van het Egyptische volk kennen op een wijze, die weinigen gegeven was. En de stem des bloeds trok hem toch ook weer henen naar zijn eigen volk.

Dan komen de veertig jaren in de woestijn. Zij zijn voor hem de lange tijd van stille afgezonderdheid, van leven met de natuur, — en dat wordt voor hem: leven met God.

Zoo wordt hij voorbereid tot de vervulling van zijn groote roeping: het volk van God uit de slavernij te leiden naar de vrijheid.

We zouden kunnen voortgaan en alle Bijbelsche helden noemen. En bij elk voorbeeld zou het zijn, als stonden we op bekenden grond. Ja, we zouden nog verder willen

---

gaan, en de groote geloofsgetuigen uit later eeuwen er ook bij noemen. De wonderbare levensleiding van den grooten kerkvader Augustinus zou ons voor den geest komen, en Luther zouden we zeker niet vergeten.

Maar hoe dichter we komen tot onzen eigen tijd, en tot ons eigen leven, hoe minder we van een voorbereiding, van een leiding Gods kunnen zien; hoe moeilijker het ons ook wordt om het te gelooven, dat God de levens met Zijn Goddelijke hand leidt.

Dit is niet zoo vreemd. Het is uiterst moeilijk, om in een leven, dat we meelevende, de groote lijnen te zien; dat is: de leiding te herkennen. Wanneer we door een ons onbekend bosch, of door een ons vreemde stad wandelen, hebben we niet het minste idee van de richting en we weten niet waar we zullen uitkomen. Maar uit een vlieg-machine aanschouwd, overzien we met een enkelen oogopslag alle wegen, en weten we waarheen ze voeren.

Geschiedenis beschrijven we het beste, als we door vele jaren gescheiden zijn van de feiten. Dan staan we achter de gebeurtenissen en kunnen ze overzien.

Daarom is het zoo leerzaam en zoo heilzaam om de levens te leeren kennen van mannen en vrouwen, die God tot een bijzonder werk geroepen heeft. Men ziet dan duidelijk, dat ze vaak op wondere wijze voorbereid zijn tot hun levensarbeid. En het wordt ons gemakkelijker te gelooven, dat God ook in ons eigen leven Zijn hand heeft; dat Hij ook met ons Zijn plan heeft.

Natuurlijk ziet men in het eene leven de groote lijnen gemakkelijker en duidelijker dan in het andere. Er zijn menschen, in wier leven de leiding Gods wel zeer helder en klaar aan den dag treedt.

Dit is ook het geval met den man, wiens leven we in

---

deze bladzijden willen trachten open te leggen. Bij hem treedt de merkwaardige leiding Gods wel heel duidelijk aan het licht. In zijn leven zien we al bijzonder goed, dat een hoogere macht hem voorbereidde tot wat zijn levenswerk moest worden.

HOOFDSTUK II

DE OUDERS

Het spreekt natuurlijk vanzelf, dat de ouders den grootsten invloed hebben op het leven van hun kinderen. Zonder het te weten en zonder het zelfs te vermoeden, en dus ook zonder het te bedenken, bepalen zij voor een groot gedeelte wat en hoe het leven hunner kinderen zal worden.

Nu kan die invloed van de ouders op hun kinderen als vanzelf van zeer verschillenden aard zijn. Er zijn er, die met hun kinderen al zeer vroeg spreken over God en de hoogere dingen; die met hun kinderen over de godsdienstige dingen spreken zooals ze dat met volwassenen zouden doen. En wanneer de kinderen er gunstig op reageeren, — wat lang niet altoos het geval is, — maken zij niet zelden den indruk, kleine volwassen geloovigen te zijn. In hoeverre dit dan echt is, kunnen wij hier buiten beschouwing laten.

Maar er zijn ook ouders, die met hun kinderen spreken over God op echt kinderlijke wijze, en dat nog wel vooral niet te vaak, doch die elken dag met God spreken over hun kinderen, en hun door een leven van groote trouw en oprechtheid toonen wat het zeggen wil Christus te volgen. Van hoe groote beteekenis dit laatste in het leven is, weet iedereen. Er is niets, dat zoozeer in den weg

---

staat aan de komst van Gods Koninkrijk, als een leven, waaruit in niets blijkt, dat men God liefheeft dan in woorden, terwijl de daden niet zelden in lijnrechten strijd zijn met de vrome woorden.

De ouders van Grenfell hebben meer waarde gehecht aan het leven; ik zou haast zeggen: aan het voorleven van Christus aan hun kinderen. Misschien is de vrucht van deze methode niet dadelijk zoo duidelijk zichtbaar, doch dat neemt niet weg, dat zij niettemin zeer echt kan zijn.

Wel werd de dag in het gezin begonnen met wat we een korte godsdienstoefening zouden kunnen noemen, maar Wilfred schrijft er zelf later van, dat men zich er meer aan onderwierp dan dat men er zich in verblijdde. „In den zomer gingen mijn ouders meestal naar Zwitserland of ergens anders heen, en dan was er geen godsdienstoefening, en het scheen dan, dat de dag vrijer en langer was, en dat gevoel van gedwongen te zijn hadden we dan niet.”

Verder behoorde men tot de Engelsche staatskerk en de godsdienst was iets, dat bij het leven behoorde, en daarom ook een deel van de opvoeding van ieder fatsoenlijk mensch.

Toch was er een stille invloed, welke van de ouders uitging op de kinderen; een invloed, dien ze eerst later zouden bemerken, en waarover Wilfred in zijn geschriften telkens en telkens weer spreekt. Hij is blijkbaar diep onder den indruk van wat zijn ouders voor hem geweest zijn.

Menigmaal blijkt uit wat Wilfred schreef, dat zijn vader steeds bezig was met de belangen van zijn jongens, en dat hij bij de opvoeding zich niet blind staarde op de eischen van het oogenblik, doch meer aandacht

---

wijdde aan de toekomst van zijn kinderen. Het was een opvoeding langs groote lijnen, een opvoeding tot vrijheid en tot zelfstandigheid, die allicht niet in alle gevallen de beste zou zijn, doch die hier onder Gods eigen leiding juist de opvoeding was, die onze held noodig had voor zijn verdere leven.

„Geen mensch had ooit een edelmoediger en meer teerhartig vader,” zegt hij zelf, op hoogen leeftijd gekomen.

Van die groote mate van vrijheid geeft hij meer dan één merkwaardig voorbeeld.

Zijn vader, die eigenlijk predikant was, had te Parkgate bij Chester een school overgenomen, zooals dat in Engeland meer gebeurt. Hij was dus niet alleen hoofd van die school, doch ook eigenaar. Wij zouden zeggen, dat hij kostschoolhouder was. Daardoor had hij een zeer druk leven. Het gevolg was, dat hij zich niet zooveel met zijn kinderen kon bemoeien en dat deze een groote mate van vrijheid genoten. Wanneer de ouders, meestal dadelijk bij den aanvang van de groote zomervacantie, op reis gingen, bleven de kinderen met de huishoudster van de school tehuis. Dan werd er blijkbaar niet veel op hen gelet, en dikwijls waren zij den geheelen dag van huis. Ja, zoo nu en dan kwamen zij zelfs 's avonds niet eens thuis en bleven den geheelen nacht uit.

Nu moet men daaruit niet de gevolgtrekking maken, dat ze onbehoorlijke dingen deden. Wij komen daar nog wel op terug.

Natuurlijk wil dat evenmin zeggen, dat de huishoudster heelemaal niet op hen lette, maar . . . „wij beschouwden het altoos als eerlijk spel om haar te verschalken, en bij heel wat gelegenheden hadden we meer dan goed succes,” schrijft hij zelf.

Op een goeden keer vonden ze, dat het toch veel ge-

---

zelliger zou zijn, als ze een paar vrienden bij zich hadden. Misschien uit zucht naar avontuur, vroegen ze hun ouders niet om een paar vrienden te logeeren te mogen hebben, doch ze wachtten, totdat vader en moeder hun vacantiereis hadden aangevangen. De dag kwam; vader en moeder gingen op reis en ze waren nog niet lang weg, of de jongens spendeerden er dertig centen aan en . . . zonden een telegram naar een neef in Londen, om de vakantie bij hen te komen doorbrengen. Het telegram luidde aldus: „Beste Sid, kom vakantie bij ons doorbrengen. Vader gegaan naar Aix.”

Wie beschrijft echter hun verbazing, toen ze den volgenden dag een telegram terug ontvingen van dezen inhoud: „Nog niet gegaan. Vader.”

Wat was het geval?

Vader en moeder waren dien eersten dag tot Londen gereisd, en hadden besloten den nacht bij hun familie door te brengen, bij de ouders van bedoelden neef. Sid was buitengewoon verheugd geweest over de uitnoodiging, was opgetogen naar zijn vader gegaan om diens toestemming en om reisgeld te krijgen, . . . en deze had tot den avond gewacht, en had de uitnoodiging aan vader Grenfell getoond!

Nu komt echter het merkwaardige, — en dit is wel karakteristiek voor de ouders, — neef Sid kwam! De ouders begrepen de jongens, en vertrouwden hen volkomen.

Inderdaad moet er wel een verhouding van buitengewoon vertrouwen bestaan tusschen ouders en kinderen, wanneer zoo iets kan gebeuren. Men kan dan ook begrijpen, wat het zeggen wil, als een zoon op hooger leeftijd van zijn vader kan schrijven: „Hij weigerde ons nooit eenig redelijk verzoek, en zeer weinig onredelijke, en hij

---

veroorloofde ons in zoo hooge mate zelf onzen weg te bepalen, dat weinigen in dezen zulk een voorrecht zullen hebben genoten. Hoe vaak en hoe zeer heb ik er spijt van gehad, dat ik hem niet beter had begrepen.”

Ik noemde zooeven het woord avontuur. Dat de jongens verzot waren op avonturen, blijkt uit het volgende.

Door het lezen van prullige boeken waren zij op de gedachte gekomen om eens een echte inbraak op touw te zetten. Dat wilden ze zelf eens „meemaken.” Niet omdat ze aan iets gebrek hadden, doch louter ter wille van het avontuur. Het plan werd, zooals dat meestal het geval was, door een broer van Wilfred uitgewerkt en niet alleen het maken van het plan, doch ook het ten-uitvoeren geschiedde met een ernst, een betere zaak waardig.

Terwijl de huishoudster sliep, zouden zij in de provisiekamer van de school inbreken, hoewel zij er den geheelen dag in en uit konden gaan. Des nachts lieten zij zich uit het venster naar buiten zakken, sneden de stopverf uit de ramen, forceerden den wervel van het venster, openden zoo het raam, plakten er bruin papier voor (!) om niet gezien te worden en richtten een feestmaal aan van biscuits, krenten, suiker en — „ik schaam mij om het te zeggen,” zoo getuigt hij later — van portwijn, die ze in een tinnen kan in de eigen kamer van de huishoudster warm maakten. 's Morgens gaven zij de rest van alles aan vrienden onder de visschers, die zich vroeg naar de kust begaven voor hun arbeid.

Eens gebeurde het, dat een jongen van de school ziek werd en stierf. De vader van dezen jongen behoorde niet tot de Engelsche staatskerk, doch tot een ander kerkgenootschap. En nu weigerde de dominee de poort van het kerkhof te openen. De begrafenis op het kerkhof kon

---

hij niet verhinderen, doch wel alle medewerking weigeren en allerlei moeilijkheden in den weg leggen. Toen nu de stoet aankwam, moest de kist over den muur worden getild. De kerk was gesloten en de dienst kon daar dus niet gehouden worden, zooals dat in Engeland gebruikelijk is. Maar vader Grenfell leidde eenvoudig den dienst aan de groeve in de open lucht, en de dienst in verband met deze heele onverkwikkelijke geschiedenis maakte een diepen indruk op Wilfred. Hier voelde hij voor het eerst duidelijk, waarom het in den waren godsdienst eigenlijk gaat. En toen den volgenden Zondag de dominee in zijn prediking zich niet ontzag om te spreken over den verderfelijken invloed van het verleenen van hulp aan hen, die zich van de staatskerk hadden afgescheiden, stond vader Grenfell op en verliet het kerkgebouw. Weer voelde toen de zoon hoe het bij zijn vader niet ging om uiterlijke gebruiken of om een aardsche kerk, doch om veel hoogere dingen.

Deze waarheid is hem zijn geheele leven zeer sterk bijgebleven.

Ook de moeder had grooten invloed op haar kinderen; een invloed, die althans bij Wilfred zijn heele leven is gebleven.

De broer, die in leeftijd op hem volgde, had een zeer zwakke gezondheid. Wilfred betoonde hem altijd een groote toewijding, deed alles voor hem en was zeer aan hem gehecht. Hij leed zelf onder het feit, dat zijn broer geen deel kon nemen aan hun spelen en aan de sport. Maar toen deze jongere broer gestorven was, verbaasde het Wilfred eigenlijk, dat hij niet meer bedroefd was, en dat hij zooveel vertrouwen had in wat iedereen had gezegd, dat zijn broer n.l. naar een veel gelukkiger

---

wereld was gegaan, waar hij niet meer zou behoeven te lijden.

Toen hij in later jaren zijn leven nog eens nauwkeurig doorliep, stelde hij zichzelf de vraag, hoe dat toen toch mogelijk geweest was. En dan komt hij zelf tot deze verklaring: „Wij twijfelden nooit aan iets, wat onze moeder zei.”

Dat is wel een buitengewoon getuigenis. Wat moet zulk een leven op een hoog plan hebben gestaan!

„Haar geloof was haar geheele leven door een positieve kalme verzekerdheid, krachtig gegrondvest op de innerlijke autoriteit van haar eigen geestelijke ervaringen. Wat van oneindig meer belang was voor ons geloof, was het feit, dat haar daden nooit haar woorden teniet hadden gedaan. We zagen haar nooit iets doen in toorn, en ze handelde nimmer onrechtvaardig. Het is een niet te loochenen feit, dat een jongen of een man ontwijfelbaar van een persoon, dien hij liefheeft, datgene aanneemt, waartegen zijn geest zich voortdurend zal verzetten, indien hij op de een of andere manier aan zijn leermeester twijfelt. Voor iederen jongen bezit de moeder, die hij liefheeft, natuurlijk bronnen van wijsheid, die niet open liggen voor hem. Dit feit onderzoekt hij niet en hij ontleedt het evenmin. Op de een of andere wijze wisten wij van onze moeder, dat ze een kennis der waarheid bezat, die wij niet hadden. En zij bezat die ook onbetwistbaar. Het was het innerlijk licht, waarvan Christus zegt, dat het komt, wanneer we in Zijn voetstappen wandelen. In ons latere leven vroeg onze aanmatigende persoonlijkheid van ieder ander een waarom of een waarvoor, en ons verwaten verstand misleidde ons, zoodat we meenden eerlijkheidshalve iets niet te kunnen gelooven, wanneer onze hersencellen een moeilijkheid niet konden

---

begrijpen of er geen antwoord op wisten. Maar in haar verzekering was iets, dat ons bevredigde.

Hij kan geen woorden genoeg vinden om de trouw van zijn moeder te roemen. In haar dagelijkschen trouwen arbeid bracht zij den geest van Christus in het groote gezin. En niet slechts in het gezin, „doch ongetwijfeld ook in ons persoonlijk leven, al waren we niet in staat om in die dagen het groote belang daarvan in te zien.”

Godsdienst verdiende volgens hem dien verheven naam niet, wanneer hij niet het stempel van het ware droeg. En hij vond het in zijn verdere leven voor een jongen niet wenschelijk, dat deze zich al te zeer bezig zou houden met zijn innerlijk leven, evenmin als zoo'n knaap ernstige aandacht wijdt aan de vraag, of zijn spijsvertering wel goed in orde is.

Toen hij op school was te Marlborough, 'n zoogenaamd college, een groote kostschool, waar men voor de universiteit werd klaar gemaakt, behoorde het tot de goede zede, dat men 's Zondags op bepaalde wijze gekleed was. Ging men 's morgens naar de kapel van de school, dan was het gewenscht, een bloem in 't knoopsgat te dragen. Welnu, elke week zond zijn moeder hem in dien tijd een doosje met bloemen, met haar eigen handen ingepakt. Bij haar duizend zorgen voor de kleine jongens van de school vond ze nog tijd om de bloemen te plukken, in te pakken en te verzenden als een teeken van haar liefdevol meelevens met haar kind.

Haar werk was niet te vergeefs, want haar zoon leerde daardoor de bloemen liefhebben, maar ook begon hij beter te begrijpen wat ordelijkheid en netheid in zijn kleeren voor een mensch beteekent. Maar bovenal leerde hij verstaan wat een kleine daad van liefde kan beteekenen in het leven van een mensch in het algemeen, van

---

een eenzaam, een ongelukkig mensch in het bijzonder. En welk een menigte eenzame en ongelukkige menschen zijn er in de wereld; armen, die snakken naar een enkele daad van liefde; die dorsten naar een enkel klein bewijs van genegenheid.

Wacht de heele wereld daar eigenlijk niet op?

Welnu, hij kreeg rijkelijk gelegenheid om in zijn lange leven aan ongelukkigen en hulpbehoevenden door daden liefde te betoonen.

HOOFDSTUK III

ONZE GEBOORTEPLAATS

Ook de plaats, waar we geboren worden en opgroeien, kan voor ons leven van de grootste beteekenis zijn. Het zal een groot verschil wezen, of men bijv. op het land opgroeit, te midden van Gods heerlijke natuur, dan wel in een stad met haar eindelooze huizenrijen. Parkgate lag in de nabijheid van de stad Chester, dicht bij de rivier de Dee, welke hier zich verwijdt tot meer dan een breede riviermonding; haast tot een diep ingesneden inham van de zee. De eigenlijke rivier vervolgde echter in hoofdzaak wel haar loop. De jongens aan den oever noemden dat gedeelte „het diep,” en aan beide zijden lagen zandbanken met diepere geulen ertusschen.

Van jongs af waren de Grenfells vertrouwd met dit water en waar ze zulk een groote vrijheid genoten, als we reeds gezegd hebben, daar kan het wel niet anders, of haast iederen dag waren ze aan of op het water te vinden.

De menschen in het rond leefden van de visscherij, welke zij in den breeden riviermond beoefenden. Het kostte den jongen Grenfells weinig moeite om vriendschap te sluiten met deze eenvoudige visscherslui, en talloos vele malen kon men de jongens in de scheepjes van de visschers vinden. Ja, niet zelden brachten zij

---

zelfs den nacht door met de visschers aan boord van hun schepen.

Op deze wijze maakten zij al vroeg kennis met water en zee in alle mogelijke omstandigheden, en natuurlijk ook met de moeilijkheden, die daarmee verbonden waren.

Zoo wijzigt zich, om iets te noemen, de ligging van de zandbanken en de daartusschen gelegen diepe geulen telkens weer; en na een zwaren storm was alles geheel veranderd. Maar voor hen, die even goed thuis waren op het water als op het land, was het een aantrekkelijk avontuur om de banken weer op te zoeken, en te bepalen waar zij lagen. Daarbij kwam het hun van pas, dat ze konden zwemmen als ratten.

Kwam de vloed op, dan stroomden eerst de verraderlijke geulen vol en in minder dan geen tijd waren ook de banken aan het oog onttrokken. Maar wanneer zij daar dwaalden, hetzij om te visschen of om vogels te schieten, dan was het niets ongewoons, door den stijgenden vloed overvallen te worden.

De aantrekkelijkheid van het water werd nog zeer vergroot door de aanwezigheid van groote menigten van vogels, die daar overvloed van voedsel vonden. Er waren er duizenden van allerlei aard. Er waren altijd zwart- en wit-gekleurde scholeksters te vinden, die bij laag water snaterend over de plaatsen vlogen, waar mosselen te vinden waren. Met hun roodachtige snavels vormden er eenige een prachtig zegeteeken, en wanneer het den jongens gelukt was, er een paar te schieten, droegen zij ze trotsch naar huis.

Dan waren er de groote wulpen met lange snavels, Welk een overwinning, wanneer iemand een paar van deze vogels wist te verschalken! Op een goeden keer ontdekte Wilfred een plaats, waar ze 's nachts heenvlogen

---

langs den kant van het water. Maar daar hij geen hond had, moest hij ze met zijn geweer boven water nazwemmen. Het gelukte hem echter er een paar machtig te worden en dit vergoedde alle moeite.

„Van den vroegen morgen tot den laten avond kon ik geheel alleen uren dwalen, volkomen tevreden, wanneer ik met een enkelen vogel terugkwam, en niet in het minst ontmoedigd, als het me niet gelukt was er een te verschalken. Alle idee van tijd was dan weg en wanneer maar al te vaak de boterhammen vergeten waren, was ik wel genoodzaakt om mijn toevlucht te nemen tot een eenzaam koffiehuis in de nabijheid van een mijn, waar men echter alleen thee en biscuits had, behalve natuurlijk de eindelooze biertjes voor de mijnwerkers. Ja, ik kan me zelfs herinneren, dat de honger zóó groot was, dat de Dee werd overgestoken en aan den Welschen kant brood en kaas werd gekocht.”

Zoolang de koude niet al te groot was, werden deze tochten barrevoets ondernomen.

Op zijn achtsten verjaardag (28 Februari) was hij ongeveer anderhalf uur gaans van huis in de moerassen op jacht op scholeksters. Hij had er een paar geschoten, toen hij, terwijl hij door het water waadde, plotseling met zijn geweer in de hand hals over kop in een diep gat viel. Op het land lag de sneeuw nog, en den langen tocht naar huis vergat hij niet gemakkelijk.

Geen wonder, dat Wilfred in deze streek niet alleen het water en de zee liefkreeg, doch ook de visschers leerde kennen, waardeeren en achten. Deze eenvoudige mannen met hun eerlijk, misschien wat ruw karakter trokken hem bijzonder aan. Het waren mannen. Men kon op hen aan. Ze wisten wat ze wilden. Hun leven was moeilijk en zwaar, hun bedrijf gevaarlijk. Maar ze wis-

---

ten van geen opgeven. Slechts al te vaak moesten ze den dood recht in de oogen zien, en dat maakte hen ernstig, soms gesloten, zelfs stug. Maar wanneer ze iemand toestonden een blik in hun hart te slaan, dan stond men verbaasd over zooveel oprechtheid en trouw.

Hier werd een band gelegd tusschen Wilfred Grenfell en de stoere visschers, die, zonder dat hij het van verre kon vermoeden, een band voor het leven zou worden. Hier leidde God hem langs Zijn wegen en bereidde den jongen voor, zoodat hij later de helper en de verdediger van het arme volk van Labrador zou worden.

God leidt de Zijnen langs wondere wegen.

Hebben dan deze schijnbaar toevallige omstandigheden met Gods leiding iets te maken, zouden wij zeggen. Maar God vraagt niet aan ons, hoe Hij het doen zal. Hij gaat Zijn weg. Hij leidt de Zijnen, en Hij leidt ze op den besten weg.

Trouwens, die liefde en eerbied voor de mannen van de zee waren iets, dat hij geërfd had. Vele van zijn voorouders hadden in de Engelsche marine gediend en niet weinige van zijn familieleden bekleedden ook tijdens zijn leven nog een eervolle plaats op de Engelsche vloot.

„Ik kan begrijpen, waarom Christus zoovele mannen koos, die de zee bevoeren, en aan hen Zijn waarheid toebetrouwde, om die verder te dragen. Al waren zij door hun opvoeding niet ontwikkeld, het waren eerlijke, dappere mannen, vol van zelfvertrouwen en bovendien vindingrijk.”

Dat deze liefde voor het water de jongens praktisch maakte, spreekt wel vanzelf. In velerlei opzicht. Doch ook in dezen, dat ze eens besloten zelf een boot te bouwen. Natuurlijk moest het gemis van een eigen boot zich telkens doen gevoelen. En daar zij middelen ter beschik-

---

king hadden, vroegen en kregen zij verlof, om het materiaal te koopen, dat noodig was voor het bouwen van een eigen boot. Het werk zou plaats hebben onder toezicht van den timmerman van het dorp, en een kamer werd ervoor beschikbaar gesteld.

Dat de bouw toch niet zoo goed slaagde, doet er minder toe. Ze leerden er door, praktisch te werken.

HOOFDSTUK IV

DE SPORT

In onzen tijd klagen we nog al eens, dat onze jonge menschen te veel aan sport doen. En inderdaad kan men zelf een beoefenaar van de sport wezen, en toch de meening zijn toegedaan, dat de sport in het leven onzer jonge menschen een al te groote plaats bekleedt. Sport mag toch nooit nummer één worden, zoodat 't werk, waartoe we geroepen worden, op de tweede plaats komt te staan.

Toen Wilfred Grenfell, die in 1865 het levenslicht aanschouwd had, een jongen was, was er ten onzent van sport in den tegenwoordigen zin van het woord nog geen sprake. In Engeland was dit echter wel het geval. En Grenfell, dien we reeds hebben leeren kennen als een jongen, die veel in de natuur verkeerde, was natuurlijk bijzonder geïnteresseerd voor allerlei sport.

In het voorbijgaan hebben we er reeds op gewezen, dat hij zich even goed op het water als op het land thuis gevoelde.

Roeien en zeilen werden als vanzelf door hem en zijn vrienden reeds vroeg beoefend, en dat was ook geen wonder, waar ze zooveel met de visschers van hun dorp verkeerden.

In de scholen werd in dien tijd ook reeds een groote plaats aan de sport ingeruimd. Toen Wilfred op het college te Marlborough was, werd de middag geheel aan

---

de sport en aan de gymnastiek gewijd. Wanneer men op een middag niet in een tal gekozen was, zoodat men niet meespelen kon, dan moest men zich oefenen in het gymnastieklokaal.

Om de animo in de sport te vergrooten, had men de beoefenaars in klassen verdeeld en van tijd tot tijd werd door aanplakken bekend gemaakt, welke jongens tot een bepaalde klasse behoorden. Zoo werden ze aangevuurd om te trachten tot een hoogere klasse op te klimmen.

En in het algemeen was het de grootste eerezucht van een Engelschen jongen om in één of meer takken van sport uit te blinken.

„Evenals de meeste Engelsche jongens stond ik haast in aanbidding voor lichamelijke bekwaamheden,” zegt Grenfell later.

Wij weten tegenwoordig, hoe de sport in het werk van de Christelijke Jonge Mannen Vereenigingen (C. J. M. V.) een groote rol speelt. Men trekt daardoor velen, die nu met het Evangelie in aanraking komen, en die anders er geheel aan zouden voorbij gegaan zijn. In de Engelsche wereld is dat veel sterker het geval, en bekende sportslui zijn opgetreden als predikers van het Evangelie en hebben jonge menschen getrokken, die nooit onder het gehoor van een predikant zouden gekomen zijn.

In 1885 kwam — wij zouden zeggen — toevallig de ure der beslissing voor Grenfell. Eenigen tijd daarna zag hij een advertentie in de Londensche dagbladen. Enkele beroemde atleten zouden spreken in Oost-Londen, cricketers, roeiers, atleten van nationalen en internationalen naam.

„Ik verlangde geweldig om te hooren wat zij te zeggen zouden hebben,” zegt Grenfell. „Zeven van hen, — aan beide zijden van den Oceaan bekend als de Cambridge-

---

zeven, — gingen als zendeling naar China. En dat we hier niet te doen hadden met een voorbijgaande oplaaiing van godsdienstige gevoelens is ten duidelijkste bewezen door het feit, dat ze vijf-en-dertig jaar later allen nog als trouwe getuigen van den Heiland in het veld stonden. En dit klemt te meer, daar zij allen rijk genoeg waren om tehuis een leven van overvloed en gemakken te leiden.

„De spreker, dien ik hoorde, was een groot cricketer. De laatste veertig jaren (Grenfell schrijft dit in 1926) is hij de leider geweest van het werk onder jonge mannen, die het polytechnisch instituut te Londen bezochten. . . . Na deze lange jaren kan ik mij nog goed den heelen gang van zijn rede herinneren. Het was de oude opwekking van Jozua: „Kiest u heden wien gij dienen wilt,” en de spreker paste dit aldus toe: „uzelf, vrees voor kameraden en anderen, of Christus.”

Hij deed de besliste keuze, waarvan hij nooit in zijn lange leven berouw heeft gehad. Een voorbeeld voor andere jongemensen, toch in de jaren van hun jonge levenskracht Jezus te kiezen als hun Verlosser en Leidsman.

Na de groote beslissing voelde Grenfell dadelijk, dat hij ook iets doen moest voor zijn Heiland. Hij wendde zich tot een predikant, dien hij kende als een ernstig prediker, maar, zoo zegt hij zelf: „Ik was volslagen teleurgesteld over de dorheid van zijn ideeën.

„Hij wist mij niets anders aan te bieden dan een klas in een Zondagsschool, wat een grooter waagstuk voor hem was dan hij kon vermoeden, aangezien ik nooit op een Zondagsschool was werkzaam geweest, en een veel moeilijker onderneming voor mij dan ik ooit had kunnen denken. Maar ik begon het werk met veel ijver, om wei-

---

nig anders te oogsten dan ontmoediging. Jongens uit de straten van achterbuurten als Bethnal Green en White Chapel voelen zich weinig gebonden door conventie, en waarom ze naar de Zondagsschool kwamen heb ik nooit goed kunnen verklaren. Zeker niet door een geweldig verlangen om te leeren wat daar onderwezen wordt. Er was zóó weinig vooruitgang in mijn werk te zien, dat ik nooit mijn verbazing zal vergeten, toen de leider van de school me zei, dat het den volgenden Woensdagavond mijn beurt was om een modelles te geven aan mijn klas tot leering van de andere onderwijzers. Ik had alle avonden mijn werk en ik had zelfs nooit gehoord van een vergadering als hier bedoeld werd. Maar daar het er nu eenmaal toe behoorde, kwam ik. Tot mijn verbazing waren de jongens op mijn verzoek werkelijk gekomen, doch ze schenen wel bezeten door een geest van den duivel zelf. Ik veronderstel, dat ze gekomen waren, omdat ze begonnen te begrijpen, dat ik werkelijk veel voor hen voelde. Want op onze achterplaats hadden we allerlei bijeengebracht voor gymnastiek en sport. Elken Zaterdagavond gaven we daar bokslessen en werkten aan de brug. Door dit werk had ik het genoeg een paar van mijn collega's mee te krijgen, die op deze wijze wilden helpen. Dit was een onderdeel van wat ze mijn nieuwe manie noemden, waaraan ze hun goedkeuring hadden gehecht.

„De les voor de onderwijzers was een mislukking. Ik moest mijn leerlingen openlijk bestraffen. Na afloop noodigde ik den dominee uit om eens naar de Zaterdagavondklas te komen kijken en door eigen aanschouwen zich te overtuigen, of wij daar geen mannelijk gedrag aan onze jongens leerden, en of ik daar mijn kleinen boefjes geen respect inprentte voor hun onderwijzer.

„Helaas, hij weigerde beslist persoonlijk een onderzoek in te stellen. Hij had zelfs nooit zien boksen en hij kon niet begrijpen hoe het spel een jongen kon leeren met een glimlach naar voren te komen, al bevond hij zich ook in groote moeilijkheid. Hij wilde niet toegeven, dat het een training was voor den levensstrijd. Zijn beslissing luidde, dat boksen een zielverdervende zonde was. Hij deelde mij dit schriftelijk mee, om alle misverstand te voorkomen en ik werd beleefd verzocht mijn werkzaamheid ergens anders voort te zetten, doch niet in zijn Zondagsschool.”

Toch had Grenfell deze jongens uit de achterbuurten van Londen op deze wijze aan zich weten te binden en althans eenigen invloed op hen weten te krijgen.

Wat voor hem zelf de sport in zijn leven zou beteekenen zullen we in het vervolg van ons verhaal zien. Hoe zijn lichaam erdoor gesterkt en gehard was, en hij dingen doorstaan kon, die menigeen nooit zou hebben kunnen verdragen, — dat heeft zijn heele leven duidelijk laten zien, toen hij onder de moeilijkste omstandigheden luisterde naar de roepstem van armen en ongelukkigen, die in nood waren, en hulp noodig hadden.

HOOFDSTUK V

PRAKTISCH CHRISTENDOM

Toen Grenfell nog een jongen was, opgevoed in de Engelsche staatskerk, was de godsdienst voor hem iets, dat bij het leven behoorde. Maar dat de godsdienstige gewoonten en gebruiken hem tot een bewust nadenken brachten, kan men niet zeggen. „Evenmin,” zegt hij trouwens zelf, „als bij eenigen anderen gezonden jongen.” „Het eenige werkelijke gevolg was, dat het me speet één dag van de zeven te moeten verbeuzelen, want waar er op dien dag niet behoefde gewerkt te worden, hadden we hem aan sport kunnen besteden.”

Op het college te Marlborough was het precies hetzelfde. „Christus als een persoon had voor mijn bewustzijn weinig beteekenis.” Op veertien-jarigen leeftijd ongeveer werd men gewoonlijk aangenomen, en ook Grenfell werd gevraagd of hij dat wilde. Men mocht dan gedurende den geheelen dienst in de kapel blijven, terwijl de nog niet aangenomen jongens bij het laatste deel van de godsdienstoefening het kerkgebouw moesten verlaten. Het was dus een soort van vooruitgang. Zoo werd hij ook aangenomen, even goed als al de anderen van dien leeftijd. „Eenige praktische persoonlijke beteekenis schijnt de godsdienst in die dagen niet voor mij te hebben gehad.”

Toen hij echter vele jaren later na een leven, geheel besteed in den dienst van zijn Meester, op dien tijd terugzag, moest hij toch belijden tot de overtuiging te zijn gekomen, dat die uiterlijke vormen van godsdienst een veel grooter beteekenis voor het geestelijk leven hebben dan men vaak geneigd is te gelooven. „Hoe ouder ik word, hoe meer ik geloof, dat ondanks het feit, dat Christus in het leven van ons, Engelsche jongens in de colleges, weinig of niet tot uiting kwam, Hij toch in het leven van velen onzer wel degelijk een plaats innam.”

Merkwaardig, hoe hij reeds in dezen tijd een open oog had voor de praktische beteekenis van den godsdienst.

„De eenige boeken over godsdienst, van welke ik mij kan herinneren, dat zij mij tot hulp waren in deze periode van mijn leven, waren die van Charles Kingsley. Daar was niets „zoets” in. Hij was een geboren strijder, een fijn kenner der natuur, die alles in de natuur liefhad. Hij beoefende de sport op uitnemende wijze en de helden van zijn romans zijn mannen van vleesch en bloed. Hij was de eerste predikant, die mij deed gevoelen, dat godsdienst menschen bekwaam en krachtig, of misschien beter, ze niet ongeschikt en slap maakt. . . . Het was werkelijk een troost te denken, dat zulk een erkend autoriteit voelde, dat niemand alles wist. Hij kon begrijpen, dat menschen verschillend denken en handelen, en dat zij toch Christenen kunnen zijn.

„De godsdienst van Kingsley was voor mij een prikkel.

„Ongetwijfeld zijn ook jongens in staat om zeer beslist te besluiten, Christus aan te nemen en Hem te volgen. De eisch, die den weg vindt tot het hart van een jongen, is de eisch om iets te doen. Wanneer we een jongen maar tot het inzicht kunnen brengen, dat het volgen van

---

Christus beteekent Hem waarachtig te dienen, zal hij bereid bevonden worden, Hem als zijn Meester te kiezen.”

Hier is Grenfell zijn tijd wel verre vooruit geweest. Tegenwoordig weten we deze dingen althans beter. Toch laat men ook thans in de godsdienstige wereld jonge menschen, die zich bewust zijn geworden van hun zonde en zich geloovig hebben gewend tot God, nog te weinig iets doen.

In de Heilige Schrift is dit anders.

„In het geheel genomen,” zegt Olfert Ricard in zijn buitengewoon mooie boek „Jeugdleven,” „is de Bijbel een boek voor jonge menschen. Het wemelt er van jonge figuren. In dit opzicht staat de Bijbel vierkant tegenover de wereldgeschiedenis. Heeft het je nooit getroffen, dat we in de geschiedenis zoo weinig van jonge menschen lezen? En jongens vond men er om zoo te zeggen heelemaal niet. Die kan de groote wereld niet gebruiken; die hebben geen verlof om op het groote tooneel der geschiedenis mede een rol te spelen. — Geheel anders in de heilige geschiedenis. Daar is het vol van jongelingen en jongens. Dat is wel teekenend.”

* * *

Het was op een avond van het jaar 1885, dat Grenfell, toen student in de medicijnen, terugkwam van een bezoek aan een zieke. Bij het passeeren van een donkere straat viel zijn oog op een groote tent, die wel wat op een circus geleek. Een groote menigte was er tezamen gekomen en hij keek eens naar binnen om te zien wat er aan de hand was.

Een talrijk gehoor was er gezeten en een oud man stond op een platform te bidden. Het gebed duurde ech-

---

ter zóó lang, dat het Grenfell begon te vervelen en hij aanstalten maakte om heen te gaan. Op dat zelfde oogeblik sprong een levendig man op en riep: „Laat ons een lied zingen, terwijl onze broeder zijn gebed beëindigt.”

Dit optreden trof Grenfell zeer. Hier was een godsdienstig man, die los was van bestaande vormen en die blijkbaar een goede dosis gezond verstand had. Het was voor hem iets geheel nieuws. En toen iemand in zijn nabijheid hem nog zei, dat deze man de spreker was voor dien avond, was zijn besluit genomen; dezen dienst wilde hij bijwonen. Hij kende den spreker heelemaal niet en het duurde veertien jaren, voordat hij hem weer ontmoette. Maar zijn woorden gaven Grenfell een nieuwe gedachte: Godsdienst was trouw aan 'n levenden Leider, en die ridderlijke dienst in het eenvoudigste leven was er de uiting van. Zijn illustraties waren alle uit de onmiddellijke omgeving genomen, zooals die van Christus ook waren, en de geheele rede was zóó eenvoudig en echt menschelijk, dat ieder hart er door getroffen werd. Godsdienst was maar niet, zoo zei de spreker, een verzekeringspolis. Het Christelijk leven roept tot moedig strijden. De eisch van Christus is: Hem te volgen, niet alleen Hem te erkennen. Wat Christus vroeg was redelijke dienst, of de dienst van de rede, — maar werkelijke harde dienst in ieder opzicht.

De geheele rede sprak van een levenden Leider.

„De prediker was een leek, die er erg gewoon uitzag, en ik luisterde met te meer belangstelling, daar er bij hem geen zelfzuchtige bedoeling kon achter zitten.

„Toen ik de bijeenkomst verliet, was het met het vaste besluit werkelijk te trachten te doen zooals naar mijn meening Christus in mijn plaats als dokter zou hebben gedaan.”

Na de bijeenkomst gaf iemand hem een boekje: „Hoe den Bijbel te lezen?” door D. L. Moody. Dit was de naam van den man, die gesproken had. Grenfell was terecht gekomen in een Evangelisatiebijeenkomst van de twee beroemde mannen Moody en Sankey.

In de eerstvolgende dagen probeerde hij de raadgevingen, in dit kleine geschrift gegeven, op te volgen, en begon hij den Bijbel te lezen van een ander gezichtspunt uit. „Ik zocht er nu in naar een gids voor het leven; precies zooals ik in mijn medische handboeken zocht naar een gids, die mij kon leiden bij mijn werk als dokter. Het was, alsof ik plotseling ontwaakte en het leven van buitenaf ging zien, dat ik tevoren als vanzelfsprekend had aangenomen. De idee van dezen levenden Leider, die allen, die Hem aannamen, kon veranderen, en ook werkelijk veranderde, en die in alle rangen van het leven en letterlijk overal wilde wandelen met gewone menschen, om hen in staat te stellen het leven te leven, en om „vol te houden als ziende den Onzienlijke,” boeide mij. Het kwam ook overeen met al mijn kennis van de geschiedenis en mijn persoonlijke ervaring, maar het scheen een te groote gedachte om te aanvaarden.”

Korten tijd daarna ging hij, zooals reeds werd gezegd, een paar bekende groote mannen uit de wereld van de sport hooren. Het waren o. m. de gebroeders Studd.

„Het waren atleten van nature, en ik gevoelde, dat ik naar hen kon luisteren. Ik zou niet hebben kunnen luisteren naar een sensueel uitziend man, naar een man, die geen meester was van zijn eigen lichaam.

„Kiest u heden wien gij dienen zult.

„Ik voelde toen, en ik voel het nog heden ten dage, dat hij volkomen gelijk had. De vooruitgang van het menschelijk verstaan der dingen, zooals b.v. de samenstelling

---

van de stof; en de overtuiging, dat er aan ons begrijpen bepaalde grenzen gesteld zijn, maakt godsdienst meer en meer een zaak van keuze. De wil om te gelooven is het wezenlijke. De ervaring alleen maakt het gelooven tot kennis, of zooals Christus het zei: „Die Mij volgt, ... zal het licht des levens hebben.” Zijn „Volg” beteekent: doe zooals Ik zou doen in iedere levensverhouding... Als we in de voetstappen van Christus treden, dan komt de zin des levens aan den dag.

„Eén ding leerde ik toen — en de jaren hebben het bevestigd — dat werkelijke godsdienst werkelijken moed vereischt. Ik had met godsdienst verbonden de gedachte aan onbekwaamheid, iets onpraktisch. Maar dit was de fout van ons, menschen. Wij hadden er zelfs niet van gedroomd om Christus aan Zijn woord te houden.

„Aan het eind van zijn rede verzocht de spreker aan alle aanwezigen, die een besluit hadden genomen, om op te staan. Er waren vele vrienden van mij in de bijeenkomst en ik voelde mij door vrees aan mijn zetel gebonden. Vooraan zaten een kleine honderd pootige jongens, allen in een matrozenpakje. Zij waren van een opleidingsschip in de haven. Plotseling stond een vrij kleine jongen op, en daar stond hij nu, met de oogen van vele verbaasde vrienden op hem gevestigd. Ik begreep goed wat het voor hem beteekende, als hij weer aan boord kwam en het prikkelde mij om ook op te staan. En toen ik de bijeenkomst verliet, voelde ik, dat ik de schepen achter mij verbrand had en iets moest doen om mijn stap aan de menschen door daden te bewijzen als echt.

„Voor deze daad ben ik sedert dien altijd dankbaar geweest. Het is van onberekenbare waarde te weten waar men staat.”

Voor hem wilde deze beslissing zeggen, dat de beteekenis van het leven volkomen veranderd werd.

„Voornemens moeten bezigheid vinden; anders verdorren ze.”

Van het eerste oogenblik af begon hij zich te verheugen in alles, wat het godsdienstig leven betrof. Natuurlijk waren er moeilijkheden.

Zijn kameraden hadden vaak hatelijke opmerkingen aan zijn adres, en in den eersten tijd leefde er nog wel eens vrees in zijn hart voor hun opmerkingen. Maar merkwaardig genoeg veranderde hun spotlach al spoedig in opgeruimde scherts, toen ze tot het besef kwamen, dat een godsdienstig mensch iemand is, die iets doet voor anderen.

De grootste moeilijkheid voor hem, vooral in den eersten tijd, waren de menschen, die altijd weer spraken over godsdienst, en niet zelden in hun spreken anderen oordeelden en veroordeelden, doch nooit iets deden voor den Heiland, dien ze *zeiden* zoo lief te hebben. Hij kon het trouwens in het algemeen nooit vinden met de menschen, die te veel over den godsdienst spraken, en daarom meestal met iedereen aan het discussieeren waren over godsdienstige vragen, terwijl het daarbij zonneklaar was, dat ze zelf niet het minste begrip hadden van de dingen, die zij bespraken en behandelden.

We zouden ons kunnen voorstellen, dat sommigen meenen, dat hij in dezen wat al te ver ging; dat hij al te zeer den nadruk legde op het doen en te weinig sprak over de leer van het Christendom. En voor zulk een opmerking zou ongetwijfeld wel eenige grond zijn. Maar daartegenover zouden we dan allereerst erop moeten wijzen, dat deze man dokter was, en wel met hart en ziel. En men kan hem toch moeilijk er een verwijt van

---

maken, dat hij zich niet op het terrein van het leerstellige begaf, doch met de gaven en krachten, die hij ontvangen heeft, zijn Heer en Heiland diende, maar dan ook met volkomen overgave van zijn heele leven.

Bovendien heeft God de menschen zeer verschillend gemaakt. Er zijn er, die de gave hebben van het doordenken der eeuwige dingen. Wanneer zij hun leven daaraan wijden, doen zij ongetwijfeld een Gode welgevallig werk. Niet zelden echter zijn zij voor praktisch werk in Gods Koninkrijk van weinig of geen waarde.

Maar er zijn ook praktische menschen, die dadelijk de een of andere geestelijke waarheid in daden omzetten. Telkens weer heeft men in de Christenheid zeer smartelijk gevoeld, dat er een tekort was aan zulk praktisch werken. Dan roept God weer één van Zijn getrouwen, dien Hij toerust met bepaalde gaven, en er ontstaat een beweging voor meer praktisch Christendom, voor een betere toepassing van het Christendom op het leven, voor een grootere verwerkelijking in het leven. Dezulken voelen niet veel voor die „eindelooze argumenten, die niemand overtuigen,” zooals het heet bij één van de vertegenwoordigers van zoo'n beweging in deze dagen, doch ze hechten des te meer waarde aan „veranderde levens.”

Vergeeten we verder niet, dat een dokter uit den aard van zijn werk allicht meer praktisch zal zijn aangelegd.

Wanneer Johannes de Dooper ondanks alles in twijfel geraakt, en zich afvraagt, of Jezus wel de verwachte Messias is, en Zijn dienaren zendt, dan antwoordt de Heiland op zeer merkwaardige wijze: „Gaat henen en boodschapt Johannes weder hetgeen gij hoort en ziet: de blinden worden ziende en de kreupelen wandelen, de melaatschen worden gereinigd en de dooven hooren, de

---

dooden worden opgewekt en den armen wordt het Evangelie verkondigd.”

„Indien het Christendom door de verdedigers in actie niet aantrekkelijk kan worden aangeboden, indien de predikers niet even goed leiders in daden zijn als in woorden, indien het Christendom niets anders aan het leven aan te bieden heeft dan zijn leer en tekort schiet in het geven van die goederen, van welke de ontwikkelde rede en het rijker geloof in God de menschheid leert, dat het Christen-zijn ze insluit, dan is het te begrijpen, dat de menschheid naar een anderen godsdienst vraagt.”

Zoo is het echter Gode zij dank niet. Het Evangelie is rijk genoeg, maar we moeten er ernst mee maken. „Als ik den Christus zie, dan leert Hij mij, dat de taak om het leven de moeite waard te maken, niet het baantje van een leeglooper is,” zegt Grenfell ergens.

„Het leven is evenals Labrador een land van harde werkers. Christus leert ons, dat het leven ons allen een prijs wil geven, die de moeite waard is. Maar evenals andere kostbare prijzen, moet ook deze altijd gewonnen worden met de tijdelijke offerande van zichzelf... De eisch van den Geest — precies trouwens als van het lichaam — is: werken, hard werken, wèlk doel we ook najagen.

„Misschien is de meest noodige boodschap van Christus de nadruk, dien Hij legde op *werken*. Hij was Zelf een handwerker en de meeste van Zijn discipelen eveneens. Als dragers van de waarheid, voor welke Hij zou sterven, koos Hij meestal niet de rijken, doch de arbeiders. Persoonlijk heb ik meer inspiratie ontvangen in de hutten der visscherslui, dan in vele paleizen der rijken. Vele van mijn beste en rijkste uren heb ik doorgebracht in gezelschap van deze kinderen, die klein zijn in het oog

---

der wereld. Paulus voelde hetzelfde. Hij zag de waarde in van het werken als tentenmaker.”

„Dat ik Christus mocht kennen is voor mij meer en meer gaan beteekenen, dat ik iets moest doen, wàt dan ook, maar dat ik het goed moest doen,” zegt Grenfell ergens. „Zoo was het toch met den Heiland ook. Ik heb veel geld besteed en lange reizen gemaakt naar beroemde klinieken, en veel uitgegeven voor instrumenten en nieuwe boeken, in de meening, dat Christus Zelf wilde, dat ik een zoo goed mogelijk dokter zou zijn voor de armen en ongelukkigen.”

Het volgen van Christus is een moeilijke taak; het is een voortdurende strijd.

Doch niet een te moeilijke taak. God roept ons alleen tot datgene, wat we kunnen doen. En Hij bereidt ons Zelf tot ons werk voor en vervult ons ook met Zijn kracht. „De godsdienst van Christus is even natuurlijk als de bloemen in de lente, en heeft betrekking op de alledaagsche dingen rondom ons.”

God doet de levenssappen in de lente weer stroomen en de bloemen ontluiken en vertoonen een wonderbare kracht. Zoo ook met den mensch, die zich gewillig in den dienst stelt van God.

Moody toonde aan dezen jongen man, dat er in de wereld een levensroeping voor hem was tot dingen, waartoe hij in staat was. En die roeping was van God.

HOOFDSTUK VI

TREK NAAR DE ZEE

Het was in het jaar 1883, dat Wilfreds vader besloot om zijn werk aan de school op te geven en zich geheel te wijden aan den arbeid van predikant. Men had hem de plaats aangeboden als geestelijk verzorger van het groote Londensche hospitaal.

Toen hij er met zijn zoon Wilfred over sprak, vroeg hij dezen meteen wat hij eigenlijk dacht te worden. Dat was echter voor den zoon een moeilijke vraag. Hij had eerlijk gezegd nog niet veel aan zijn toekomst gedacht. Het ouderlijk huis was vol van koppen van tijgers, opgezette dieren, enz., altemaal geschenken van familieleden, die in Engelsch-Indië een bestaan hadden, en het had hem wel eens toegelachen, zoo ook op jacht op wilde beesten te kunnen gaan. Maar... daarmee kan men nu eenmaal zijn brood niet verdienen. Eén van de kennissen, een zeer bereisde dame, met wie men sprak over de toekomstplannen, en die zelf gehuwd was met een zendeling in Indië, raadde hem aan, predikant te worden. Doch daar voelde hij niets voor.

Wat dan?

Zijn vader sprak over de mogelijkheid om voor dokter te studeeren. Er was, voorzover men kon nagaan, nooit iemand in de familie geweest, die de praktijk van dokter

---

had beoefend, maar er werd toch afgesproken, dat Wilfred eens zou praten met den huisdokter. Het was een gezien man, met een zeer groote praktijk en hij was bekend als een kundig geneesheer niet alleen, doch ook als een edel mensch met een hoogstaand karakter.

Hoe dit onderhoud verliep, kunnen wij laten rusten, maar toen Wilfred weer thuis kwam, zag zijn vader onmiddellijk, dat hij zijn keuze had gedaan. Twee wegen liet hij zijn zoon nu zien: hij kon naar Oxford gaan om daar te studeeren, of hij kon meegaan naar Londen, om zich daar aan de universiteit en het groote hospitaal te bekwamen. Het laatste plan werd gekozen.

Er waren in dien tijd veertien ziekenhuizen in Londen, waarvan het Londensche hospitaal het grootste was van heel het land. Het lag in het midden van het armste deel van Londen, in de beruchte White Chapel Road, en het was omringd door de achterbuurten van het Oost-Eind. Het had negen honderd bedden, doch meestal was dat te weinig, en waren er meer patiënten. Het bood dus een buitengewone gelegenheid om met allerlei gevallen kennis te maken.

Tegelijkertijd was het echter een bijzonder gevaarlijke plaats voor jonge mannen. Men leefde er te midden van het uitvaagsel van de maatschappij en kwam juist, door het werk, dat de studenten natuurlijk ook in de buurten en de huizen bracht, met de grootste verleiding haast dagelijks in aanraking. Geen wonder dan ook, dat er nog al eens een jonge man verongelukte. Hier was de eenvoudige, gezonde levensopvatting van Grenfell hem tot grooten steun en bleef hij staande in een omgeving, waar velen gevaar liepen te vallen.

In zijn vrije uren wijdde hij zich veel aan lichaams-oefening. Van de allerbeste tallen maakte hij deel uit,

---

en overal was hij als ernstig speler zeer gezien, en van enkele tallen was hij de erkende leider. Eenige malen speelde hij mee in de club van de vereenigde ziekenhuizen, doch dat gaf hij spoedig op, omdat de opvattingen van deze jonge mannen geheel anders waren dan de zijne. Hij had namelijk het gebruik van alcohol leeren verachten, terwijl de leden van deze club er nog al aan verslaafd waren. Bovendien was bij hen de eerbied voor de vrouw zoozeer zoek, dat het Grenfell goed toescheen den band met hen te verbreken. Een bewijs, dat de sport zonder meer, van hoe groot gewicht die ook kan zijn voor een gezonde levensopvatting, den mensch niet verheft.

Toch besteedde Grenfell niet al zijn vrijen tijd aan sport. Nadat hij in het tweede jaar van zijn verblijf in Londen Moody ontmoet had, en hij het leven anders had leeren bezien, gaf hij zich ook aan ander werk.

Uit den aard van zijn medischen arbeid kwam hij veel met de armste bewoners van deze wereldstad in aanraking en leerde hij voor het eerst van zijn leven echte armoede kennen. Zijn ouderlijk tehuis had den kinderen alles gegeven, wat zij noodig hadden, en de visschers van het dorp waren wel geen rijkaards, doch ze verdienden wat ze noodig hadden, en armoe was onder hen niet bekend. Maar nu kwam hij voor de armoede te staan in de verschrikkelijkste gedaante. In de gezinnen van de achterbuurten leerde hij alle vormen van gebrek kennen. Doch er waren er ook velen, die geen tehuis hadden. Zij vonden een onderdak in de ondergrondsche toevluchten. (In de groote wereldstad bouwt men even goed onder den grond als boven den grond.) De bewoners van deze ellendige hollen waren mannen uit alle standen der maatschappij. Zij waren schipbreukelingen op den oceaan der

---

menschheid, ten laatste op de een of andere wijze aangespoeld aan dit strand.

In deze toevluchten was Grenfell met een paar vrienden Evangelisatiewerk begonnen. Meestal ging men er tezamen heen, en dit was wel noodig, want vaak gebeurde het, dat de eene dokter den dienst leidde en de ander 'n dronken man moest rustig houden, om te verhinderen, dat alles in de war werd gestuurd. Er waren er echter altijd genoeg, die zich om hen heen schaarden en met genoegen luisterden naar het zingen.

Sterke drank was de voornaamste oorzaak van den val der meesten. En het is dan ook geen wonder, dat zij bij dezen arbeid grooten nadruk legden op geheelonthouding.

In den regel beschouwden de kroegbazen hen als ongevaarlijke stakkerds, doch een enkele maal werden ze boos en eens werd één der predikers, terwijl hij in een kroeg tot een klant sprak, neergetrapt en men goot hem met geweld whiskey in den mond.

Bij een andere gelegenheid bemerkte Grenfell, dat de buitendeuren gesloten werden en een paar mannen er tegen plaats namen. Terwijl hij over de toonbank met den buffetknecht sprak, drongen eenige klanten naar hem op, om hem een dergelijk onthaal te bereiden. Zij wisten echter niet met wien zij te doen hadden. Nu kwam zijn jong, krachtig lichaam hem te pas en na een paar gratis lessen in het boksen te hebben gegeven, stond hij in minder dan geen tijd als overwinnaar in de gelagkamer. De dappere helden, die hem met overmacht hadden durven aanvallen, stonden verbaasd, brachten hem eerlijk den tol van hun hulde, en zagen den prediker voortaan toch wel met wat andere oogen aan.

In den vacantiетijd vierde Grenfell zijn liefde voor de

---

zee den vrijen teugel. Hij en een paar vrienden huurden dan een visschersboot en kruisten dag in dag uit in de Iersche Zee. Ze gingen waar de wind hen heen bracht. Ze hadden vischtuig bij zich, zoodat ze altijd verse visch in overvloed hadden.

Het eerste jaar waren ze met hun vieren, Wilfred en zijn broer, een student uit Oxford en een jonge dominee uit Oost-Londen.

Het volgend jaar waren er alleen medische studenten van de partij. Het gevolg van deze reizen werd, dat Grenfell er als vanzelf met zijn Londensche jongens over sprak. Maar op een gegeven oogenblik schoot hem plotseling de gedachte door de ziel, dat dit toch een eigenaardig Christendom was. Zelf een aangename vacantie hebben, en dan aan die armsten uit de armen er smake-lijk over vertellen! Ze belust maken!

Waarom zouden deze jongens niet mee kunnen gaan?!

Grenfell was nooit de man van gedachten of woorden alleen. Hij hield er van, de daad bij het woord te voegen. En het resultaat was, dat den volgenden zomer dertien jongens megingen.

Ze hadden drie tenten bij zich, mochten bovendien over een verlaten fabriek aan de kust van 't eiland Anglesey in de Iersche Zee beschikken en hadden eindelijk nog een onbewoond ravijn.

Kwamen ze met menschen in aanraking, dan spraken deze de taal van Wales, die niets gelijkt op het Engelsch, zoodat men den indruk had in een vreemd land te zijn.

De kampkleeding bestond uit een korten blauwen broek en een grijs flanellen overhemd, die aan de jongens verschaft werden. Het waren geschenken van vrienden van Grenfell en zijn makkers, die belangstelden

---

in dit werk. Iedere jongen moest vóór het ontbijt in zee baden, en dat wilde wat zeggen voor deze knapen, voor wie in de achterbuurt van de groote wereldstad voldoende water reeds een ongekende weelde was. Niemand mocht in de booten, die niet kon zwemmen, en aangezien niemand uit de achterbuurten van Londen zwemmen kon, moest dat eerst geleerd worden. Ze hadden echter uitnemende leermeesters, en de trek naar de zee had hen al spoedig zóózeer te pakken, dat ze in minder dan geen tijd het hadden geleerd.

Men sliep op lange zakken, gevuld met hooi.

Het tweede jaar gingen er dertig mee, en de volgende jaren telkens ongeveer honderd.

Wat zulke dagen beteekenden voor deze jongens is niet zoo gemakkelijk te begrijpen. Frissche lucht was voor hen in hun gewone leven een weelde-artikel. Maar welk een hartelijke liefde en algeheele toewijding van den kant van Grenfell en de overige leiders uit deze onderneming spreekt, kunnen we wel verstaan.

Wij zijn langzamerhand gewend geworden om al het werk van filantropischen aard te beschouwen als de meest gewone zaak van de wereld, als iets, dat vanzelf spreekt, hoewel we onszelf er niet zoo gemakkelijk voor geven. Als we echter eens een oogenblik gaan nadenken over de vraag, hoe de zondige mensch tot zulk een toewijding komt, dan kan het niet anders, of we gaan onmiddellijk gevoelen, dat we hier met iets heel bijzonders te doen hebben; dat in den grond van de zaak filantropie (mensenliefde) een afschijnsel is van de Goddelijke liefde, in den Zaligmaker Jezus Christus geopenbaard. Zonder die groote, zonder die Goddelijke liefde in de wereld zou er van al dit werk geen sprake zijn. Waar Grenfell was getroffen door de liefde van den

---

Heer, was het hem nu ook een behoefte althans eenigszins liefde te betoonen.

Ook dan, wanneer het etiket Christelijk ontbreekt, is al zulk werk in den grond van de zaak Christelijk werk; werk, dat oorspronkelijk begonnen is door mannen en vrouwen, die gedreven werden door de liefde van Christus, die hen het eerst heeft liefgehad.

HOOFDSTUK VII

ONDER DE VISSCHERS OP DE NOORDZEE

Dat aan een universiteit als die van Londen als professoren mannen van erkende geleerdheid verbonden waren, spreekt als vanzelf. Doch dat Grenfell het voorrecht had te mogen studeeren onder leiding van geleerden, die meteen praktische mannen waren en een breed blik hadden, was voor de toekomst van iemand als hij van buitengewoon gewicht.

Onder deze praktische geleerden willen we er slechts één met name noemen, Sir Frederick Treves.

Onder de duizenden patiënten, die naar de Londensche ziekenhuizen kwamen, waren er zoo nu en dan ook visschers, die kwamen van de groote visschersvloot op de Noordzee. Zij leefden in dien tijd op hun visschersschepen als op kleine drijvende dorpen, waar ze niet veel van afkwamen. De gevangen visch werd namelijk iedereen dag overgenomen door snelvarende kotters en door deze naar de dichtst bijgelegen haven gebracht. De visschers zelf bleven dus op zee, en na twee of drie maanden ging een visschersschuit zelf eens naar den wal. De bemanning mocht dan evenveel dagen thuis blijven als ze weken op zee had doorgebracht. Verder waren ze het geheele jaar op de groote wateren, en daar vooral in najaar en winter de stormen konden woeden, en de

---

scheepjes maar kleine vaartuigen waren, was het bedrijf niet zonder gevaar.

In dien tijd was er op zee nog geen doktershulp te krijgen en wanneer er dus iets ernstigs gebeurde, was de beste manier, den zieke met den snelvarenden kotter mee te geven. Dikwijls was dit echter nog een reis van een paar dagen en dan was men pas ergens aan de kust. Nog niet in een goed ziekenhuis. De gevolgen kan men zich denken.

Nu was professor Frederick Treves een man, die zelf veel van de zee hield. Hij deed in een zeilscheepje dikwijls kleinere zeereizen, en hij deed dat bij voorkeur in den winter. Dan was naar zijn meening de zee interessanter.

Door zijn praktijk kwam hij natuurlijk ook in aanraking met de zeelieden, die naar de Londensche ziekenhuizen gezonden werden en ook hem had het vaak getroffen, dat men die mannen veel gemakkelijker had kunnen helpen, wanneer dadelijk hulp aanwezig ware geweest. Zoo was zijn belangstelling ontwaakt, en hij besloot eens een zeereis te doen onder de visschers. Dan kon hij het leven van deze mannen in hun werk en aan boord van hun scheepjes eens van nabij leeren kennen.

Nadat hij dezen tocht had gemaakt, sprak hij er met Grenfell over en vertelde hem tevens, dat eenige menschen, die ook voor het godsdienstig leven van de visschers iets voelden, een kleine visschersboot hadden gehuurd. Dit scheepje bezocht de vloot en men hield aan boord van de schepen korte en eenvoudige godsdienst-oefeningen. Op deze wijze hoopte men, dat de zeelui de drankschepen niet zouden bezoeken, wat nog al eens gebeurde, wanneer het slap was met het visschen. Bovendien wilde men hen op deze wijze met medische hulp

---

bijstaan, voorzoover dit niet kon geschieden door den schipper, die een weinig op de hoogte was van wonden verzorgen en verbinden en andere eenvoudige hulp. Het was natuurlijk zeer gebrekkige hulp, maar het was toch iets.

Zooals het echter meer gaat, nu men eenmaal op zoo'n eenvoudige wijze begonnen was, zag men des te duidelijker hoe zeer betere hulp noodig was. Het comité, dat dit werk ondernomen had, zag daarom uit naar een jongen dokter, die ook voor den geestelijken kant van het werk iets gevoelde.

Treves vond, dat Grenfell de aangewezen man was en raadde hem aan in elk geval zich eens voor eenigen tijd beschikbaar te stellen. „Als ge gaat in Januari, zult ge prachtige zeegezichten zien. Ga niet in den zomer, wanneer alle oude dames op zee wat rust zoeken,” zei hij.

Grenfell besloot het eens te probeeren, en zoo kwam men overeen, dat hij in Januari zou gaan. Als zijn werk hem in de nabijheid van de groote dokken van Londen bracht, en hij zag daar de enorme zeekasteelen, dan stelde hij zich wel eens voor, dat hij spoedig aan boord van zulk een gevaarte zich zou bevinden. Zoo zou het echter niet zijn.

Het was op een regenachtigen, donkeren avond, dat hij te Yarmouth uit den trein stapte en door een druipnatten zeeman ontvangen werd. Het station was slecht verlicht, de hemel zwart, de regen kletterde neer, en de indruk, dien dit alles op hem maakte, was nu niet bepaald aangenaam. Toen ze een goed eind gereden hadden, vroeg hij toch eens, waar het schip wel was. Hij moest nog wat geduld hebben. Maar eindelijk waren ze aan de haven gekomen, en inderdaad, daar lag een scheepje, of beter gezegd een notedopje.

Alles was één groote teleurstelling, en een oogenblik flitste het Grenfell door het hoofd of hij den koetsier maar niet verzoeken zou hem weer naar het station te brengen en terug te gaan naar Londen. Maar op hetzelfde oogenblik riep een vriendelijke stem hem een hartelijk welkom toe, zóó hartelijk, dat er van terugkeeren geen sprake meer kon zijn. Men wachtte hem. Men rekende op hem.

Enmaal aan boord, viel het mee. Alles was zeer zindelijk en de bemanning opgeruimd en flink.

De groote vijand van de visschers was in dien tijd vooral de sterke drank. In de omgeving van de kaden wemelde het van kroegjes. Maar ook op zee probeerde men door middel van bepaalde schepen, de drankschepen, hun dit gevaarlijk goed te verkoopen en hen tevens te voorzien van goedkoope en slechte tabak en literatuur.

Het werk nu van het zendingsschip was zooveel mogelijk de schepen te bezoeken voor de medische en geestelijke hulp. Vond men een vertrouwbaaren schipper, dan gaf men hem een groote hoeveelheid tabak aan boord, die hij weer aan de hem omringende schepen moest verkoopen. Deze tabak werd verkocht tegen kostenden prijs, zoodat ze veel goedkooper was dan die van het drankschip. Op deze wijze hoopte men de mannen uit de klauwen van den drankduivel te houden.

Bij dit werk leerde Grenfell de visschers nog beter kennen. Hij was getroffen door het mooie karakter van deze menschen. Gekunsteldheid werd door hun arbeid als het ware buitengesloten. Een goede dosis moed was er noodig, want menigmaal moesten ze het gevaar in de oogen zien. Bovendien deden zij hun moeilijken arbeid, die hun zoovele ontberingen oplegde, zonder murmureeren. En veel „kansen” in het leven hadden ze niet.

Wanneer men zoo met en onder hen leefde, moest men wel met hen gaan sympathiseeren, en waar sympathie bestaat is de stap niet zoo groot om tot liefde te komen.

Het leven op zee geeft tijd en gelegenheid om elkander werkelijk te leeren kennen. Het breekt alle hinderpalen, door conventie en gewoonte opgericht, weg, en men wordt haast gedwongen tot kameraadschap. Zoo leert men een blik slaan in de ziel van zijn medemenschen en hun moeilijkheden en hun strijd begrijpen.

Maar men krijgt ook een oog voor eigen geschiktheid of ongeschiktheid om in die nooden en moeilijkheden te helpen. En dat is even noodig in het leven.

Grenfell voelde deze dingen zeer sterk en voor hem werd dit werk daardoor bijzonder aantrekkelijk. Hier zag hij zich gesteld voor een taak, die hij kon vervullen. God Zelf had hem toegerust met de gaven, die noodig waren om hier te helpen. Zijn geheele verleden was één groote voorbereiding voor zulk werk. En hoe meer hij het terrein van zijn werkzaamheid leerde kennen, hoe meer hij inzag, dat hij hier niet alleen kon helpen om lichamen te genezen, doch dat hij ook aan kranke zielen vernieuwend medicijn geven kon.

Toen men in het land nu ook iets meer ging hooren van den arbeid onder de visschers op zee, ontwaakte er meer belangstelling, en zoo werd na niet langen tijd een speciaal daarvoor gebouwd hospitaalschip uitgezonden. Dat was als vanzelf een groote vooruitgang.

Nieuwe takken van arbeid kwamen er bij. Ieder voorjaar werd een schip met een apotheek aan boord uitgezonden om de visschers te helpen, die aan de Zuid- en Westkust van Ierland haring en makreel vingen. Des Zondags werd op de schepen godsdienstoefening gehouden en vooral het zingen werd door de mannen zeer op

---

prijs gesteld. Doch ook naar de prediking werd aandachtig geluisterd.

Op verschillende plaatsen werd aan den wal een gebouw geopend, waar niet slechts geneesmiddelen verkrijgbaar waren, doch waar de zeelieden ook gezellig bijeen konden zijn.

Aan deze wilde kust van Zuid-West Ierland werd niet alleen vaak door de zeelieden de hulp van den dokter ingeroepen, doch ook de arme bevolking aan de kust zelf vroeg meermalen om geneeskundige hulp.

Men heeft niet de flauwste voorstelling van wat men bij zulk werk kan beleven. Op één der vele rotsen daar aan de kust staat een vuurtoren, en door de bemanning werd geseind, dat ze medische hulp noodig hadden. Het hospitaalschip zond een boot uit, maar aldra zag men in, dat door de onstuimige zee het onmogelijk was te landen. Het gelukte, de boot vast te maken aan een boei, waardoor ze niet tegen de rots te pletter kon slaan. Boven uit den vuurtoren vierde men een stevig touw met een lus aan het eind. De boot werd zoo ver mogelijk naar de branding geroeid, totdat men het touw had gegrepen. De jonge dokter bevestigde nu de lus om zijn middel, werd opgetrokken en zweefde zoo tusschen hemel en aarde aan een touw van vijftig Meter lengte. Toen hij door de beweging van het touw in de nabijheid van een deur in den muur van den vuurtoren kwam, moest men hem daar grijpen en zoo kwam hij binnen. Later werd hij op dezelfde wijze weer naar buiten gebracht, om dan door de bemanning van de boot gegrepen te worden.

Zulke avonturen waren gelukkig geen dagelijksche ervaring, maar ze kwamen toch voor en er waren er van allerlei aard.

* * *

In 1891 deed één van de leden van het comité voor dit werk een reis naar Canada en New-Foundland, en toen hij terugkwam, sprak hij in een vergadering van het comité over de visschers in het Noord-Westelijk deel van den Atlantischen Oceaan. Ook daar was gelegenheid voor werk onder die mannen en ook daar was het werk al even noodig; misschien nog noodiger. Zou men voor deze menschen niets kunnen doen?

Het comité wendde zich tot Grenfell met de vraag, of hij lust had in één van de kleine schepen van het comité den Oceaan over te steken en een onderzoek in te stellen. Hij antwoordde bevestigend. Hij was bereid.

Zelf vertelt hij, dat sommige van zijn oudere vrienden vaak gemeend hebben, dat hij dit besluit had genomen onder een sterken godsdienstigen prikkel. Zij meenden dikwijls, dat het brengen van stoffelijke offers en het aanvaarden van fysieke ongemakken als het ware een middel zou zijn om zich Gode aangenaam te maken. In zijn grooten eenvoud wijst hij echter zulke motieven af. „Ik heb altijd gemeend, dat de barmhartige Samaritaan alleen naar den gewonde ging, omdat hij het werkelijk zelf wilde. Ik kan me niet voorstellen, dat hij het gevoel had eenige offerande te brengen; en evenmin, dat hij bang was, toen hij het deed, voor gevaar, dat hij eventueel loopen kon. Al zou bij hem dit gevoel zijn geweest, bij mij was dit zoo niet. Integendeel. Alles in zoo'n onderneming trekt een karakter als het mijne aan. En het maken van de voorbereidselen voor de lange reis was een voortdurend plezier voor mij.”

In zijn eenvoud heeft hij natuurlijk volkomen gelijk, maar dat God zóó de Zijnen voorbereidt, dat ze tenslotte 't volgen van de roeping Gods als iets vanzelf sprekends gevoelen, is toch wel een heerlijk bewijs van de leiding

---

van den grooten God. En in dit leven is die voorbereiding en die leiding toch wel heel duidelijk.

Wáár is in ieder geval, dat Grenfell in al dit werk een taak voor den Meester zag.

* * *

Het was eerst in de maand Juni 1892, dat men gereed was om te vertrekken. Hoewel Grenfell zelf een uitnemend zeeman was, had hij nu toch als kapitein een man gezocht, die gediplomeerd was. Hij was zelf namelijk nooit den Oceaan overgestoken.

In New-Foundland had hij zich voorgenomen, evenals in de Noordzee te kruisen te midden van de visschersschepen en aldus de menschen, het werk en de omstandigheden, waaronder het werk verricht werd, te leeren kennen. Maar dit bleek in deze streken niet mogelijk te zijn. Ten gevolge van den veelvuldig voorkomenden mist en van de groote uitgestrektheid, werkten de schepen geheel afzonderlijk en ieder schip bracht zijn eigen vangst naar de markt. De tijd zou veel beter besteed zijn, zoo vertelde men hem, wanneer hij de groote vloot volgde van een honderd schoeners met dertig duizend mannen, vrouwen en kinderen, die juist naar het Noorden was uitgelopen om het zomerwerk langs de kust van Labrador te beginnen. Om hem te helpen stelde de regeering geheel gratis een loods ter beschikking, terwijl de directeur van de visscherijen op verzoek van Grenfell eveneens meeging. Zoo begon de tocht van ruim zes honderd Kilometer naar het Noorden langs de kust.

Een stralende zon scheen over een spiegelgladden oceaan van hemelsblauwe kleur, bedekt met wel honderd ijsbergen van de meest fantastische vormen, en door

---

hun glanzende torens werd het zonnelicht in alle kleuren van den regenboog teruggekaatst.

Een en ander maakte op den natuurvriend Grenfell een onvergetelijken indruk.

Na den langen tocht kwamen ze eindelijk aan het doel van hun reis, een wondermooie, natuurlijke haven, Domino Run geheeten. Onmiddellijk bij aankomst begon de belangstelling. Men begroette het scheepje door op alle schepen, die daar lagen, de vlaggen op en neer te halen, en nauwelijks was het voor anker gegaan, of booten kwamen van alle kanten opzetten om te informeeren naar het doel van de komst. En toen zij vernomen hadden wat het doel van de komst was, regende het uitnoodigingen voor den dokter om te helpen. „Sedert dien dag,” zoo schrijft Grenfell, „is het de ervaring van iedereen bezoeker van deze kusten geweest, dat men van hem een zekere kennis van de medische wetenschap verwachtte.”

Al dadelijk bleek dus, dat er daar voor een hospitaalschip met een dokter aan boord arbeid te over was. Maar dat had Grenfell, die het werk in de Noordzee zoo goed kende, zich wel kunnen voorstellen. Of dit hem ooit zou hebben kunnen bewegen om ten slotte zichzelf definitief voor de nooden hier te geven, kan niemand zeggen. Hij had even goed één van zijn vrienden kunnen overhalen om dit werk te beginnen. Ook hier echter was er een klein voorval, dat van den grootsten invloed werd voor zijn beslissing. De wereld zou misschien van toeval hebben gesproken, maar de geloovige kan er niet anders dan de hand van God in zien.

De drukke eerste dag was voorbij en de stroom van bezoekers had opgehouden. Een klein eindje van het hospitaalschip verwijderd lag bewegingloos een hoop

---

planken, die als schip dienst deden. Alleen wat teer over de naden; — een allerarmelijkst boeltje. Een half gekleede man, met bruin haar en een bruin gezicht, zat zwijgend naar het schip te kijken. Ook Grenfell had hem in het oog gekregen en met een zekere nieuwsgierigheid hem beschouwd. Na lange aarzeling vroeg de man plotseling:

„Is u een dokter?”

„Zoo noem ik me inderdaad,” luidde Grenfells antwoord.

„Ons heeft geen geld, maar daar is een erg zieke man aan den wal. Als u eens naar hem wilde gaan kijken.”

Een poosje later bracht hij den dokter naar een kleine, met zoden bedekte hut, zóó arm, dat de Iersche hutten daarbij vergeleken nog paleizen waren.

Het had één venster met een menigte stukjes glas erin. De vloer bestond uit grind van het strand; de aarden muren waren vochtig en kil. Er waren van binnen tegen de wanden zes ruwe houten slaapbanken getimmerd, en een stuk of zes verwaarloosde kinderen, verschrikt door de komst van den vreemdeling, waren in een hoek bij elkaar gekropen. In de duisternis lag op een lagere bank een erg zieke man, die vreeselijk hoestte, terwijl een ellendig gekleede vrouw hem met een lepel telkens een beetje koud water gaf. Meubelen waren er niet, behalve dan een kleine kachel met een ijzeren pijp, die door een gat in het dak naar buiten ging.

„Mijn hart brak, als ik dacht hoe weinig ik in zulk een omgeving voor dezen lijder doen kon. Hij had longontsteking en hooge koorts, en waarschijnlijk was hij ook tuberculeus. De gedachte aan ons aantrekkelijke kleine hospitaal aan boord kwam mij dadelijk voor den geest. Maar hoe konden we dezen man en vader meenemen om

---

hem waarschijnlijk nooit terug te brengen? Een goede raad, medicijnen en wat voedsel hielpen natuurlijk maar voor eenigen tijd. De arme moeder kon hem onmogelijk verplegen en tegelijk het gezin verzorgen. Bovendien ging het seizoen, waarin men iets kan verdienen, doordat er visch te vangen was, voorbij. Met het gezin en voor den man bidden was gemakkelijk, maar weinig bevredigend. De eenige kans om dezen broodwinner te redden bestond in een ziekenhuis en een gediplomeerd verpleegster. — En geen van beide was beschikbaar.”

Een paar maanden later, toen het schip terug ging naar het Zuiden, ging Grenfell nog eens zien. De man was dood en begraven en het gezin zat zonder voedsel.

Dit droeve geval maakte een diepen indruk op Grenfell. Trouwens, al wat hij dezen zomer in het hooge Noorden zag, greep hem bijzonder aan. Medische hulp was er eenvoudig niet en van hygiëne, van de kunst om gezond te leven, wist men hoegenaamd niets. Het scheen den menschen wel onbekend te zijn, dat men kon leven op zulk een wijze, dat de gezondheid erdoor bevorderd werd.

Op sociaal terrein was natuurlijk nog nooit iets gedaan, en dat er iets gedaan moest worden, was wel broodnoodig, wanneer hier eenig werk van Christus' barmhartigheid zou begonnen worden.

„Duidelijk was het, dat de kust ons werk bood, dat niet gedaan zou worden, als wij het niet deden.”

In eenvoudiger woorden hebben zeker weinigen hun bereidheid om een moeilijke roeping te volgen beschreven. En dan nog wel een roeping, waarbij zooveel moest worden opgegeven, eenig en alleen om armen en ellendigen naar ziel en lichaam de hand der hulpe te bieden.

„Hier heerschte nu werkelijk in alle opzichten nood,

---

aan de leniging van welke men zijn kracht kon wijden, en dat nog wel in een deel van ons eigen rijk, waar de menschen de dragers waren van onze beste zeetradities. Zij vertoonden vele van de aantrekkelijke karaktereigenschappen, die — ook al waren ze begraven onder zeden en gewoonten, die het gevolg van de omgeving waren — de mannen van de zee altijd bemind maken bij den Angelsakser. Zij klaagden nooit, ze waren optimistisch, buitengemeen vindingrijk, opgeruimd en edelmoedig.”

Daar gaat van deze onherbergzame wereld een groote aantrekkingskracht uit en er is gesproken van den „loktoon van Labrador.” Grenfell was niet de eenige, die door dezen loktoon werd bekoord.

Op een goeden avond vond hij tot zijn groote verbazing ijs op het dek. Toen eerst drong het tot zijn bewustzijn door, dat men reeds in October was, en dat dus de dagen, zoo vol van wondere voorvallen, voorbij waren. Ondanks den dringenden roep om te blijven, moest hij weg. En zoo zette men koers naar het Zuiden.

Grenfell wilde probeeren om in Sint Johns Harbour, de hoofdstad van New-Foundland, in het Zuiden gelegen, belangstelling te wekken voor de vele vragen, die zich op de reis hadden voorgedaan. Maar toen men daar aankwam, bleek de roep over het werk van dien zomer hen reeds te zijn voorgedaan. De zaak was reeds door vele vooraanstaande mannen besproken; de kranten hadden de noodige aandacht gewijd aan de nieuwe kwestie; de kamer van koophandel was dadelijk warm geloopt voor het plan om dezen arbeid voort te zetten, en de politieke voormannen onthielden zich niet van het aan te bevelen. De weg van Grenfell werd nog gemakkelijker gemaakt doordat de gouverneur een vergadering samenriep van vooraanstaande persoonlijkheden in het gouvernement-

---

gebouw, waar de volgende resolutie werd aangenomen:

„Dat deze vergadering, vertegenwoordigende de voornaamste handelaars en kooplieden, die te doen hebben met de visscherij, vooral op de kust van Labrador, en anderen, die geïnteresseerd zijn in het welzijn van deze kolonie, haar warmsten dank wenscht te betuigen aan de directeuren van de Zending onder de visschers op zee voor het feit, dat ze hun hospitaalschip „Albert” hebben willen zenden, om de nederzetting op de kust van Labrador te bezoeken.

„Veel van het werk, dat betrekking op de visscherij heeft, wordt gedaan in streken, waar geen medische hulp te krijgen is en waar geen werk van barmhartigheid gedaan wordt, en het is met het diepste gevoel van dankbaarheid, dat deze vergadering verneemt van het vele medische werk, dat gedaan is . . .

„Deze vergadering wenscht ook de hoop uit te spreken, dat de directeuren een weg mogen vinden om het aldus begonnen werk voort te zetten, en mochten zij dit doen, dan kunnen ze verzekerd zijn van de ernstige medewerking van alle klassen van deze maatschappij.”

* * *

Toen de bemanning eindelijk afscheid genomen had en de thuisreis zou gaan aanvaarden, waren de hutten van allen vol van allerlei souvenirs, en met een hart vol van dank ging men terug naar Engeland.

Het rapport van Grenfell aan het bestuur te Londen adviseerde, om nog geen vast besluit te nemen aangaande het werk in die verre wateren, doch om het volgende voorjaar de proefneming op grooter schaal te herhalen. Zoo werd ook besloten.

HOOFDSTUK VIII

LAND EN VOLK

New-Foundland ligt Zuidelijker dan ons land en het Zuidelijkste deel van Labrador ligt ongeveer op dezelfde breedtegraad als ons land, maar ten gevolge van de zeestroomen, die van de Pool komen, is het klimaat er zeer koud. Men kan zeggen, dat zeven maanden de zee bevroren is, en er dus slechts vijf maanden open water is.

De grenzen waren eigenlijk niet goed bekend. Voorzover het de kuststreek betreft, behoort Labrador bij New-Foundland. Dit is een zelfstandig onderdeel van het Britsche rijk, precies als Canada. Het heeft een eigen Gouverneur, die door Engeland gezonden wordt; een eersten minister, en een parlement. Maar de bewoners van Labrador zijn daar, helaas, niet in vertegenwoordigd.

De oorspronkelijke bewoners van Labrador zijn Eskimo's en Indianen. De eersten wonen nog in het Noorden, en onder hen wordt sedert langen tijd het Evangelie verkondigd door de zendelingen der Herrnhutters. In het binnenland komen nog enkele Indianen voor.

Reeds in de zestiende eeuw kwamen er Europeanen naar de kust, die aangetrokken werden door den rijkdom van visch en door de aanwezigheid van walvisschen. Later vestigden zich handelaars aan de kust en aan de meer Westelijk gelegen Hudson Baai, en het allergroot-

---

ste handelslichaam noemde zich ook naar deze baai de Hudson Baai Compagnie. De Indianen kwamen tot die handelaars en boden de kostbare huiden te koop aan van beren, vossen en andere pooldieren, in ruil waarvoor ze dan ammunitie en voedsel kregen. Eerst in het midden van de negentiende eeuw ontstonden er eenige dorpjes langs de kust, waar visschers zich vestigden. In de weinige maanden, dat de zee open was, werd gevischt, in Maart maakte men op de ijsschollen jacht op zeehonden en 's winters ving men pelsdieren met vallen of klemmen.

Het werk, dat Grenfell begon, was aanvankelijk alleen onder de visschers, maar als vanzelf werd het uitgebreid tot de vaste bewoners op de kust van het Noordelijk deel van New-Foundland en van Labrador. Hoewel niet allen, leven toch de meeste dezer menschen in voortdurende armoede, en als gevolg daarvan liet de gezondheidstoestand veel te wenschen over; althans in den tijd, toen Grenfell er zijn arbeid begon.

Van oorsprong zijn de meeste bewoners Engelschen, en dus Christenen. Hun geloof was eenvoudig en met veel bijgeloof gemengd. Zoo vond Grenfell in vele hutten een kop van een vos of van een wolf aan een draad hangen. Dat was de barometer der menschen, want die kop draaide zich steeds naar de zijde, vanwaar de wind zou komen! Zij verklaarden dit door het feit, dat deze dieren altijd tegen den wind inloopen, wanneer ze andere beesten besluiten.

Protestanten even goed als Roomschen naaiden eenige stukjes papier met gebeden erop in een zakje, dat ze om den hals droegen, om aldus beschermd te zijn tegen allerlei gevaren. Ja, op een goeden dag verliet een familie midden in het vischseizoen haar woning en verhuisde

---

naar een andere plek. Dit was wel iets buitengewoons, daar men in dien tijd alle krachten noodig heeft. Op de vraag waarom men het deed, kwam het antwoord: Een geest had 's nachts bezit genomen van het huis, en nu verhuisde men spoedig over dag, terwijl de geest sliep.

* * *

Zoodra het ijs genoegzaam gebroken is, zoodat men varen kan, gaan een twintig duizend visschers naar het Noorden. Dat zijn de Labrador-visschers. Zij komen van het Zuidelijk deel van New-Foundland en van nog Zuidelijker streken. Vele New-Foundlanders nemen hun gezinnen mee, die dan vlak bij de vischplaatsen in zomertenten op de kust wonen. Komt het najaar, dan pikken ze hen weer op.

Het behoeft wel niet gezegd te worden, dat zulk een reis eigenlijk iets vreeselijks was. Vooral in de oude tijden. Maar later toch even goed. De visschersschepen waren ontzettend vol geladen met de familieleden der bemanning, en al hun hebben en houden. En hoewel in den tegenwoordigen tijd stoomschepen de kust langs varen en de familieleden voor een groot deel meenemen, zijn zij in voor- en najaar toch nog immer zóó vol, dat men er geen voorstelling van heeft. Meermalen heeft Grenfell op zulke schepen geneeskundige hulp verleend, maar het was dan haast onmogelijk, de zieken te bereiken.

Is deze heele vloot in het najaar weer naar het Zuiden afgezakt, dan blijven er aan de kust slechts een paar honderd menschen over, die er den winter doorbrengen.

De gastvrijheid van deze menschen is buitengewoon groot. Op ieder oogenblik van den nacht zullen ze uit hun bed komen, om het den vreemdeling zoo aangenaam

---

mogelijk te maken, — als deze mooie woorden hier althans gebruikt kunnen worden. En ze zullen hem hun laatste korst brood geven, zonder er ook maar iets voor terug te verwachten.

Toch zijn zij haast allen zeer arm.

Op een goeden keer lag alles reeds onder de sneeuw en geen schip bevond zich meer in het Noorden. Toch ging Grenfell nog voort met zijn arbeid. Zoo kwam hij in een huis, dat hij als volgt beschrijft: Het bestond uit een kamer van tien bij twintig voet, had één verdieping, en was gebouwd van planken en klei. Een half-hooge schutting verdeelde het geheel in twee ruimten, een zit- en een slaapkamer. Voegt men er nog een soort van portiek aan toe, waar de half-uitgehongerde honden lagen en alle mogelijke afval een plaats vond, dan heeft men eenige voorstelling van het geheel. In de zitkamer-keuken stond een verwaarloosde kachel; verder twee banken tegen de wanden en twee uit planken getimmerde bedsteden. Dat waren alle meubelen. Gewoonlijk woonden hier man, vrouw en vier dochters. Doch dien winter woonde de broer van den man erbij in met vrouw en vier jongens van één tot zeven jaar!

De menschen vertelden, dat een man, die het najaar tevoren het hospitaalschip nog had bezocht, in het voorjaar gestorven was van den honger. Hij had eerst zijn eenigen hond nog opgegeten.

Eens zond Grenfell een ton meel met wat melasse aan een arme weduwe met zeven kinderen. Ze verhongerden haast; zelfs in den zomer. Ze had niets te eten dan visch, die zij en haar oudste dochter vingen. Twee winters tevoren had zij met deze oudste dochter duizend meter hout gezaagd, ten einde iets te verdienen en de kleine kinderen in het leven te kunnen houden.

Zulke gevallen waren aan de orde van den dag en zoo nu en dan komt bij al den tragischen ernst de humor om den hoek gluren, waarvan Grenfell gelukkig een goede dosis bezat, en waarvan al zijn boeken sprankelen.

Zoo vertelt hij ergens, hoe hij met zijn zendingsschip eens bij een dorpje kwam, waar een kerkje stond. Het was Zondagmorgen en er zou dien morgen een dienst gehouden worden. De leider kwam aan boord van het hospitaalschip en vroeg, of men hem niet een Bijbel kon leenen. Men had zich in dat gehucht een paar varkentjes aangeschaft om ze vet te mesten met visch. Het had echter ook aan visch ontbroken en de arme viervoeters hadden een rantsoen gehad, waarvan ze waarlijk niet vet konden worden. Door den honger gedreven waren ze overal op zoek gegaan om voedsel te vinden. Zoo waren ze ook binnen gekomen in de ruimte, die zoo nu en dan als kerk dienst deed en ... ze hadden den Bijbel opgegeten.

Grenfell leende een Bijbel, maar de eenvoudige menschen stonden nog voor een ander vraagstuk, waarmee ze later tot den dokter kwamen. Mochten ze nu deze varkens later wel slachten? Ze hadden immers de Heilige Schrift opgegeten! De dokter vond, dat ze het gerust konden doen!

* * *

De kust van Labrador is één lange grijze rotsmassa, hier en daar door zware ribben onderbroken, aan welke storm en regen en vorst eeuwen en eeuwen geknaagd hebben.

Nergens aanschouwt men een vriendelijk stuk kust. Geen zandig strand, geen kiezelsteenen, geen met gras

---

begroeide helling. Over een lengte van honderden en honderden Kilometers bespoelt de zee getande en hoekige rotsen. Waren er geen ontelbare natuurlijke havens, waar schepen uitnemende beschutting kunnen vinden, dan zou er van scheepvaart in die streken, althans voor visschersvaartuigen, geen sprake zijn.

De bergen van Labrador bestaan voor een deel uit een gesteente, dat Labradoriet genoemd wordt. Wanneer het gepolijst wordt, breekt het zonnelicht er in en kaatst al de kleuren van den regenboog terug; vooral het blauw en violet. Later heeft Grenfell de bevolking laten leeren dit gesteente te gebruiken voor allerlei voorwerpen, die dan verkocht konden worden, zoodat ze iets verdienden.

Onder de halfedelgesteenten munt het Labradoriet door levendige schoonheid uit, en de stukken, waar de kristallen juist zóó geordend zijn, dat de zonnestrallen zeer levendig teruggekaatst worden, zijn zeldzaam, maar dan ook vrij kostbaar. Op een klein eiland ver in het Noorden komt het allermooiste voor. Dikwijls vroeg men den dokter om een stuk. Hij zond het dan op voorwaarde, dat men bijvoorbeeld op zich nam één of meer weezen in het kinderkuis te onderhouden.

Later zullen we vertellen hoe hij bij zijn werk een groot gebruik heeft gemaakt van vrijwillige krachten, die zich voor korter of langer tijd ter beschikking stelden. Zoo zond hij op een goeden dag een paar jonge mannen, ook vrijwilligers, naar dat eiland om het mooie Labradoriet te zoeken. Het eiland lag ver uit de route, die de weinige bezoekers anders nemen. De jongelui trokken hun boot op het strand, kampeerden op 't eiland en slieden in hun tenten. Wie beschrijft echter hun ontzetting en schrik, toen zij den volgenden morgen bemerkten, dat hun boot weg was. Gedurende den nacht was

---

deze door een bijzonder hoog tij opgenomen en door den wind van het land afgevoerd. Daar was geen enkel middel om te ontkomen. Plantengroei is er op het eiland niet, en het water is veel te koud om naar een nabijgelegen eiland te zwemmen. Trouwens, daar zouden ze in dezelfde omstandigheden verkeerd hebben.

Hier staarde nu letterlijk de dood hen in het aangezicht. Alleen een wonder zou hen kunnen redden. Maar het wonder gebeurde ook!

Toen de jonge mannen den volgenden morgen ontwaakten, was de wind gedraaid, en de boot, hoewel vol met water, was weer op het strand geworpen!

* * *

Dit had Grenfell spoedig bemerkt, dat het werk niet gemakkelijk zou zijn. Integendeel, het zou uiterst moeilijk wezen om hier hulp te bieden. Doch dit schrok hem niet af. De kust is namelijk bezaaid met eilandjes, waar tusschen door men zich een weg moet zoeken. Daar kwam nog bij, dat het wemelt van onzichtbare klippen, rotsen, die onder het water verborgen liggen, en waarop elk oogenblik een schip lek kan stooten, en zelfs geheel kan verongelukken.

Maar dit was het ergste nog niet. Den weg kan men leeren en als men zich wil geven als dokter voor die arme menschen van het hooge Noorden, dan moet men ook bereid zijn, de wegen te leeren kennen en zelf zoo goed als het gaat eilanden en verborgen rotsen in kaart te brengen. Maar door de ontmoeting van den zeestroom uit het Zuiden en den ijskouden stroom uit het Noorden, ontstaat hier heel vaak mist, waardoor alle uitzicht belemmerd wordt. En niets is zoo verraderlijk als de mist

---

in het hooge Noorden. Men gaat zijn weg bij vriendelijke zonneshijn en verheugt zich in den schoonen aanblik van de vele eilandjes, en men denkt aan geen hinder- nissen, als plotseling de mist komt opzetten en maakt, dat men zelfs geen paar Meters vooruit kan zien. Welk gevaar dan de klippen en eilandjes opleveren, laat zich begrijpen. Maar die blijven tenminste nog op hun plaats liggen, zoodat men ze vermijden kan, wanneer men de ligging kent. Doch de ijsbergen, die hier zeer talrijk zijn, hebben geen vaste plaats en bedreigen de schepen in het voorjaar en den voorzomer altijd.

Maar gevaren schrokken dezen man nooit af. Eerder trokken ze hem aan.

HOOFDSTUK IX

DE AANVANG VAN HET WERK

Toen Grenfell na het eerste jaar weer naar Engeland terugkeerde, luidde zijn advies aan het Bestuur aldaar, het werk nog niet definitief te beginnen, maar de proef het volgend jaar op grooter schaal voort te zetten.

Zoo ging hij dan ook in het voorjaar van 1893 terug. Maar ditmaal niet alleen. Dien winter van '92 op '93 had hij niet stil gezeten. Hij had in Engeland gesproken en de belangen van Labrador bepleit en van zijn ervaringen in den zomer van '92 verteld. En dat niet zonder vrucht. Men kan bij dat alles de gedachte niet van zich afzetten, dat voor hem toch eigenlijk de beslissing wel in dien eersten zomer gevallen was, en dat hij reeds toen besloten had, zich aan de arme bewoners van het hooge Noorden te wijden.

Als hij dan ook in het voorjaar van 1893 voor de tweede maal oversteekt naar New-Foundland, dan is hij niet alleen, doch dan gaan twee jonge dokters en twee verpleegsters met hem mee. In den eersten zomer had hij heel veel geleerd. Onder meer dit, dat het werk aan boord onmogelijk in de behoefte aan medische hulp kon voorzien. Er moest aan den vasten wal een hospitaal zijn, waar bepaalde patiënten konden worden opgenomen, en natuurlijk ook geholpen worden. Maar dit uitspreken

---

beteekende een moeilijkheid noemen. Langs die lange kust zou één hospitaal slechts voor een deel kunnen helpen. Als het werk iets zou beteekenen, dan waren er in elk geval twee vaste punten op den wal noodig. En deze twee moesten zóó ver uit elkaar liggen, dat men de lange kust als het ware in deelen verdeelen kon.

Ook over de plaats had hij reeds nagedacht, en toen het hem gelukte twee collega's mee te krijgen, werd besloten er één te vestigen te Battle Harbour en een ander te Indian Harbour. Beide plaatsen waren belangrijke middelpunten van de visscherij, en ze lagen meer dan 300 K.M. van elkander verwijderd. De groote vischerijfirma's gaven hem twee gebouwtjes ten geschenke. Het eerste was al klaar en werd zoo spoedig mogelijk voltooid, zoodat men het dien zomer gebruiken kon. Voor het tweede was wel al het materiaal in Sint Johns gereed gemaakt en de gevers verscheepten het ook naar de plaats van bestemming, maar de ijsverhoudingen waren zóó slecht, dat men langen tijd niet landen kon, zoodat het dien zomer niet meer gereed kwam en men het eerst in 1894 in gebruik kon nemen.

Grenfell liet zich echter door zulke moeilijkheden niet van de wijs brengen. Hij liet eenvoudig Dr Elliot Curwen daar in de nabijheid kruisen met het hospitaalschip de „Albert,” terwijl hij zelf met de „Prinses Mary” naar het Noorden ging. Dit was een klein scheepje, dat een vriend in Ierland hem had cadeau gegeven. Het was maar een klein ding, en velen hadden zich afgevraagd wat hij in dat gevaarlijk vaarwater met dat scheepje wilde doen. Maar het ging uitnemend. Toen hij echter als de laatste het Noorden verliet, kreeg hij in de Straat van Belle Isle gebrek aan brandstof en moest hij het bovendeel van de kajuit verbranden. Aangezien bovendien het kompas

---

verloren was gegaan, moest men ergens de kust aandoen om daar hout te zoeken als brandstof, en eenige dingen in orde te brengen. De autoriteiten te Sint Johns werden ongerust over zijn uitblijven en zonden de kustboot uit om hem te zoeken. Toen men Grenfell met zijn scheepje vond — hij had den heelen zomer slechts een machinist en een kok bij zich gehad — sloeg de kapitein beide armen om hem heen en riep uit: „Gode zij dank! We dachten, dat ge allen verongelukt waart. Een schoener had den vlaggestok op zee opgepikt!” De arme kerel leed een paar jaar later met zijn groote boot schipbreuk en verloor het leven, terwijl Grenfell nog steeds zijn werk doet.

Met dat kleine scheepje had hij ook de zendingsstations van de Herrnhutters bezocht. Zóó Noordelijk was hij geweest! Onder de Eskimo's aldaar vond hij veel tuberculose en ooglijden. Door het werk van de zendingen hadden de Eskimo's hun tubiks, hun tenten van huiden, die verplaatst werden als het noodig was, vervangen door houten huizen, rondom het zendingsstation gebouwd. Maar nu lagen er tusschen de huizen hoopen van dierlijken afval, waar de honden genoten, doch die voor de gezondheid der menschen, die toch al niet veel begrip van zindelijkheid hadden, verderfelijk waren. Alleen 's Zondags waren deze lieden rein, als ze allen naar de kerk gingen. De gemiddelde leeftijd was dan ook zeer kort en de kindersterfte heel hoog.

Overigens heeft Grenfell geen woorden genoeg om deze zendingen te prijzen voor al het goede, dat zij voor de Eskimo's hebben gedaan.

Met October was hij genoodzaakt weer naar 't Zuiden af te zakken. Al de plaatsen, waar maar een paar hutten stonden, werden nog aangedaan. Bijeenkomsten met

---

lichtbeelden werden gehouden, eenvoudige godsdienst-oefeningen eveneens, zieken werden geholpen en voor-zoover mogelijk zelfs de heelkunde beoefend. Dit alles nam iedere minuut in beslag.

De menschen waren over dit bezoek in de wolken, maar Grenfell zag juist daardoor in, welk een geweldige nood er eigenlijk heerschte. Het waren niet alleen de visschers, die in den zomer in het hooge Noorden behoefte hadden aan medische hulp, en tegelijk aan geestelijken bijstand, doch ook deze verspreid-wonende menschen aan de kust, die alle hulp in beide opzichten misten. Hùn lot was nog veel moeilijker. In den zomer zouden ze nog tegelijk met de visschers kunnen geholpen worden. Maar in den langen winter, als de zee bevroren was? Wat dan?

Toen dan ook deze tweede zomer voorbij was, waren de drie doktoren hiervan volkomen overtuigd, dat er van opgeven van dezen arbeid geen sprake kon zijn. Het besluit lag eigenlijk in den arbeid zelf. Het was nu twee zomers, dat er gewerkt was, en het werk was reeds on-misbaar geworden. Maar tegelijkertijd voelden ze een groot bezwaar. Zou het werk gedaan worden, dan zou het veel te omvangrijk zijn om een deel te zijn van den arbeid, door het Engelsche Comité geleid onder visschers op de Noordzee. Ook financieel zou dat zeker op den duur niet gaan.

Men vraagt zich af, of hier niet een Goddelijke leiding duidelijk te zien was. Grenfell zal eens naar de Noordzee gaan. Hij blijft er eenige jaren. Een lid van het Bestuur komt te New-Foundland en denkt aan de visschers daar. Grenfell zal er eens gaan kijken. Hij begint voorloopig het werk. Den tweeden zomer zal men nog eens zien. En het werk, waarvoor Grenfell als geknipt was, is aan den gang, en zelfs onmisbaar, zonder dat men het goed weet.

Hier zien we weer de leiding, waarop we in den aan-vang wezen.

Maar zou men het werk voortzetten, dan was er geld noodig.

Om te beginnen hield Grenfell in de hoofdstad van New-Foundland eenige lezingen. Daar was hij reeds bekend van het vorige jaar, maar bovendien nam één der bekendste mannen de leiding van de campagne op zich, zoodat het succes niet onbelangrijk was. Maar ten slotte was Sint Johns slechts een kleine stad. Men moest dus voort. Nu men A gezegd had, moest men ook B zeg-gen, en zoo besloten Grenfell en zijn Australische collega Bobardt een bezoek aan Canada te brengen.

Het was vooral aan het organiseerend talent van Bobardt te danken, dat de tocht succes had.

De belangrijkste ontmoeting in Montreal was die met Lord Strathcona. Hij was president van de Hudson Baai Compagnie, van een spoorwegmaatschappij en van de Bank van Montreal. Als een arme Schotsche jongen was hij naar de nieuwe wereld gegaan, had dertien jaar in Labrador geleefd, en was nu een schatrijk man. Zijn liefde voor Labrador kende geen grenzen, en zoodra hij van het werk hoorde, had dit niet slechts zijn volle sym-pathie, doch ook zijn hartelijken steun.

Op zijn advies huurden ze de grootste zaal van de stad en adverteerden, dat de leiding van de vergadering in de hand van Lord Strathcona zou zijn. Met zulke hulp ging de campagne natuurlijk uitnemend. Lord Strathcona vond zelfs, dat de beide doktoren wel eens eenige vacan-tie verdiend hadden, en regelde die voor hen. Ja, toen het volgend seizoen was aangebroken, bood hij zelfs voor het werk onder de visschers van Labrador een klein stoomschip aan, de „Sir Donald”. (De man heette eigen-

---

lijk Donald Smith. Het woord Sir duidt in het Engelsche rijk een adellijken titel aan.) Het schip was op zijn kosten gebouwd en geheel uitgerust door het Comité in Montreal.

Intusschen was ook het schip de „Albert” het volgend voorjaar met nieuwe doktoren, verpleegsters en benooidigheden uit Engeland aangekomen. Grenfell nam te Montreal de „Sir Donald” in ontvangst en bracht het schip langs de kust naar het Noorden. Te Battle Harbour zou hij de anderen ontmoeten. Hij had een aangename reis, daar hij langs de kust allerlei reeds bekende menschen kon bezoeken en helpen. Dicht bij Battle Harbour had men het koperwerk extra gepoetst, het dek geschrobd en het schip gepavoiseerd, (met vlaggetjes versierd,) om feestelijk aan te komen. Nog een kleine afstand moest worden afgelegd en... plotseling... een stoot, een geluid, alsof twee voorwerpen over elkander schoven. Het schip zat op een verborgen klip, de as en de schroef waren gebroken, de kiel ernstig beschadigd. Zoodra ze goed begrepen hadden wat er gebeurd was, roeiden zij naar het nabij gelegen eiland, staken dit over, een wandeling van anderhalf uur, en lieten zich daar door een visscher overzetten naar Battle Harbour.

Ook hier was de teleurstelling groot. Maar wie zich aan werk in Labrador wil geven, moet met teleurstellingen kunnen rekenen. Zoo besloot men dadelijk aan het werk te gaan. De „Sir Donald” werd vlot gesleept en na de noodige maatregelen genomen te hebben, sleepte de „Albert” het schip naar het dok van Sint Johns, een weg van ongeveer vijf honderd Kilometer.

Gelukkig had een ander aanzienlijk man te Montreal een twintig voet lange jol, met zeil getuigd, aan het werk ten geschenke gegeven. Met dit scheepje ging Grenfell

---

nu dezen derden zomer naar het Noorden. Dit was echter een heel andere tocht! Hij moest nu de kust houden en elken nacht aan land doorbrengen, zoodat hij overal gastvrijheid moest vragen. Eenmaal werd hij zelfs voor een grooteren afstand aan boord genomen met jol en al door een grooten schoener.

Maar deze tegenslag werd winst. Grenfell was nu geheel afhankelijk zoowel van de kustbewoners als van de visschers, beide wat voedsel en wat gastvrijheid aangaat. En nu leerde hij al deze menschen kennen zooals hij dat nog niet gedaan had. „De beste weg tot het hart van een zeeman is, hem iets te laten doen voor je,” zoo zegt hij, en dat zal wel waar zijn, want het geldt voor den weg naar het hart van elk mensch. Nu ondervond hij, hoe warm de harten klopten.

„Indien ik de menschen van Labrador tevoren reeds had leeren kennen (en ik reken de handelaars van de Hudson Baai Compagnie en de New-Foundlandsche visschers er ook onder), dezen zomer leerde ik hen liefhebben,” zoo schreef hij zelf later. Overal werd hij even vriendelijk ontvangen en deed men voor hem wat men kon. „Ik heb de zeeën bevaren in snelvarende reuzenschepen, in drijvende paleizen, in stoomjachten, maar aan geen enkele reis denk ik met zooveel liefde als aan dien tocht langs de onherbergzame kust van Labrador in mijn twintig-voeter,” zoo schreef hij vele jaren later. Maar de bescheiden held zegt niet, dat hij overal ontvangen werd als de weldoener van het volk, en dat hij ook door zijn geneeskundige hulp en niet zelden door den geestelijken bijstand hen van groot nut was.

Dat derde jaar bleef hij zelfs nog langer dan de twee andere jaren in het Noorden. En toen hij eindelijk naar het Zuiden moest, maakte de weersgesteldheid dit zeer

---

noodig. Bij een kleine nederzetting werd hij reeds door het weder opgehouden. Het zag er voor die menschen niet hoopvol uit. Acht maanden winter lagen er vóór hen, en ze hadden niets om den winter door te komen. Door het slechte weer waren de handelaars hun namelijk voorbij gevaren, zoodat ze zich niets hadden kunnen aanschaffen, al had dit ook op crediet moeten gebeuren. De vischvangst had dien zomer ook niet veel beteekend. En toch waren deze menschen niet al te somber gestemd. De oudste van de nederzetting had zelfs een vertrouwen, waardoor Grenfell zich beschaamd gevoelde. Op een avond zou men in de hut van hem, Oom Jim werd hij genoemd, een godsdienstige bijeenkomst houden. Het was niet zoo gemakkelijk om onder zulke hopelooze omstandigheden God om hulp te bidden. Want naar alle menschelijke berekening was hulp hier onmogelijk. Maar men bad. En toen ging men ter ruste. Het booze weer hield aan en de stormwind huilde den ganschen nacht. De morgen brak aan, en ... het eerste, wat men zag ... het is ongeloofelijk, maar het is waar, was het schip van een handelaar. Het was letterlijk door den storm naar het Noorden teruggedreven en had hier beschutting gezocht!

De arme menschen konden weer voorraad inslaan. God had verhoord. Het wonder was geschied.

HOOFDSTUK X

OP DE ZEEHONDENVANGST

Toen Grenfell zich eenmaal gegeven had voor den arbeid onder de visschers en de kustbewoners, wilde hij ook volkomen met hen meeleven. Zal men geestelijken invloed hebben op menschen, en zooals hier, zal men hun geheele vertrouwen bezitten, dan moet men hen kennen in alle omstandigheden. Zoo besloot hij ook eens mee te gaan op de zeehondenvangst.

Na de kabeljauwvisscherij is de zeehondenvangst van de grootste beteekenis voor New-Foundland. Het werk behoort tot het allermoeilijkste en vereischt een bijzondere oefening. Koelbloedigheid en tegenwoordigheid van geest zijn onmisbaar, maar de leiders moeten ook uitnemende zeelui zijn. Men heeft daarom de kapiteins, die op de zeehondenvangst gaan, wel eens de aristocraten onder de visschers genoemd.

De voornaamste van deze kapiteins had Grenfell heel wat verteld van de moeilijkheden, waarmede de mannen te worstelen hadden en had hem er tevens op attent gemaakt, dat de aanwezigheid van een dokter daar ook geen weelde zou wezen. Een driehonderd man toch waren dan ongeveer twee maanden honderden mijlen van alle beschaving verwijderd. Zoo brak de dokter in den winter van '95 op '96 zijn lezingen wat vroeger af, en

---

was begin Maart te Sint Johns om mee te gaan met de „Neptunus.” Zoo'n schip is buitengewoon sterk gebouwd, met dikke dubbele wanden van het zwaarste en hardste hout, terwijl de kop nog versterkt is door een breeden ijzeren band. Dit alles is noodig om den druk van de ijsschotsen te kunnen weerstaan, die eenvoudig geweldig is.

De zeehonden houden zich in dezen tijd van het jaar gaarne op de ijsvelden in zee op en daar brengen ze ook hun jongen voort.

Op deze reis was men zoo gelukkig om spoedig onder de dieren te komen. Een man op de plecht houdt voortdurend de wacht en ziet uit, of hij de dieren nog niet ziet. Op een morgen zag men op de ijsvelden duizenden kleine zwarte plekje; dat waren de zeehonden. Alle mannen — het waren er ditmaal 320 — zijn dan dadelijk op de ijsvelden en beginnen hun gevaarlijk werk, waarbij ze van de eene op de andere schots moeten overspringen. Geen wonder, dat er nog al eens kleine ongelukken voorkomen, en natuurlijk ook wel ernstiger gevallen, die op deze reis door de aanwezigheid van Grenfell onmiddellijk behandeld konden worden.

Op een morgen was Grenfell gereed gekomen met al zijn patiënten, en daar haast alle mannen weg waren, wilde hij zich óók op het ijs begeven om hen op te zoeken. Door omstandigheden werd hij tot op den middag verhinderd. Den geheelen morgen had er een krachtige wind gewaaid, waardoor het ijs bijeen gehouden wordt. Doch nauwelijks was hij op het ijs, of het werd windstil en het gevolg was, dat in korten tijd de schotsen gingen drijven en daardoor uiteen gingen. Als men dan zich op een schots bevindt, moet men zich naar een andere laten drijven, of men moet roeien, d.w.z. met de

---

handen roeien, want riemen heeft men natuurlijk niet. Dit is een moeilijk werk en het gaat uiterst langzaam. Met een twaalfstal mannen bevond hij zich op een schots en allen roeiden om naar een grootere te komen. Het gelukte echter niet, en toen moest men op het schip wachten, dat heelemaal uit het gezicht was. Omdat het springen van de eene op de andere schots een groote mate van vlugheid vereischt, is men betrekkelijk dun gekleed, zoodat Grenfell het voor de mannen noodig achtte om spelletjes te doen, ten einde warm te blijven. Het werd donker, en hun positie was daardoor niet benijdenswaardig. Ten slotte duwden ze de stokken, waarmee de zeehonden worden gedood, in het vet der doode dieren, en staken toen de stokken aan. Door deze fakkels trokken ze de aandacht van het schip, dat hen eindelijk bereiken kon en ze opnam.

Volgens de wet mag er 's Zondags niet gevangen worden, zoodat de bemanning dan den heelen dag den tijd had. Grenfell had een menigte gezangboeken meegebracht, daar hij wist hoeveel de zeelui van zingen houden. Soms zat men bij mooi weer daar in het hooge Noorden op het dek en werd er veel gezongen en gesproken. 's Avonds werd er voor allen, Roomschen en Protestanten, een godsdienstoefening gehouden. De dokter zelf schrijft: „Ik gevoelde de nabijheid Gods even werkelijk als in de schoonste kathedraal. Het eeuwige leven scheen zoo dicht bij alsof het juist over den horizon van het ijs lag, in het eeuwige blauw.” De geheele omgeving, het oneindige ijsveld, de afwezigheid van het kleine menschengedoe der groote wereld, alles hielp ertoe mee om den mensch in een ernstige stemming te brengen.

Dat het werk gevaarlijk is, zagen we reeds terloops. Het ergste is, dat de gevaren zoo onverwacht kunnen

---

komen. De hemel kan helder zijn en de wind gunstig, als de mannen het schip verlaten, en een oogenblik later kan dikke mist opkomen of een verblindende sneeuwstorm. Vooral in het laatste geval is het gevaar groot, dat de mannen op de ijsschotsen op ellendige wijze omkomen.

Zoo waren eens zestien man op het ijs bij Trinity Baai, toen plotseling de wind draaide en de ijsschotsen naar zee dreef. De nacht brak aan en ze begrepen in welk een ontzettend gevaar ze verkeerden. Ze hadden hun kleine booten bij zich, maar door den stormwind was het uitgesloten, dat ze roeiende het land konden bereiken. Zonder vuur, zonder voldoende kleeding, zonder voedsel blootgesteld te zijn aan een onbarmhartigen storm, dat wil zeggen den dood in het aangezicht te kijken. Maar er leeft een onuitroeibare hoop in deze menschen, een kracht om uit te houden en een optimisme, dat sterkt. Zes en dertig uren hielden zij het uit, zonder dat ook maar één man het opgaf. Ten slotte wisten zij hun booten ongeveer zestien K.M. ver over het ijs te trekken en zoo meer dood dan levend aan land te komen.

Zoo kan de wind, die van het land komt, gevaarlijk worden. Maar omgekeerd even goed.

Het was op een Zondagmorgen van denzelfden zomer van 1896, dat een paar mannen aan boord kwamen en vertelden, dat het stoomschip „Wolf” schipbreuk geleden had. Daar de wind van de kust kwam en al het losse ijs had weggedreven, ging het schip rond het eiland Fogo. Maar nauwelijks was het het eiland voorbij, toen de wind draaide en de ijsschotsen terugkwamen. Langs de kust ligt het ijs vast, en nu werd opeens het schip ingesloten tusschen dit vaste kustijs en de door den wind opgedreven schotsen. Zulk een natuurkracht is onweer-

---

staanbaar. Spoedig was het schip het vaste ijs ingeduwde en bleef daar hulpeloos liggen. Maar enorme blokken bleven aandringen, stootten het schip aldra lek en kraakten de wanden. Toen de kapitein zag, dat zijn schip verloren was, gaf hij bevel het te verlaten en alles mee te nemen, wat men kon. Voordat hij zijn eigen kleeren had gered, ging het drijfjys weer wat terug, maakte voor een enkel oogenblik een kleine ruimte, en . . . het schip verdween onmiddellijk in de diepte.

Een droevige marsch begon, toen de drie honderd man zich in beweging zetten naar de kust toe. Allen zoo zwaar beladen als ze maar konden, vorderden ze slechts langzaam over het ruwe ijs. Maar aan de kust wachtte hen niets. Te voet moesten ze verder, dagen en dagen loopen, des nachts in de open lucht kampeeren, honderden Kilometers ver, voordat ze hun eigen dorpjes bereikten. En daar kwamen ze aan zonder vangst, d.i. zonder geld.

In een storm had een schip bescherming gezocht achter een eiland. Eenige mannen gingen er op uit om op een groote ijsschol, een ijsveld op zichzelf, zeehonden te vangen. Massa's ijs van dertig en veertig ton gewicht werden door de bewogen zee op het eiland geworpen als waren het stukken kinderspeelgoed geweest. Maar de mannen hadden het tamelijk goed. Ten slotte hadden ze ongeveer zeven honderd dieren op de groote schots liggen. Juist hadden ze die een oogenblik verlaten, toen de woedende zee de heele schots in al haar uitstrekktheid als het ware omkeerde!

Dan is de vangst geheel verloren. Maar men is dankbaar er het leven te hebben afgebracht. Op de reis, die Grenfell aldus meemaakte, bracht het schip „slechts” 23000 zeehonden mee. Maar men had er ongeveer dubbel zooveel gedood. De helft was dus verloren gegaan.

Grenfell had den grootsten eerbied voor deze helden der zee en hij was graag onder hen, als ze zoo aan het werk waren. Maar de mannen hadden misschien nog meer eerbied voor dezen dokter, die in niets voor hen onderdeed, en die alle gevaren van de kust met hen deelde.

Eskimofamilie

Het hospitaalschip „Strathcona“ vastgevroren in het

Het hospitaal te St Anthony

Dr. Grenfell
van zijn jonge patiënten

HOOFDSTUK XI

OP ZEE

Eerbied hadden de visschers voor zulk een dokter. Dat was een zeeman, die geen vrees kende. Hij voer met het vertrouwen en met den moed van een Labradorschipper. In den eersten zomer was hij wel wat bevreesd voor zijn schoener, en daarom voer hij in een boot, waarmee men walvisschen najoeg. Maar hij ging er met alle weer mee uit en hij liep er zóó snel mee, dat de boot in één seizoen op was. Eens dreef ze naar zee, verschillende malen sloeg ze vol water, eens wierp de zee haar op de rotsen en eindelijk werd ze onherstelbaar beschadigd. Den volgende zomer kwam hij met de kleine stoombarkas, de „Prinses Mary,” waarmee hij tot verbazing van de heele kolonie tot zelfs de meest Noordelijke nederzettingen bezocht. We hebben reeds verteld, hoe laat in het najaar het gerucht ging, dat het scheepje verloren was, en menig schipper zal toen wel bij zichzelf gemompeld hebben: wonder, dat het niet vroeger is ondergegaan. Maar hij doorstond met haar een storm, die de mailboot zelfs ophield, en behouden kwam hij met het kleine ding te Sint Johns aan.

Toen zei een schipper: „Waarlijk, ik weet niet hoe hij het gedaan heeft gekregen,” en ernstig voegde deze verweerde man er aan toe: „De Heer moet Zijn oog wel geopend houden over dien man.”

Zoo zal het zeker geweest zijn. God heeft dien man behoed in zijn lange leven. Maar hij tartte nooit een storm voor eigen plezier. Het ging steeds om de gezondheid en het leven van anderen.

Wanneer een flinke wind blies, zei het volk weldra op de kust: „Grenfell zal wel komen.” En dit was ook dikwijls het geval. Oponthoud vond deze man vreeselijk, en als hij tot werkeloosheid gedwongen was, ergerde hij zich. Een storm was juist de wind voor hem, een wind, die hem bracht naar het doel. Als hij een zwakkeling was geweest, zou hij spoedig op die kust zijn omgekomen; was hij een lafaard geweest, dan zouden de honderden gevaren hem heel spoedig ertoe gebracht hebben, een rustiger leven te zoeken. Maar hij heeft de schippers van Labrador achter zich gelaten bij het trotseeren van gevaren en stormen. Zij waren dapper en onverschrokken, doch tegen dezen jongen dokter legden zij het af. Onder de boeken, die hij schreef over zijn werken, is er één, dat heet „Daden van moed.” Daarin spreekt hij inderdaad over daden van grooten moed en hartelijke liefde. Maar over zichzelf heeft hij het niet. Toch was zijn leven een aaneenschakeling van onverschrokken daden, en ze werden steeds gedaan om armen hulp te kunnen brengen.

Zoo heeft hij het hart veroverd van alle eerlijke mannen op de kust, en wat misschien nog meer zegt, van zijn bemanning. Als hij geroepen werd, heeft hij zich nooit door weer of wind laten weerhouden, doch hij is gegaan . . . en zijn mannen hebben het met hem gewaagd.

Een machinist van het zendingsschip was een zeer driftig mensch, hij kon het maar niet vinden met den kok en sloeg dien, als ze twist hadden, tegen den grond.

„Je moet je inhouden, vriend,” zei de dokter. „Zoo kan het niet, begrijp je.”

Er kwam een ongelukkige dag; de man werd erg driftig en deed hetzelfde weer.

„Dat is nu toch werkelijk schandelijk,” zei de dokter. „Ik kan zoo'n twistzieken kerel niet aan boord van het zendingsschip houden. Denk daaraan, wanneer je weer de lust voelt opkomen, om den kok te slaan.”

De machinist antwoordde, dat hij den kok nooit meer zou aanraken, hoe deze hem ook mocht sarren. Maar de mensch is zwak; het gebeurde weer.

„Aan het einde van de campagne kun je gaan,” zei de dokter kort en boos.

De machinist vroeg om nog één keer geduld te hebben, maar er was geen sprake van. Elken dag hernieuwde hij zijn verzoek, doch zonder resultaat. Toen vond de bemanning, dat er iets voor den man gedaan moest worden, want de machinist trok het zich zóó aan, dat hij er mager van werd.

„Goed,” zei de dokter, „ik maak deze overeenkomst met je. Als je ooit den kok weer neerslaat, zet ik je aan den wal op het eerste punt, waar we landen.”

Het was een moeilijk geval. De dokter was er de man niet naar om met zich te laten spelen, en de machinist voelde dit. Toch antwoordde hij: „Ik neem het aan, mijnheer, want ik zou u niet graag verlaten.”

Deze dingen kan men in geen van zijn boeken vinden. Maar in 1904 bezocht een Amerikaansch schrijver de kust en maakte met Grenfell en de menschen daar kennis. Aan zijn boek, dat hij daarna schreef, danken we vele bijzonderheden, die hij zelf nooit zou verteld hebben.

Eén van de vrienden van het werk zei eens: „Vroeg of laat gaat de „Strathcona” (het hospitaalschip) er aan. Hij eischt te veel van het schip. Met zijn eigen leven kan hij doen wat hij wil, maar hij moet er aan denken, dat

---

de leden van zijn bemanning een gezin thuis hebben.”

Toch ging de dokter nooit onbedachtzaam te werk. Dan zouden zijn mannen hem niet zoo volkomen toegewijd zijn geweest. Maar hij heeft haast, — de kust is lang, het zomerseizoen kort, de nood zóó groot, dat het hart moet breken.

Diezelfde schrijver vertelt het volgende in zijn boek. „We kwamen tegelijk met hem te Red Bay, terwijl een hevige storm uit het Noordoosten bulderde. Het had reeds twee dagen zoo gewaaid en de zee ging hoog, werd zelfs nog woester. De visschersschoeners hadden een schuilplaats in de haven gezocht, lagen daar met alle ankers uit, en toch niet zonder gevaar, hoewel ze daar op een beschutte plaats lagen. De stoere kleine kuststoomboot, wier machines vier maal zoo sterk waren als die van de „Strathcona”, had dien dag groote moeite gehad om verder te komen, en had zelfs eenigen tijd de bescherming van de kust gezocht. Grenfell had daar liggen wachten op de kustboot, waarmee een specialist uit Boston zou komen.

„Ik zie, dat u onder stoom ligt,” zei de kapitein van de kustboot. „Ik hoop, dat u toch niet met dit weer uitgaat, dokter!”

„Ik heb een paar patiënten in het hospitaal te Battle Harbour, die wachten op onzen goeden vriend uit Boston,” zei de dokter levendig. „Ik heb haast. Ja, ik ga uit.”

„Om Gods wil, ga niet,” zei de kapitein ernstig.

Het oog van den dokter viel toevallig op den heer uit Boston, die over zijn koffer gebogen stond; een fijnen, onverschrokken kerel, wien het vooruitzicht om in dat weer uit te gaan, niet zou hebben afgeschrikt. Grenfell

---

wist dat echter niet, maar in elk geval veranderde hij van plan.

„O, best, dan zal ik wachten, totdat de storm uitgewoed is,” zei hij.

Hij wachtte een dag, maar niet langer. De wind was nog hevig, de zee hooger dan tevoren, er was ijs op zee en de mist was dik. Maar hij ging uit. Hij stootte tegen een ijsberg, schuurde langs een rots, en te middernacht — de meest wondervolle heldendaad van alle — wist hij door den nauwen, moeilijken ingang van Battle Harbour binnen te komen, en wierp hij het anker uit bij het hospitaal.

Ik heb hooren vertellen, aldus de schrijver, hoe hij in een winternacht, terwijl de storm de sneeuw voortzweept, op een fel bewogen zee, vol van riffen, trachtte vooruit te komen. Zijn schipper stond aan het roer, en hij zelf zat op den boegspriet onder het gebulder van de stortzeeën, die geregeld over hem heen rolden. Er was toevallig iemand aan boord, die was meegegaan. Deze vertelde later, dat de dokter geweldig in zijn nopjes scheen te zijn, doch dat hij nooit meer met „dien duivel” meeging. Later vertelde men het aan Grenfell, die met een lach van verbazing uitriep: „Wat? Maar hij was toch niet bang!”

Vrees voor de zee is dezen dokter vreemd, maar een duivel, die maar alles waagt, is hij niet. Hij kent geen vrees. En dat komt misschien daarvandaan, dat hij een lichaam heeft, zoo gezond, als God ooit aan een man gaf, en dat hij gebruikt, zooals een mensch het steeds moest gebruiken. Maar het komt bovenal door zijn eenvoudig en prachtig geloof, dat hij een instrument in Gods hand is, en dat God met hem kan doen zooals Hij wil. Zijn geloof is kinderlijk, vast, alles overwinnend, gezond.

Het is haast niet te gelooven, maar toch volkomen waar: geen wind, geen ijs en geen mist, noch deze drie vereenigd, kunnen de „Strathcona” in de haven houden, als uit de verte zijn hulp wordt ingeroepen. Welgemoed klimt hij op den boegspriet en houdt beide oogen open. „Zooals God wil,” zegt hij dan, „zij het tot offer, dan wel om te dienen. Ik doe alleen Zijn werk.”

HOOFDSTUK XII

WINTER IN SINT ANTHONY

In het begin van den zomer van 1897 vinden we Grenfell in de wateren van IJsland, waar hij op verzoek van het Engelsch Comité zou onderzoeken, of er ook iets gedaan kon worden voor de Engelsche visschers, die daar hun werk verrichten. Het volgend jaar was hij weer eens op de Noordzee, en eerst in '99 gaat hij weer naar Labrador.

Toen hij in Engeland was, had hij verschillende brieven gekregen, bij zijn terugkomst vooral ook de kust van New-Foundland te willen aandoen en in het bijzonder om te Sint Anthony winterwerk te willen beginnen. Iemand, die hem vroeger als gids had gediend, als hij in de omgeving op jacht ging, schreef hem een dringenden brief, waarin het o.m. heette: „Kom en begin hier een ziekenhuis, als u kunt.”

Tevoren was Grenfell er meer dan eenmaal geweest en had er in den zomer ook wel eens patiënten behandeld. Hij had er ook wel eens over gedacht om de staf, die 's zomers in het ziekenhuis te Battle Harbour werkte, in de maand October naar Sint Anthony te laten gaan om daar dan 's winters het werk op te vatten, totdat de zee weer open was en men in het Noorden weer kon beginnen. Daar was echter niets van gekomen.

Hij voelde zelf ook wel, dat men daar een menigte menschen zou bereiken, die anders nergens medische hulp konden krijgen. En zoo huurde hij dan een kamer in het huis van een handelaar en nam zijn ouden gids in dienst als hondendrijver. Ten Noorden en ten Zuiden van Sint Anthony lagen nog een paar gehuchten, en Grenfell stelde zich voor, van tijd tot tijd die alle te bezoeken.

Doch dit bleek onmogelijk, daar het aantal patiënten spoedig zóó groot werd, dat er eenigen moesten worden ondergebracht in naburige huizen. Er kwamen zelfs een paar gevallen van operaties bij, en zulke patiënten kan men niet voor langeren tijd alleen laten.

Na eenigen tijd koos hij daarom een flinke vrouw van het dorp uit, op wie hij vertrouwen kon en van wie hij wist, dat ze zijn orders strikt zou nakomen. Zij werd zoo goed en zoo kwaad als het ging ingewijd in de allereerste beginselen van het verplegen. Als het dan dringend noodzakelijk was, kon hij tenminste voor eenigen tijd op reis gaan in de omgeving.

Deze winter was voor den wakkeren man één groot genoegen. De tochten per slede, de intieme kennis, die men aldus kreeg van de menschen, de gelegenheid om hulp te brengen in nood aan hen, die van alle hulp verstoken waren, dat alles maakte het eigenlijk voor hem een genoegen, van de zoogenaamde beschaafde wereld verwijderd te zijn.

Overigens heeft men geen voorstelling van het leven van den dokter in zulk een omgeving. Het land is alom met sneeuw bedekt en wegen zijn er niet. Men gaat overal heen met een bijzondere slede, de komatik geheeten, welke door honden getrokken wordt. Gelukkig heeft men in die honden een onvolprezen hulp. Deze dieren hebben een wonderbaarlijk instinct om den weg te vin-

---

den, niettegenstaande de grootste moeilijkheden, en zij zijn het vaak geweest, aan wie hun meester het leven te danken had.

Eens moest Grenfell een afstand van meer dan honderd K.M. afleggen. De leidende hond had den weg het jaar tevoren slechts eenmaal afgelegd. Toen was het een moeilijke tocht geweest met sneeuw en mist, en de reis had drie dagen geduurd. Een groot deel ging dwars over bevroren meren en dan weer door bosschen. Daar Grenfell den weg nog nooit gegaan was, moest hij zich geheel aan den hond overgeven. Zonder een enkele fout bracht het dier hem veilig over in twaalf uren, waar nog anderhalf uur afgingen voor rust en maaltijd.

Zonder deze dieren zou het leven er haast onmogelijk zijn. De grootste koude, als die maar droog is, schijnt hen niet in het minst te deren. Bij 50 graden Fahrenheit onder nul liggen zij rustig op het ijs te slapen of komen uit het ijzige water, zoodat hun vacht bevroert. Maar ze ondervinden er geen schadelijken invloed van.

Voedsel moet op zulke tochten worden meegevoerd, al kan de voorraad wel eens onderweg worden aangevuld door het schieten van een stuk wild. Maar dit kan ook gevaarlijk worden, zooals een collega van Grenfell het eens ondervond. Hij was met een paar mannen op reis, en een jongen om voor de honden te zorgen. Op een oogenblik waren de honden blijkbaar een dier op het spoor gekomen. Daar men niet veel versch voedsel had, werden de koppels honden vastgebonden en onder de hoede van den jongen gesteld, terwijl de dokter met de twee mannen de caribou zouden vervolgen. De dokter zei den jongen, vooral niet van de plaats te gaan. Nauwelijks waren de mannen echter achter het wild aan, of een sneeuwstorm brak los; ze verloren hun weg en na twee

---

dagen kwamen ze uitgeput van vermoeienis en honger aan een huisje, vele mijlen van de plaats, waar ze de sleden gelaten hadden. Dadelijk ging de bewoner met zijn hondenspan naar de aangeduide plaats om den jongen te zoeken. Hij hield nog trouw de wacht!

Grenfell raakt niet uitgepraat over de hartelijke gastvrijheid, die hij overal ontving. Op een kouden winteravond overviel hem een sneeuwstorm in een vreemd district. Middernacht was reeds voorbij, toen de honden de slede brachten bij een kleine hut. Geen licht was te zien, maar toen de dokter op de deur hamerde, antwoordde spoedig een vriendelijke stem en een oogenblik later werd de deur geopend. De man, dien hij heelemaal niet kende, trok een paar kleeren aan, en zoo van zijn bed ging hij naar buiten met een stallantaarn, om den honden voedsel te geven. Intusschen was zijn vrouw opgestaan, maakte vuur aan en begon cacao klaar te maken. Melk en suiker kwamen zelfs te voorschijn, en later hoorde Grenfell, dat het een kleine voorraad was, die bijzonder voor vreemde bezoekers bewaard werd. „Later wezen ze me een bed aan, maar ik wist toen nog niet, dat het het eenige was, waarin ze zelf het eerste deel van den nacht hadden doorgebracht. Zij gingen op den grond liggen!” Voor zulk een ontvangst wilden ze niets hebben. „Zoo doen we aan de kust,” zei de man.

Op een goeden dag in dienzelfden winter kwam iemand den dokter roepen. Op een eiland, ongeveer vijftien K.M. weg, had een vader van een gezin met acht kinderen het ongeluk gehad, dat zijn geweer afging, toen hij de hand vóór den loop hield. De hand was in stukken gescheurd. Grenfell ging onmiddellijk, maar hier was geen sprake, dat hij het ongeval ter plaatse kon behandelen. Dus

---

moest hij den man meenemen den langen weg terug, om hem in het ziekenhuis de hand af te zetten.

Om het bloeden te stelpen, had de man de hand in het meel gestoken en er daarna een zak omgedaan. 't Gevolg was bloedvergiftiging tot aan den elleboog. De man wilde echter liever sterven dan zijn rechterarm verliezen. Zoo was er niets anders aan te doen dan hem zoo goed mogelijk te helpen en af te wachten. Weken lang zweefde hij tusschen leven en dood. Maar zijn krachtig gestel bracht hem er door en ten slotte kon door een tweede operatie iets meer bereikt worden.

Door beenenting kreeg de man iets van een hand en bovendien een wijsvinger, zoodat hij bij het visschen tenminste de lijn kon inhalen. Maar men moest er ook een huid op zetten. Grenfell en zijn collega gaven toen ieder een stukje van hun eigen huid!

Geen wonder, dat deze man een vurig apostel van het ziekenhuis werd. Ondeugend vertelt Grenfell: „Hoewel hij nu een Engelsch-bisschoppelijke huid op de palm van zijn hand had, en Schotsch-presbyteriaansche huid op den rug van zijn hand, (Grenfell behoorde tot de Engelsche staatskerk en zijn collega tot de Schotsch-presbyteriaansche) bleef hij een toegewijd Katholiek.”

Men ziet, dat Grenfell voor alle mogelijke gevallen kwam te staan, en dat meestal moest gehandeld worden onder de ongunstigste omstandigheden. Maar het ging. Erger was echter, dat de menschen niet het flauwste begrip hadden van wat een zieke noodig had. Reinheid, verpleging, bijzonder voedsel, — daarvan hadden ze geen idee. En zoo moest de dokter zelf voor deze dingen zorgen, zelfs voor het koken van de spijsen voor de zieken!

Maar het gevolg van zulk een optreden was ook een bijzonder groote geestelijke invloed. In moeilijke omstan-

---

digheden en in tijden van beproeving is de mensch vaak het meest vatbaar voor geestelijken invloed. In elk geval heeft hij dan het meest oog voor weldaden, hem bewezen. En als die weldaden dan een offer vragen, zooals dat hier het geval was, wanneer iemand zich in den eigenlijken zin volkomen geeft, dan maakt dat een sterken indruk, dan krijgt men daardoor geestelijken invloed.

Wij zingen zoo gemakkelijk: „k Geef mijzelf aan U, volkomen,” maar in de praktijk ziet het er nog niet zoo goed uit. Meer dan eenmaal maakt Grenfell er opmerkzaam op, dat de Heiland bij het oordeel in Mattheüs 25 niet zalig spreekt wie een bepaalde verstandelijke meening over Hem hebben gehad, doch wie uit liefde tot Hem en in Zijn kracht armen, ellendigen en gevangenen hebben geholpen en welgedaan.

***

Deze eerste winter te Sint Anthony ging sneller voorbij dan hij verwacht had, en toen de nieuwe winter ging aanbreken, werden weer kamers gehuurd om het hospitaalwerk voort te zetten. Er was weer genoeg te doen, maar meer nog dan den eersten winter kwam de dokter voor gevallen te staan, die alleen goed behandeld konden worden in een echt ziekenhuis. Zoo werd er vaak gesproken over de mogelijkheid, een klein hospitaal op te richten. Toen de lente van 1901 kwam, ging een expeditie van een honderd man met driemaal zooveel honden het bosch in om hout te kappen voor een ziekenhuis van twaalf bij twaalf Meter. Na veertien dagen gewerkt te hebben, werd het benodigde hout naar Sint Anthony gebracht, en zoo verrees er in dien zomer een eenvoudig gebouw, dat in het najaar werd geopend.

Het merkwaardigste bij dezen bouw was, dat het Comité van het zendingswerk den bouw had afgeraden en er ook niet voor wilde zorgen, zoodat Grenfell het geheel op eigen verantwoordelijkheid moest doen. De uitkomst heeft hem echter in het gelijk gesteld en het is voor zeer velen tot zegen geworden. Hoe eenvoudig ook, heeft het dienst gedaan tot 1927, toen het vervangen werd door een groot brandvrij gebouw, dat op moderne wijze is ingericht.

***

De Amerikaansche schrijver, dien ik reeds eenmaal noemde, vertelt van het werk van Grenfell gedurende een paar dagen in de omgeving van Sint Anthony.

Het was in één van de eerste winters, dat er een komatik kwam met een dringend verzoek uit Conch op ongeveer honderd K.M. afstand, om bij een man te komen, die door bloeding dreigde te sterven. Onmiddellijk werd de slede van den dokter in gereedheid gebracht, maar terwijl men daarmee bezig was, kwam er weer een komatik van een andere plaats met de boodschap: „Kom alstublieft dadelijk, mijn jongen heeft zijn dijbeen gebroken.”

De dokter besloot eerst den jongen te bezoeken. Het was winter, de duisternis viel vroeg en het was een pikdonkere avond. Daarbij was de weg steil, de honden waren vurig en niet te houden en de dokter had haast. Soms dacht hij: „Straks hebben we meer dan één gebroken been.” Maar alles ging goed, en 's avonds te tien uur stond hij bij den jongen, die op een bank lag. Hij leed veel pijn en ieder oogenblik schreeuwde het kind, terwijl de vader hem vasthield. De dokter was dan ook blij, den jongen de chloroformkap te kunnen opzetten. Hij is een

---

man van groote liefde voor zijn patiënten en is altijd dankbaar, pijn te kunnen lenigen. Er was niets dan de keukentafel. Daarop werd het been gezet. Eerst te één uur 's nachts was het geschied en kreeg de dokter een kop thee. Daarna legde hij zich te rusten op den grond, doch slechts voor een paar uren, want met het aanbreken van den dag stond hij alweder gereed om te vertrekken. Juist werd de kleine jongen wakker en zag, dat de dokter zijn hond bij zich had, dien hij met een blij stemmetje bij zich riep. Deze kwam even tot hem, en volgde toen zijn meester. De reis begon weer.

Twaalf uur zal de dokter op reis zijn geweest naar Conch, — een reis van twee dagen, — toen hij iemand ontmoette, die een brief voor hem had, waarin hij gevraagd werd bij een ernstige zieke te komen op ongeveer honderd K.M. afstand in een andere richting. Het was onmogelijk aan dat verzoek te voldoen. Hij haastte zich verder over ijs en sneeuw, — het meest ging de weg over het ijs van de zee, — om den man daar te helpen.

Toen de komatik de kust bereikte, wachtte een man den dokter reeds op. Het was bekend geworden, dat hij daar misschien langs zou komen.

„Ik heb een versch stel honden gereed, dokter, die u onmiddellijk naar dat eiland kunnen brengen. Er is een man erg ziek.”

En . . . de dokter ging. De tocht ging nog een eind over land. Toen hij aan het punt kwam, waar hij het ijs zou oversteken naar het eiland, was er alweer iemand. Ditmaal was het een jonge man, wiens moeder ziek was. . . . Of de dokter . . . Jawel, de dokter ging. En toen hij deze vrouw geholpen had, . . . of hij niet eens bij Elliot wilde aangaan en hem vragen haar zoontje te komen begraven, die in Januari gestorven was. Het was toen

---

begin Maart. Elliot was een visscher, die de Protestantse dooden in dat district begroef.

De dokter ging „even bij Elliot aan,” en toen naar den zieken man op het eiland, en eindelijk weer op weg naar Conch. Met versche honden, die vrienden van den zieken man hem verschaften.

Onderweg hield een man hem aan. Hij had zijn kleinen jongen van drie jaar bij zich, een gezond kereltje met licht haar en blauwe oogen, een visscher in den dop.

Of de dokter hem eens wilde onderzoeken. De jongen had een horrelvoet. Hij zal wel kreupel zijn voor zijn leven en ongeschikt voor de vischvangst. Grenfell trof maatregelen voor de overbrenging van het kind naar het ziekenhuis te Sint Anthony, waar het ongetwijfeld kon genezen, en . . . ging toen in haast verder.

De weg ging nu door een district, waar een ontzettende armoede heerschte. In één nederzetting waren veertig menschen zonder voedsel of geld; ze waren geheel van hun omgeving afhankelijk. En dat terwijl het nog wel drie maanden duurde, voordat de visscherij begon.

De dokter kwam in één zoo'n hut. Een hoop lompen bewoog zich en op de vraag van hem, wat daar lag, kreeg hij ten antwoord: een kind. Een blauwoogig knaapje van tien jaar kwam te voorschijn. „Over hem heen stappend, trachtte ik zijn gezicht naar mij toe te keeren. Het was door pijn vertrokken, en een gekreun ontsnapte aan de lippen van het kereltje. Hij scheelde iets aan den ruggegraat en had op drie plaatsen open wonden. Hij was haast naakt en uitgeteerd tot een geraamte. Hij glimlachte vriendelijk tegen me, voordat ik hem verliet, maar ik moet bekennen, dat er een siddering door mij heenvoer bij de gedachte, dat dit ook mijn lot had kunnen zijn.”

Vijf dagen lang werkte de dokter te Conch, genezing

---

brenghend waar hij kon, en hulp nog meer. Aan het eind van dien tijd was de man met de bloeding zóóver genezen, dat Grenfell kon gaan, en met een nieuw stel honden zette hij koers naar Canada Bay. Daar „hadden we vele interessante gevallen,” zooals hij zelf zei. Er was o.m. een visscher, die lang kreupel geweest was. Door een ernstige operatie aan zijn knie werd hij weer volkomen genezen.

Terwijl hij daar nog was, kwam er weer een boodschap van Conch. Zeventien mannen waren gekomen om de slede zelf te trekken, voor het geval er geen honden beschikbaar waren. Weer ging het onmiddellijk erheen, en toen de dokter met zijn behandeling gereed was, werd de terugtocht naar Sint Anthony aanvaard, daar hij vreesde, dat zijn afwezigheid reeds veel te lang had geduurd. Maar hij was nog niet ver gegaan, toen hij op een andere komatik stootte, met een kist erop, waarin een oude vrouw lag. Haar zoons waren met haar op weg naar het ziekenhuis te Sint Anthony om haar heen te laten afzetten.

Over het ijs Hare Bay passerende, had de dokter een ongeval. „Eén van de honden zakte door het ijs,” zegt hij. „Er woei een bijtende Noordwestelijke wind en het was tien graden onder nul. We zullen nog anderhalven K.M. van het land verwijderd zijn geweest, toen ik van de slede ging om het ijs te probeeren, doch het brak en ik zakte er door. Ik had niet lang noodig om er uit te komen, want hierin heb ik eenige ervaring. Maar het dichtstbijgelegen huis was zestien K.M. verwijderd en geen droge kleeren te kunnen aantrekken kon het leven kosten. Gelukkig had ik die, maar de drijver liet dadelijk de honden terugkeeren naar het bosch, dat we pas verlaten hadden. En ik moest er achter aan, zoo hard als ik kon.

Mijn kleeren waren zoo hard en zoo stijf als het harnas van een ridder uit de middeleeuwen, en hoewel ik in mijn jeugd gewoon was, om het ijs stuk te slaan en een bad te nemen, had ik nooit geprobeerd om een wedstrijd te houden in een stijf harnas. Eindelijk kwam ik onder de boomen en uit den wind. Mijn drijver had een gummi poncho (een mantel uit één stuk, met een gat voor het hoofd,) op de sneeuw onder een beschut sparrenboschje neergelegd, en spoedig had ik droge kleeren aan en was warmer dan tevoren.”

In het hospitaal te Sint Anthony werd de voet van de vrouw geamputeerd en twee dagen later praatte zij er over om op te komen! Spoedig kwam echter weer een komatik van een punt aan de Noordwestkust, een nederzetting op een afstand van haast 200 K.M., met een verzoek om te komen, en de dokter ging welgemoed er weer op uit, aan geen gevaar denkend. Hij mocht immers weer helpen. En daartoe had de Heer hem geroepen; daarvoor had hij zich aan zijn Meester gewijd!

HOOFDSTUK XIII

OP EEN IJSSCHOTS

Het was den eersten Paaschdag van het jaar 1908 nog winter in New-Foundland. Toen Grenfell van de morgen-godsdienstoefening naar het ziekenhuis terugkeerde, kwam hem reeds een jongen tegemoet met de mededeeling, dat er een groote koppel honden van honderd K.M. ver uit het Zuiden was gekomen, om den dokter te halen voor een dringend geval.

Het ging om het volgende. Een veertien dagen tevoren was er een jonge man geopereerd, die een beenziekte aan de dij had. Een paar dagen na de operatie was hij weer naar huis gebracht, maar men had de wond laten dichtgaan en er was vergiftiging opgetreden. Daar het onder deze omstandigheden mogelijk zou zijn, dat het been moest worden geamputeerd, was er geen tijd te verliezen en vertrok Grenfell onmiddellijk met zijn komatik, terwijl de boodschappers volgden met hun slede.

Grenfell had een prachtig stel honden, vlug, verstandig en met een groot uithoudingsvermogen. De honden van de boodschappers waren moe van den langen tocht en liepen dus langzamer. Toen de dokter op een afstand van een goede dertig K.M. aan een gehucht kwam, had hij daar reeds zijn honden gevoerd, toen de andere slede pas aankwam. Op deze plaats zou men den nacht doorbren-

---

gen en den volgenden morgen ging de weg de eerste vijftien K.M. over een arm van de zee. Maar dien avond kwam er wind opzetten van den kant van de zee, die mist en regen meebracht, waardoor de sneeuw zacht werd en het reizen moeilijk.

Om niet al te zeer uit elkaar te raken, liet de dokter den volgenden morgen de boodschappers twee uur vroeger vertrekken dan hij zelf, en sprak met hen af, dat ze elkander zouden wachten op een bepaald punt aan de overzijde van de baai.

Midden in de baai lag een klein eilandje. Kon men daarover zijn weg nemen, dan was dat aanzienlijk korter dan wanneer men het kustijs volgde. Wel was het ijs des nachts door den wind in beweging gekomen en op elkaar geschoven, en wel was er op een kleinen Kilometer afstand van de kust open water, maar hij waagde het. De slede zal ongeveer een vier honderd Meter van het eilandje af geweest zijn, toen de wind draaide en van land af begon te waaien. Tegelijk bemerkte Grenfell, dat het ijs van een zachte soort was. Hij dreef zijn honden aan, maar spoedig bemerkten deze ook, dat er gevaar dreigde en ze aarzelden. De slede drong nog een weinig in het zachte ijs, zoodat het trekken moeilijker werd. Al het ijs was in beweging en dreef naar zee.

Opeens flitste het den dokter door het hoofd, dat niet lang tevoren iemand verdronken was onder dergelijke omstandigheden, doordat hij verward was geraakt in de riemen van de honden. Deze kunnen namelijk niet meer in een rechte richting trekken, en de drijver wordt daarvoor gemakkelijk in de riemen verward. Hij sneed ze dus los, maar hield de riemen vast in de hand. De leider van de honden bemerkte het gevaar, zag in de nabijheid een aaneengevroren stuk ijs en sneeuw, dat wat hooger uit

---

het water uitstak, en zwom er heen. Grenfell hield de riem stevig vast, zoodat zijn schots daar ook heen werd getrokken. De andere honden volgden. Doch het was duidelijk, dat het hier niet lang veilig zou zijn.

Wat echter te doen? Een twintig Meter verder dreef een grootere en stevigere ijsschots. Kon die bereikt worden, dan zou de groote ramp althans eenigen tijd zijn uitgesteld. De mensch klemt zich nu eenmaal aan alles vast en hoopt tegen alle waarschijnlijkheid in, dat er op het laatste oogenblik nog hulp zal komen. Maar de groote vraag was hoe daar te komen. Hoe hij zijn honden ook wees op de schots en ze aandreef, niets hielp.

Hij nam zijn mes, dat hij gelukkig op den rug van één der honden bevestigd had, spleet de riemen en bond de twee deelen aan elkander, zoodat hij twee lange lijnen kreeg. Aan één einde bevestigde hij de twee beste honden en de andere uiteinden bond hij om zijn polsen, ten einde de lijnen niet los te laten. Maar . . . hij kon de honden er niet toe krijgen om naar de groote schol te gaan. Zij zagen wel de stukjes ijs in de nabijheid drijven, die hen niet konden dragen, maar de groote schots zagen ze niet. Opeens dacht Grenfell aan zijn kleinen zwarten Spaniel, dien hij altijd bij zich had. Deze was zoo licht als een veer. Hij wierp een stukje ijs naar de schol, en waarlijk, zijn kleine hond ging er op af, en bereikte veilig de schots. Nu begrepen de groote honden ook wat hun meester bedoelde en alle op één na kwamen op de veilige plaats.

Langzaam en voorzichtig kon hij er zich nu heen trekken en eindelijk erop overspringen. Alles moest natuurlijk worden achtergelaten. En bij nader onderzoek bleek ook deze schots niet uit vast ijs te bestaan, doch uit aan elkander gevroren stukken, bedekt met sneeuw. Wat er

---

dus zou gebeuren, als de wind het ijs verder naar zee dreef, was duidelijk. De golven zouden onherroepelijk het eene stuk na het andere er af slaan.

Het gevaar was wel bijzonder groot. Voor zoo ver bekend, was er in deze baai nog nooit iemand naar zee afgedreven, zoodat niemand aan de mogelijkheid ervan zou denken. Wanneer dus de boodschappers niet op de gedachte kwamen, dat er iets gebeurd moest zijn, als hij niet op de afgesproken plaats kwam, dan was hij reddeloos verloren.

Op eenigen afstand kon hij de komatik nog zien, waar zijn jas, muts en handschoenen lagen, die hij had moeten uittrekken. Daar waren ook de thermosflesch, zijn lucifers, droog hout, enz. Maar dat alles was niet meer te bereiken.

Om zich tegen de koude te beschermen, sneed hij zijn lange laarzen van zeehondenleer, die tot aan de heupen reikten, van onder af, en toen de schachten in de lengte open, zoodat hij twee groote stukken verkreeg, waarmee hij althans eenigszins het bovenlijf kon bedekken. Aan den Noordkant van de baai dreven de groote ijsschotsen van het echte massieve ijs tegen elkander en sloegen tegen de rotsen. Geen boot zou er door kunnen om hulp te bieden.

Toch blijft de mensch strijden, en zoo dacht ook onze dokter aan den nacht, die aanstaande was. Die zou den dood brengen als hij niet eenige beschutting had. Maar waar die te vinden? Toen werd het ontzettende besluit genomen. Drie van zijn trouwe honden, die hem zoo vaak door de wildernis, waar toch ook gevaar dreigde, veilig naar het doel hadden gebracht, moest hij dooden om van hun huiden een beschutting te maken voor zichzelf. Hij legde zich neder tegen den grootsten hond aan, zoodat

---

zijn eene hand warm bleef en de andere haast bevroor.

Te middernacht werd hij rillende wakker, en bemerkte, dat de wind was gaan liggen, zoodat het gevaar, dat de schots door de golven zou worden stuk geslagen, althans voorloopig voorbij was. Zoodra het licht werd, begreep hij, dat hij moest probeeren de aandacht te trekken. Een vlag! Ja, maar... Een stuk ondergoed werd ervoor genomen. Maar... een vlaggestok...! Toen werd de vreemdste vlaggestok gemaakt, die wel ooit gemaakt zal zijn. Hij sneed de bevroren poten uit de lichamen van zijn gedooide honden en bond die aan elkaar met de touwen van het tuig, en daaraan bond hij zijn vlag!

Zoo stond hij nu te wuiven en te zwaaien, altijd maar weer. „Ik kan het niet helpen,” zoo schrijft hij zelf, „maar ik moest lachen om mijn positie. Zooals ik daar stond, uur in en uur uit te zwaaien tegen die kale en eenzame rotsen. Maar ik kan eerlijk zeggen, dat er van het begin tot het einde geen enkel gevoel van vrees in mij opkwam. Alleen kwamen mij onwillekeurig de woorden van het oude lied voor den geest:

*Ik strompel voort, o God en Heer,
Ver van mijn huis langs 's levens weg.
Help mij, opdat 'k van harte zeg:
Geschiede Uw wil.*

Een paar malen had hij gedacht mannen op de rotsen te zien. Maar ten slotte bleken het boomen te zijn. Eenmaal scheen het, alsof een boot te onderscheiden was, die nu eens te voorschijn kwam en dan weer verdween. Doch eindelijk werd het hem duidelijk, dat het een stuk ijs was, dat door de golven op en neer bewogen werd.

De lucifers, die hij in zijn zak had gehad, waren nat

---

geworden. Hij legde ze te drogen en zocht naar een stuk glad ijs, dat hij als brandglas kon gebruiken, om dan daarmee de lucifers aan te steken. Als hij maar wat rook kon doen opstijgen, dan zou men hem misschien merken.

Opeens scheen het, alsof hij het geschitter van een riem in het water zag. Doch hij liet de gedachte weer los. Tusschen hem en de kust lag te veel zacht ijs, dan dat een boot er door heen zou kunnen. Toen hij echter eenigen tijd later weer met zijn vlag begon te zwaaien, meende hij het weer te zien. Doordat hij echter zijn sneeuwbril was kwijt geraakt, vertrouwde hij zijn eigen oogen niet. Maar eindelijk was het zeer duidelijk en zag hij ook de donkere lijn van een boot.

Als zijn ijsschots het dus nog een uur uithield, dan... zou hij gered zijn!

De boot kwam nader en nader en hij kon zien hoe zijn redders zwaaiden. Eindelijk riepen zij hem toe rustig te blijven waar hij was. Zij waren echter veel minder rustig en kalm dan de dokter.

Toen de eerste man op de schots sprong en hem de hand drukte, werd geen woord gesproken, maar de gemoedsbeweging stond duidelijk te lezen op het gezicht van den redder.

Ze hadden warme thee in een thermosflesch bij zich, en na er iets van gebruikt te hebben, sprongen dokter en honden aan boord van de boot, en toen ging het naar land, soms roeiend in open water, dan weer de schotsen wegstootend met de riemen, een anderen keer weer de boot over het ijs heentrekkend. Maar het ging naar de veilige kust!

Eenige mannen waren den middag tevoren bezig geweest met het stuk-snijden van een paar zeehonden, die

---

ze in het vorig najaar gevangen hadden. Op eenmaal hadden ze iets op een schots gezien. Ze waren dadelijk naar den eenigen man, die op dit deel van de kust een verrekijker had, geloopt, en tezamen waren zij terug geijld, zoo snel als hun beenen hen dragen konden. Ze hadden een man kunnen onderscheiden en vermoeden onmiddellijk wie het was. Dien avond nog hadden ze de boot klaar gemaakt en geheel in orde gebracht, maar ze moesten tot den morgen wachten. Toen waren eenige van de beste mannen den tocht begonnen.

Ieder levende ziel uit het gehucht stond op de kust. Hun dokter was in gevaar, hij, die hen zoo vaak gered had uit den nood, en die ook nu op weg was om anderen te helpen. Het was dan ook een vreugde, toen de boot aankwam, en elkeen moest den dokter de hand drukken.

Het bericht van het ongeval was tot in het ziekenhuis doorgedrongen en er waren honden gereed om hem dadelijk naar Sint Anthony te brengen. Eén zijner voeten en beide handen hadden van de vorst geleden, en een paar dagen moest hij te bed blijven, wat voor dezen gezonden en sterken man iets buitengewoons was.

De patiënt, dien hij zou bezoeken, werd eenige dagen later naar het hospitaal gebracht, daar geholpen, en was spoedig genezen.

Toen de dokter 's avonds in zijn bed lag, klonken dezelfde woorden hem in de ooren, die hem op de ijschots voor den geest waren gekomen:

*Help mij, opdat 'k van harte zeg:
Geschiede Uro wil.*

HOOFDSTUK XIV

VOORKOMEN IS BETER DAN GENEZEN

Als dokter was Grenfell naar Labrador gekomen en met geheel zijn ziel en met al de krachten van zijn sterk en gezond lichaam had hij zich aan zijn schoone taak gewijd. Maar er was iets, dat hem hinderde. De hulp, die hij kon brengen, had in vele gevallen weinig waarde.

We zeiden reeds, dat vele ziekten het gevolg waren van ondervoeding. Daardoor beteekende zijn hulp zoo weinig. Als hij een zieke tegen kwam, en de arme was genezen, dan moest hij weer terug naar dezelfde ellende. Dan kwam het gebrek aan het noodige weer om den hoek gluren en belaagde den pas genezene dadelijk weer. Op deze wijze kwam men, ondanks alle toewijding van Grenfell en van zijn mede-arbeiders, toch weinig of niet vooruit.

Hier zou men eigenlijk een heel anderen weg moeten bewandelen. Men zou aan de groote armoede een einde moeten kunnen maken. Dan zouden de vreeselijke gevolgen ervan misschien langzaam-aan minder worden en ten slotte wellicht althans voor het grootste deel ophouden.

Het is wel merkwaardig, dat deze man daarvoor komen moest naar die onherbergzame kust; deze man met zijn ruim en liefdevol hart, die het leven had leeren

---

kennen als een taak voor zijn Meester. Er waren in Newfoundland toch ook wel een paar predikanten, die met de verspreide bevolking in aanraking kwamen en de nooden van die menschen kenden; die waarlijk zelf geen weelderig leven leidden in dit arme land. Hadden ze zich dan nooit de vraag gesteld, of er niet iets te doen was om deze menschen, die hongereg waren, te spijzigen, zooals de Heiland toch Zelf zegt?

* * *

Toen Grenfell den tweeden zomer aan de kust van Labrador was, had het hem reeds getroffen, dat een standaard ruilmiddel, een betaalmiddel, volkomen ontbrak. Geld kende men aan de kust niet. Er bestond een ruilhandel, en een daarmee gepaard gaande gedwongen winkelnering, die tot verderfelijke toestanden aanleiding gaven. Het was haast ongeloofelijk, dat een groot handelslichaam als de Hudson Baai Compagnie de kostbare huiden, die door de jagers tot haar vertegenwoordigers werden gebracht, niet in geld wilde betalen. Kleinere handelaars deden evenzoo. Ze spraken van „mijn” volk, en bedoelden daarmee hun klanten. En ze bedreigden hun klanten met hun niets meer te leveren, als ze ook maar iets van hun huiden of van hun visch aan anderen afleverden. Al zouden die anderen er ook meer voor geven.

Als men dit stelsel niet van nabij heeft gezien, kan men haast niet begrijpen welke verderfelijke gevolgen het met zich brengt.

Grenfell leerde het op een eigenaardige manier kennen. Vroeg in den zomer, toen hij voor het tweede jaar op de kust was, kwam er een Eskimo aan boord van het

---

hospitaalschip met een berenhuid en een paar andere vellen. De man wilde ze aan hem verkoopen. Grenfell vond ze prachtig, wilde ze gaarne hebben, en spreidde ze zelfs uit in de kajuit, terwijl hij 't geheel fotografeerde. Met den Eskimo in het midden. Later in het seizoen kwam er een handelaar aan boord, aan wien Grenfell zijn foto-album liet zien. Opeens zei de man: „Wat? Wat moet die hier?” en wees op den Eskimo. Grenfell antwoordde, dat de man hem een paar prachtige huiden verkocht had. „Zoo! Dat zal ik hem inpeperen. De huiden verkoopen, waarvoor ik hem al geld heb voorgeschoten!”

Zijn toorn werd niet gestild, toen de dokter hem vertelde, dat hij in goed Engelsch goud betaald had, en nog minder, toen hij er aan toevoegde, dat de man wel zoo eerlijk zou zijn, als het stelsel hem gemaakt had.

Natuurlijk begrijpt de handelaar wel, dat de menschen door dit stelsel sluw en bedriegelijk worden, en dat ze van iedere gelegenheid gebruik maken om hun vijand te verschalken.

Een paar jaar later kwam er een man met de huid van een zilvervos aan boord. Nu had juist een Engelsche dame Grenfell gevraagd er een voor haar te koopen. De huid koopen beteekende onaangenaamheden met den handelaar. Maar zelfs dat had zijn goede zijde. Daarbij was deze man een ontzettend arme stakkerd. Grenfell vroeg hem dus of hij de huid schuldig was aan den handelaar.

„Ik sta in de schuld bij hem, maar hij zal me slechts acht dollar van mijn schuld aftrekken voor deze huid, en ik moet wat eten koopen.”

„Goed,” zei Grenfell, „als je me belooft acht dollar (toen 20 gulden) van je schuld te gaan afbetalen, dan

---

betaal ik je acht gouden souvereigns (honderd gulden).”

„De man beloofde het en hield woord. Hij kon eten kopen, de dame had een koopje en ik kreeg een slechte aantekening in de boeken van mijn vriend, den handelaar,” schrijft de dokter.

Een paar jaar na zijn komst was Grenfell aangesteld geworden als politierechter. Hij had het aangenomen, omdat hij meende daardoor iets voor zijn menschen te kunnen doen, hoewel hij best had begrepen, dat er onaangenaamheden voor hem het gevolg van konden worden. Zoo kwam eens een pelsjager uit het Noorden, een bijzonder intelligent man, tot hem en klaagde een handelaar aan, die zijn huiden wel kocht tegen geld, maar hem dan wilde dwingen om waren te koop tegen prijzen, welke veel te hoog waren. Hij kon de koopwaren goedkoop uit de hoofdstad laten toezenden. De man vroeg nu den dokter in zijn hoedanigheid van politierechter, deze zaak voor hem in het reine te willen brengen.

Gelukkig viel het nog al mee. Toen Grenfell eens rustig met den handelaar gepraat had, zei deze: „Eigenlijk hebt u volkomen gelijk. Het geld zal den man dadelijk uitbetaald worden. Het ruilsysteem is een verkeerde politiek en men verliest er klanten door.”

Het was Zaterdagavond, en Grenfell had besloten om den volgenden dag een evangelieverkondiging te houden voor de visschers, maar er was geen lokaliteit. Toen nu de zaak met den handelaar zoo vriendelijk geregeld was, zei de dokter tot hem: „’t Is morgen Zondag. Zoudt u ons uw groote kamer niet willen leenen voor den dienst van morgen?” En het antwoord luidde: „Welzeker, met genoegen.” De man was niet slechts tegenwoordig, doch zong ook hartelijk mee.

Het gebeurde ook wel, dat omgekeerd de handelaar tot Grenfell als politierechter kwam. Zoo geschiedde het in één der eerste jaren van zijn verblijf op Labrador, dat een handelaar tot hem kwam. Deze had aan één der menschen allerlei benoodigdheden op voorschot gegeven, maar nu had hij hem geen visch geleverd. Het huis van den man werd doorzocht, maar er werd niets gevonden, waarmede een deel van de schuld bij den handelaar zou kunnen worden afbetaald. Deze moest dus onverrichter zake heengaan. Nauwelijks was hij echter met zijn boot uit het gezicht, toen de man zijn jas en vest uittrok en een prachtige huid van een witten vos te voorschijn haalde en die aan den rechter te koop aanbood!!

Tot zulke praktijken voerde het stelsel.

Een ander had een slechten zomer gehad. Er was niet veel visch gevangen en daar zijn handelaar hem zeker geen busjesmelk en dergelijke dingen voor den winter zou willen geven, had hij een paar honderd Kilo visch tegen contant geld aan een ander verkocht. „Ik moet toch voor mijn kinderen zorgen,” zei hij tot Grenfell.

Maar de handelaar was het te weten gekomen, en om zich te wreken wilde hij den armen man niets in voorschot geven. Tezamen gingen ze naar den handelaar toe, en toen bleek, dat de man voor meer dan drie duizend dollar (toen vijf en zeventig honderd gulden) schuld had. Deze was gedurende vele jaren steeds hooger geworden en zou als vanzelf nooit meer worden afbetaald.

Men meene nu echter niet, dat de handelaar daarbij groote schade zou lijden. Het was er zeer verre vandaan. Dit moge blijken uit de volgende geschiedenis.

Op één van zijn vele bezoeken kwam Grenfell in het huis van een oud man, één der beste jagers en bekend om zijn vrijgevigheid. Grenfell vroeg zich af, of de man

---

en de vrouw zoo arm waren geworden, doordat ze teveel weggegeven hadden. Meermalen had hij zoo goed gejaagd, dat hij alles had kunnen koopen, wat voor den volgenden winter noodig was, terwijl er dan nog een flink tegoed bleef staan. Maar in zulk een geval leidde één van de bedienden hem zóó lang door den winkel en prees hem zóóveel heerlijkheden aan, dat hij meer meenam dan hij betalen kon en dus in de boeken werd ingeschreven als schuldenaar!

Zoo hielden de handelaars de menschen in hun macht!

Allerzonderlingste toestanden hadden er bestaan. Zoo was het in den ouden tijd, voordat Grenfell er was, aan de gezeten bevolking verboden geweest om jachtklemmen voor de vangst van wild, en zalmnetten in bezit te hebben. Ze mochten die slechts ter leen hebben van de handelaars, die daarvoor recht hadden op de helft van de vangst. Maar ook de andere helft kregen de arme drommels niet. Ze moesten daarvoor eenvoudig waren koopen bij de handelaars, en wel tegen prijzen, die deze heeren willekeurig vaststelden. Zoo waren de bewoners met handen en voeten gebonden en bleven hun geheele leven in de grootste armoede.

* * *

Waar de zendingsdokter helpen kon, deed hij het. Maar uit den aard der zaak was dat maar weinig het geval. En al deed zich een enkele maal de gelegenheid voor, dit zette geen zoden aan den dijk. En daarom had Grenfell er vaak over gedacht wat hier gedaan kon worden om blijvend te helpen, totdat een gebeurtenis opeens de beslissing bracht.

Het was weer najaar, en het zendingsschip kwam van het Noorden voordat de vorst de vaart onmogelijk

---

zou maken. De geheele kust werd zooveel mogelijk nog eens aangedaan. Zoo kwam het ook aan een gehucht, waar zeventien families bij elkander woonden. Zij hadden allen hun weinige bezittingen ingepakt, en ze kwamen den dokter vragen, of hij hen wilde meenemen naar het Zuiden. Ze konden het hier niet langer uithouden, en ze hoopten, dat er in het Zuiden meer gelegenheid zou zijn om in hun onderhoud te voorzien. In plaats van dadelijk toe te stemmen, stelde Grenfell hun voor, om eerst eens met elkander te beraadslagen over wat er gedaan kon worden. Dien avond kwamen allen bijeen en na veel praten werd besloten, dat de menschen zouden blijven waar zij nu eenmaal woonden, maar dat ze voortaan gezamenlijk hun eigen producten zouden verhandelen. Ze zouden dan als vanzelf de risico samen moeten dragen, doch ze konden dan ook de winst samen verdeelen.

Zoo besloot men dien avond om een coöperatieve vereniging op te richten. Niemand wilde echter, dat zijn naam zou worden geschreven in de boeken als aandeelhouder. Zóó groot was de vrees voor de handelaars. Toen het volgend jaar in een klein huisje een winkel zou worden geopend, wilden ze er niet van weten, dat eenige aanduiding van buiten zou verkondigen, dat men hier met een winkel te doen had.

Toen de zeventien families bijeen legden wat ze in een jaar hadden kunnen sparen, bleek dit 58 dollar te zijn! Alles moest dus worden voorgeschoten, en daar er niemand anders was, deed de dokter het.

Dit optreden van den zendingsdokter bracht wel veel kritiek van sommigen, en tegenstand van anderen, maar voor de bevolking van de kust zou het een zegen worden. Hoe kan men het Evangelie van de Goddelijke liefde

---

prediken, zoo zei Grenfell, met woorden alleen, aan een volk, dat steeds leeft op den rand van den ondergang! Wie durft van vrijheid gewagen, welke Christus brengt, als de hoorders eigenlijk hun geheele leven in banden der slavernij gebonden zijn!

Nu eenmaal de eerste coöperatieve vereeniging gesticht was, rolde de zaak als een sneeuwbal verder. In een gehucht op twintig K.M. van Sint Anthony werd voor die omgeving een tweede coöperatieve winkel opgericht. Eerst durfde niemand de leiding ervan op zich nemen, doch ten slotte was het de meest geziene visscher op dat deel van de kust, die het waagde.

Hier had men nog te kampen met een eigenaardige moeilijkheid. Van zeer ver weg kwamen de klanten naar dezen winkel, en de groote gastvrijheid van de bevolking bracht mee, dat al die klanten ten eten werden genoodigd, en dat sommigen zelfs moesten blijven slapen. De voordeelen op de kleine inkoop werden daardoor niet slechts opgeslokt, doch in schade veranderd. Daarom liet Grenfell een karton drukken en zelfs inlijsten, met de woorden erop: Iedere maaltijd kost voortaan tien (dollar)-centen; vooruit te betalen.

De goede winkelier aanvaardde het dankbaar en beloofde het in de „mooie kamer” op te hangen. Toen Grenfell eens op een tocht onverwacht binnenkwam, hing het er ook inderdaad, maar met de woorden naar den muur gekeerd!

Later werd deze winkel ondergebracht bij den grooten, die in Sint Anthony geopend was.

De derde werd opgericht in een gehucht, meer dan 120 K.M. van Sint Anthony verwijderd, en allen in de omgeving, die de ellende van het oude systeem hadden gevoeld, sloten zich onmiddellijk aan.

Een arme Ier liep honderd Kilometer langs de kust, om Grenfell op zijn reis te treffen; gaf hem vijf dollar als aandeel in de coöperatie en zei: „Dat is alles, wat ik heb, behalve een troep kinderen.” Ieder jaar kwam hij naar den dokter toe, als deze daar aan de kust was, en vroeg dan steeds hoe het met de zaak ging, totdat hij op een goeden dag hem weer vijf dollar aanbood als deelname. „Uit mijn winst,” zoo zei hij.

Er volgden nog meer afdeelingen en Grenfell huurde een schoener, die allerlei benodigdheden aanbracht, en de producten, visch, huiden, enz., direkt van de menschen naar de markt bracht.

Natuurlijk was de vijandschap, tenminste van de kleine handelaars, groot, en ook in dit deel van de wereld zocht men zijn kracht in laster. Zij kregen zelfs gedaan, dat de regeering een commissie benoemde om naar het werk van het Grenfell-genootschap, dat „een bedreiging voor den eerlijken handel” was, een onderzoek in te stellen. De uitslag van dit onderzoek werd een schitterende rechtvaardiging voor den arbeid van Grenfell. Het rapport werd gedrukt en door de regeering in twintig duizend exemplaren verspreid.

Betere reclame was niet mogelijk.

Deze tak van arbeid van den man met den wijden blik is een zegen voor de bevolking geworden. Wel heeft hij met moeilijkheden te kampen gehad, maar dan was het doordat het toezicht bijvoorbeeld niet beter was geweest. Zoo had Grenfell de leiding van de coöperatie te Sint Anthony geheel overgelaten aan een man, die grooten ijver toonde voor allerlei godsdienstig werk, maar die zijn eigenlijk werk verwaarloosde. Hij bleek eenvoudig niet geschikt voor zulk een post van vertrouwen. Hij hield zijn boeken niet bij en verkocht aan elkeen maar op cre-

---

diet, en zoo werd het het omgekeerde van het vroegere systeem. Toen een en ander aan den dag kwam, moest Grenfell persoonlijk een groot tekort betalen.

Als geheel echter was de beweging een succes en een voordeel voor de menschen, waardoor de algemeene armoede althans een weinig verminderd werd.

***

Hiermede echter niet tevreden, peinsde Grenfell, hoe het mogelijk zou zijn, de menschen in staat te stellen tot meer productief werk. Er was overvloed van hout in het land en men had hem wel eens verteld, dat een zaagmolen, aan één van de groote baaien gelegen, ongetwijfeld levensvatbaarheid zou hebben. Wel waren een paar pogingen in New-Foundland van andere zijde ondernomen, mislukt, maar in het Zuiden waren de loonen veel hooger. Hij had het oog op een streek op honderd Kilometer afstand van Sint Anthony aan de Canada Baai, waar de bevolking 's winters zoo goed als geen bezigheid had en dus niets verdiende.

De regeering gaf hem een speciale toestemming, wel begrijpende, dat het voor haar winst zou zijn, als de bevolking daar zelf haar brood zou kunnen verdienen.

Maar . . . het Bestuur van het hospitaalwerk vond, dat dit toch wel buiten zijn terrein viel, en zoo had Grenfell zelf de kosten te betalen.

Deze poging is echter geen succes geworden, evenmin als een andere. In den winter werden er, zooals we reeds in het voorbijgaan konden opmerken, veel pooldieren gevangen ter wille van hun huid. Men vangt de dieren gewoonlijk in klemmen. Maar daaraan zijn veel bezwaren verbonden, waarop we nu hier niet kunnen ingaan.

Indien men deze dieren echter zelf kweeken kon, dan zouden die bezwaren niet slechts ondervangen worden, doch dan zouden daar vele voordeelen aan verbonden zijn. Zoo begon Grenfell een vossenkwekerij te Sint Anthony. Wij vinden dit nu niets bijzonders meer. We weten, dat zelfs in ons eigen land, dat toch zooveel verschilt in klimaat van het land, waar deze dieren tehuis zijn, vossen gekweekt worden. Maar toen was dit iets nieuws. En dat de dokter het aandurfde, was iets buitengewoons.

Dat deze poging dan ook niet direkt succes heeft gehad, kunnen we waarlijk hem niet aanrekenen. Trouwens, ik zeg: direkt succes. Want succes heeft ze wel gehad. Geleerd door de ervaring, hebben anderen elders in Labrador later hetzelfde gedaan en met de jaren zijn er vele vossenkwekerijen gekomen, die voor de ondernemers wel degelijk winst hebben afgeworpen. Wat Grenfell dus bedoelde, is eigenlijk toch bereikt, namelijk dat de menschen door eigen bezigheden beter in hun onderhoud konden voorzien.

Want dat is het merkwaardige bij dezen man, niet slechts, dat hij zoo'n vooruitzienden blik had en allerlei probeerde voor de bevolking, maar dat hij inzag, dat de beste weg ter verbetering deze was, dat de menschen konden werken en aldus zelf tot een beteren toestand konden komen. Wel had hij een fonds, waaruit hij de armsten kon helpen, als het absoluut noodig was, maar als regel wilde hij hen aan het werk zetten.

HOOFDSTUK XV

TEGENSTAND

Iemand, die zoo zonder voorbehoud voor de armen opkomt, moet wel met tegenstand te kampen hebben. Dat is onvermijdelijk. Maar een man van karakter laat zich door zulke moeilijkheden niet uit het veld slaan. En een man als Grenfell allerminst.

We hebben gezien hoe de handelaars het met leede oogen aanzagen hoe hij de coöperatieve beweging in het belang der menschen begon, en hoe zij hun vijandschap zelfs zoover voerden, dat een regeeringscommissie benoemd werd. Maar er was nog een ander terrein, waar zijn pogingen, om de bevolking te helpen, met vijandschap van sommige elementen ontvangen werden.

In het algemeen had Grenfell voor zich het werk langs de kust gehouden. Wel bleef hij eenige winters in Sint Anthony, maar den geheelen zomer bevoer hij altijd de kust. Zoo kwam hij betrekkelijk weinig in de hoofdstad, Sint Johns. Maar met de visschers kwam hij wel in aanraking, en wel den geheelen zomer. Hij leefde dan met hen mee, sprak met hen over alles, en wist ten slotte ook alles van hen. Hij bezat hun vertrouwen volkomen. Zoo deed zich het merkwaardige geval voor, dat hij eigenlijk de toestanden in de hoofdstad beter scheen te kennen, in elk geval beter begreep, dan de leidende mannen in Sint Johns zelf.

Reeds lang had Grenfell gevoeld, hoe noodig het was, dat er in de hoofdstad van New-Foundland een huis werd geopend voor de visschers. Het was merkwaardig, dat in een stad, waar toch Christelijke kerken en voorgangers waren, niemand er aan gedacht had, iets in deze richting te doen. En toch was het zoo noodig. In het vroege voorjaar kwamen hier duizenden en duizenden visschers van alle kanten aan, om een plaats te vinden op één der visschersschepen. Het laat zich begrijpen, dat een plotselinge oopenhooping van allerlei vreemde mannen in zoo'n plaats de meest ongewenschte gevolgen met zich moest brengen. Voor velen van die mannen, vooral voor de jongeren, was het verblijf daar een ramp.

Bovendien kwamen van buiten onbedorven jonge meisjes naar de stad. Waar bleven die, vooral de eerste dagen, en wat werd er van hen op den duur?

Weer was het deze dokter, die in plaats van de Christelijke gemeente en in plaats van de voorgangers dezen nood in zijn ziel voelde branden, en die niet rustte, voordat er iets gedaan was.

Alles hielp daartoe mee. Hij was overal en hij zag alles. Op een goeden dag kwam in één der kleine havens de mailboot aan. Er lag nog ijs in het water, en de lading werd op het ijs gelost. Een vat meel, dat onder rembours verzonden bleek te zijn, viel wat hard op het ijs, werd een weinig beschadigd, en het meel maakte een klokkend geluid en begon er in den vorm van rum uit te stroomen. Zoo werden dus de kleine havens van drank voorzien, en zoo werd aan de arme visschers het geld uit den zak geklopt.

Nu was Grenfell een overtuigd geheelonthouder. „Een man, die twee lichten ziet waar er maar één is, wensch

---

ik niet aan het stuur van mijn schip of mijn auto," zegt hij ergens. Maar bovendien was zijn gansche levenswerk er op gericht niet alleen om zieken te helpen, doch om de levensomstandigheden der bevolking zóózeer te verbeteren, dat ze gemakkelijker konden bestaan. Geen wonder, dat hij zich overal fel verzette tegen het drinken, dat de armoede nog erger maakte.

Op een goeden dag was hij aan het bezoeken van patiënten in een haven ergens. De „Strathcona" was omringd door vele groote visschersschepen van de kust van Nieuw-Engeland, ieder met een bemanning van twintig tot vijf en twintig personen. Toen Grenfell op het hospitaalschip terugkwam, wachtte daar één der schippers op hem. Hij vertelde hem, dat zijn manschappen een groote hoeveelheid sterken drank hadden meegenomen aan boord zonder dat hij het wist. Ze waren gevaarlijk, wanneer ze dronken waren. Nu waren allen uit in de roeibootten, en zoo kwam de schipper tot den dokter als politierechter om hem te vragen den drank in beslag te nemen. De rechter ging mee naar het schip en vond de dingen, zooals de schipper gezegd had. Hij nam alle alcohol in beslag en liet ze naar de „Strathcona" brengen. Twee jaar later ontmoette hij den schipper eerst weer, die hem op zijn vraag vertelde, dat de bemanning woedend was geweest, dadelijk naar Sint Pierre gevaren was en een nieuwen voorraad had ingeslagen.

Men kan niet zeggen, dat het drinken op de kust erger was dan in een ander deel der wereld, maar in 'n streek, waar de levensstandaard zoo laag was, had de bevolking wel alles noodig, wat zij verdiende, voor de meest noodige levensbehoeften. Bovendien, en dat is nog erger, de alcohol maakt de menschen niet beter, en de gevolgen van het drinken in zedelijk en lichamelijk opzicht waren

---

ook daar te zien. We zullen het straks nog duidelijk maken.

Er moest dus iets gedaan worden voor de zeelieden in Sint Johns. Eén ding stond Grenfell echter duidelijk voor oogen: als er niet een eerste-klasse gebouw kon geopend worden, en wel op goeden stand, dan hielp het niets, want de vijanden zouden niet stil zitten. Hij begon daarom gelden te verzamelen. Dat werd natuurlijk bekend en zijn vijanden gingen hem reeds dadelijk op allerlei wijzen tegenwerken. Laster is in onze wereld altoos een gemakkelijk wapen en haast iedereen leent maar al te gaarne het oor aan wat vijanden gelieven rond te bazuinen. Hier vertelden de tegenstanders, dat zoo'n tehuis niet noodig was, dat het geld, eraan gegeven, weggeworpen was, en dat de heele zaak niets anders was dan een persoonlijke ijdelheid van Grenfell.

Nu is het altijd moeilijk om zich tegen laster te verdedigen en hier bleef er niet anders over dan den Gouverneur te vragen om een onderzoek te doen instellen. Dit geschiedde, en hij zag onmiddellijk in, dat Grenfell volkomen gelijk had en dat de behoefte aan een Tehuis voor de visschers zeer groot was. Hij beval dan ook van heeler harte de pogingen van den dokter aan, en zoo werd de tegenwerking van de vijanden de beste reclame voor het werk. Het waren vooral de groote handelaars, die zich nu ook voor de zaak gingen interesseeren, en zij steunden Grenfell financiëel op hun bekende royale wijze. Toen er maar eenmaal belangstelling gewekt was, kwamen ook van buiten New-Foundland belangrijke gaven binnen, en in 1911 kon men met het voorbereidend werk beginnen.

In dat jaar besteeg Koning George V den troon, en men had weten te bewerken, dat deze direkt na de

---

plechtigheid van de kroning den eersten steen zou leggen van het nieuw op te richten zeemanstehuis in Sint Johns. Dit zou geschieden doordat de Koning op een knop zou drukken in Londen, welke een electrischen stroom in beweging zou brengen, die via den telegraafkabel naar New-Foundland ging en daar weer den eersten steen zou doen zakken, zoodat die precies op zijn plaats terecht kwam.

Op den bepaalden dag hield de Gouverneur van New-Foundland een rede; daarna deed de bisschop van New-Foundland en Bermuda een gebed. Een oogenblik was het stil, en juist had de Gouverneur gezegd: „We zullen wachten op den koning,” toen men hoorde „bom, bom,” het teeken, dat de Koning aan het andere einde van den draad zich bevond en gereed was om op den knop te drukken. Op eenmaal begon dan ook de groote steen langzaam te bewegen. Een storm van gejuich brak los en het eenige wat de vijanden konden zeggen, was, dat het geheel een vertooning was en dat de koning er heelemaal niet aan te pas was gekomen.

Het werk had behoorlijk voortgang en het gebouw werd te zijner tijd in gebruik genomen.

* * *

Grenfell was er de man niet naar om zich gemakkelijk uit het veld te laten slaan, of voor moeilijkheden den weg te verlaten, dien hij voor den juisten hield. En wanneer hij bij zijn werk tot opheffing van de bevolking met iets in aanraking kwam, dat hij voor misdadig hield, dan verzette hij zich er tegen met alle kracht, die in hem was.

In de nabijheid van een der ziekenhuizen in het

Noorden woonde een man, die sterken drank bleek te verkoopen aan de bevolking, zoowel aan de mannen als aan de jonge meisjes, die voor de behandeling der visch aan land werkten.

Eens vond men een meisje dronken op een heuvel liggen, en daar het hospitaalschip er juist lag, werd het arme kind naar den dokter gebracht. Geen wonder, dat Grenfell toen optrad tegen den wortel van het kwaad. Hij hield er niet van om vromelijk te toornen tegen de zonde en dan zijn weg weer te vervolgen, alsof er niets gebeurd was. Neen, hij was met innig medelijden bewogen en ging zelf tot den man in kwestie.

Hij had reeds vele onaangename zaken met dezen man te behandelen gehad, en deze had den dokter zelfs gewaarschuwd, dat hij hem „in zee zou gooien,” als hij op zijn terrein kwam. Nu was Grenfell een onverschrokken man, als het erom ging gevaren te trotseeren in zijn werk, maar hij was evenmin bang voor zulk een vijand. Zoo stapte hij op een goeden dag alleen uit zijn roeiboot en zocht den bewusten man op. Deze wierp hem niet alleen niet in zee, maar stond hem zelfs te woord. En terwijl zij met elkander stonden te praten, verzamelde zich een groote kring van menschen rondom hen om te zien wat er gebeuren zou. Ditmaal gebeurde er echter iets heel anders. We hebben vroeger al eens gesproken over de groote gastvrijheid van de bevolking, en toen de bel voor het middagmaal luidde, noodigde de man den dokter uit om mee te eten, wat deze natuurlijk aannam. En zoo werd de minder aangename discussie voortgezet aan een welvoorzien tafel.

Het was in den zomer van het jaar 1910, dat het hospitaalschip in één van die vele diep in het land insnijdende baaien of fjorden op weg was naar het Noorde-

---

lijkste ziekenhuis. De wacht meldde in de duisternis het licht van een boot; men hield stil, en drie mannen kwamen aan boord. Zij waren met een stoombarkas, die aan denzelfden drankverkooper behoorde, op een rots gelopen, en de boot was onder hen gezonken. Hun roeiboort werd op het dek geheschen, hun geheele verhaal nauwkeurig opgeteekend, en daarna wendde Grenfell den steven om het wrak op te zoeken. Zoo dicht mogelijk erbij ging men voor anker.

Nu moeten we hier opmerken, dat Grenfell niet slechts politierechter was, doch ook agent van Lloyd. Lloyd is de naam van de grootste maatschappij voor zeeverzekering in Engeland. Het zou ons hier te ver voeren, als we moesten vertellen van de werkzaamheid van deze maatschappij en van haar beteekenis voor de zeevaart. Genoeg, dat zij bij de verzekering van zeer veel schepen betrokken is, en dat Grenfell als haar agent ook hier het recht en de plicht had om het ongeluk nauwkeurig te onderzoeken, teneinde een rapport er over te kunnen uitbrengen.

Zoodra echter de steven gekeerd werd, kwam de schipper van de verloren stoombarkas naar Grenfell toe en vroeg hem wat hij ging doen. Deze deelde hem toen mee, dat hij als agent van Lloyd het wrak moest onderzoeken.

Eenigen tijd later kwam hij weer, en vroeg nu verlof om even naar het wrak te mogen gaan, aangezien hij iets vergeten had. „In geen geval,” luidde het strenge antwoord van den dokter, die reeds lang vermoedde, dat er iets niet in orde was. Tevens gaf hij het bevel, dat niemand het schip mocht verlaten. Maar heel vroeg in den morgen kwam den volgenden dag de wachtman Grenfell wakker met de mededeeling, dat de drie mannen hun boot te water hadden gelaten en blijkbaar naar

---

het wrak wilden gaan. De man kreeg bevel hen terug te halen, en zoo geschiedde het ook.

Bij onderzoek van het wrak bleek, dat er haast geen water binnenkwam, en dat er wel een gat in de kiel was, doch dat alle splinters naar buiten wezen. Het gat was er dus van binnen uit ingeslagen! Het werd gemakkelijk gestopt, het beetje water uit het schip gepompt, waarna dit langs zij van het hospitaalschip bevestigd werd.

Laat in den avond lag het hospitaalschip weer voor anker. Nu tegenover de woning van den drankverkooper, den eigenaar van de stoombarkas. Grenfell zocht hem onmiddellijk op, klopte hem uit zijn bed en . . . te middernacht was het contract geteekend, waarbij de eigenaar het „wrak” aan Grenfell verkocht voor vijftig dollarcenten!

Hij had het schip lek laten slaan om de assurantiesom machtig te worden, en . . . het dan weer te laten lichten en opnieuw te gebruiken!

Bij zijn tocht naar het Zuiden ging Grenfell naar een post van de Hudson Baai Compagnie, en de scheepsbouwmeester van deze maatschappij onderzocht alles, fotografeerde het gat en sprak als zijn oordeel uit, dat men het schip opzettelijk lek geslagen had.

Helaas kwam er slecht weer op de verdere reis, en in den storm ging het scheepje, dat door het hospitaalschip op sleeptouw genomen was, verloren. De zaak kwam voor de rechtbank, maar deze wilde geen vonnis vellen op grond van het getuigenis van den dokter en de fotografie alleen. De eigenaar vatte weer moed en dreigde den dokter met een vervolging, omdat hij nu schip en assurantiesom beide kwijt was. Het bleef echter bij de bedreiging, zooals men had kunnen verwachten.

De geschiedenis zou echter een vervolg krijgen.

Het was een goed jaar later. Grenfell was juist van het Noorden gekomen en men zei, dat hij altijd de laatste was. Dit was ook meestal het geval. Als alle vissersschepen reeds weg waren, dan werkte de dokter nog verder. Ditmaal was hij echter niet de laatste. Onze vriend, de drankverkooper, was langer in het Noorden gebleven. Nog niet zoo lang was het hospitaalschip te Sint Johns, toen het gerucht de ronde deed, dat een groot schip, beladen met visch en bestemd voor de Middellandsche Zee, verloren was gegaan. Een paar dagen later was de dokter op het scheepskantoor, en daar vernam hij uit den mond van den kapitein en den stuurman van het verloren schip, hoe een en ander zich had toegedragen. De bemanning had daden van grooten moed verricht, maar alles was tevergeefs geweest; ze hadden 't schip moeten verlaten en het wrak verkocht aan den eenigen koper, die nog in het Noorden te vinden was. Deze eenige koper was onze vriend, de dranksmokkelaar!

Het verhaal kwam Grenfell vreemd voor; die daden van moed waren al te mooi om waar te zijn. Hij vertrouwde de zaak niet. Zou hij . . . het was een afstand van duizend Kilometer, en er had zich reeds heel wat ijs in zee gevormd. Maar zulk een bedrog was toch te erg. Kort en goed, hij huurde een stoomtrawler, waarvan de schipper bekend was als een onverschrokken zeeman, en de reis werd aanvaard. Grenfell genoot als op dezen tocht naar het Noorden de brokken ijs op het dek vlogen. Ze naderden steeds meer de zoogenaamde plaats des onheils, en toen ze er eindelijk gekomen waren, viel het hun niet moeilijk om het „verongelukte” schip te vinden. Het was half op de kust gezet. Alle tuigage was verdwenen, zeilen, takels, alles. Maar bij onderzoek mankeerde er aan

---

het schip niets, hoegenaamd niets. En . . . de lading visch was volkomen droog. Zooveel mogelijk bracht men de lading over in den trawler, om aldus het schip vlot te krijgen, wat ook gelukte. Maar Grenfell zag er tegen op het schip op sleeptouw te nemen en het misschien weer op zee te verliezen. Vooral waar het zoo laat in het jaar was. Bovendien was het duidelijk, dat het niet in orde was met de tuigage, die geheel ontbrak. Waar kon die zijn? In het pakhuis van den drankverkooper? De vraag kwam in elk geval bij onzen dokter op, en hij besloot in dezen te handelen en de pakhuizen van dien man open te breken. Zoo geschiedde het, en toen stond toch zelfs Grenfell verbaasd over wat hij zag. Het geheele tuig was daar netjes opgeborgen, ieder deel afzonderlijk ingepakt, met kaartjes er aan gehecht!! Het duurde dan ook niet heel lang, of het schip was weer opgetuigd. Een paar man werd er op geplaatst, en de terugreis begon. Ditmaal kwamen ze behouden in de hoofdstad terug, waar iedereen vreemd opkeek.

De kapitein van het verloren schip en de drankhandelaar waren intusschen naar Engeland gegaan. Maar de zaak werd voor de rechtbank gebracht. Het was in dit geval zonneklaar, dat er schandelijk bedrogen was. De twee mannen werden uitgeleverd en hadden zich voor het gerecht te verantwoorden. De kapitein van het schip legde een volledige bekentenis af, en beiden gingen de gevangenis in.

De visschers op de kust waren verlost van een gevaarlijk persoon, die te lang hen op den weg des verderfs gelokt had.

HOOFDSTUK XVI

EEN LAKSCHE REGEERING

Op drie sterfgevallen aan de kust van Labrador was er één aan tuberculose, terwijl de zuigelingensterfte er zeer hoog was. Dat was voor een deel het gevolg van het feit, dat er geen dieren gevonden werden, die melk gaven. In het geheele land vond men slechts een paar geiten. Dat was alles. Aan den eenen kant konden zij het klimaat niet goed verdragen, en aan de andere zijde werden deze dieren door de honden aangevallen.

De dokter had vaak gezien hoe ondervoede moeders droog brood lang kauwden en het daarna met een lepel aan hun babies gaven, daar ze hadden opgemerkt, dat dan de kleintjes in het leven bleven, totdat ze groot genoeg waren geworden om zelf hun voedsel te verteren.

In de ziekenhuizen gebruikte men melkpoeder, en ook bussenmelk was er te krijgen. Maar voor de bevolking was dat te duur.

In Alaska had men voor dezelfde moeilijkheden gestaan. Daar was een predikant op de gedachte gekomen om rendieren in te voeren. Grenfell kwam met dezen predikant in aanraking en sprak met hem over de moeilijkheden. De zaak werd eerst heel nauwkeurig nagegaan. Zoo liet hij allerlei mossen en planten, die in Labrador voorkomen, opzenden om onderzocht te wor-

---

den, en men bevond, dat zij geschikt voedsel voor rendieren waren. Toen wist hij de noodige gelden bijeen te brengen, en deskundigen raadden aan om dieren uit Lapland te laten komen. Het Canadeesche ministerie van landbouw, dat er van hoorde, begon er belang in te stellen en gaf een subsidie. Ten slotte werden er in Lapland drie honderd dieren gekocht. Het was als van zelf nog een heele moeilijkheid om ze over te brengen, maar het gelukte. In het najaar van 1908 kwamen ze aan, zonder dat ook maar één dier gestorven was. Drie families uit Lapland waren mee gekomen om de beesten te verzorgen.

Het rendier is in die landen van de allergrootste betekenis. Zij vragen geen zorg, ze slapen het geheele jaar door in de open lucht, en ze vinden hun voedsel zelf, al ligt er ook nog zooveel sneeuw. Bij hun leven geven ze melk, terwijl hun vleesch een uitnemend, smakelijk voedsel is. De huid wordt door de Noordelijkste Eskimo's als het beste materiaal voor kleeren beschouwd. Moet men zelf den nacht buiten doorbrengen, dan kan men niet beter gebruiken dan een slaapzak van rendierhuid. En de dieren teelen snel voort. De drie honderd dieren van 1908 waren vijf jaar later tot vijftien honderd exemplaren geworden. Bovendien kan men de rendieren heel goed als trekdieren gebruiken voor de sleden.

Toch werd ook deze poging om de bevolking in betere omstandigheden te brengen, een mislukking. En wel heel vreemd: men kreeg last met de bevolking zelf. Allereerst de ongure elementen, die overal gevonden worden. Zij vonden deze dieren een gemakkelijk wild om te schieten. Maar onder de betere elementen waren er toch ook, die de verleiding niet konden weerstaan om een rendier te schieten, als ze zelf honger hadden.

Grenfell had dadelijk aan de regeering gevraagd maat-

---

regelen te treffen, zoodat het dooden van deze beesten verboden zou zijn. Maar wonderlijk genoeg, terwijl de Canadeesche regeering een subsidie had gegeven, wilde de regeering van New-Foundland, aan wie de kuststreek behoorde, zelfs geen wet uitvaardigen, waarbij het verboden werd deze dieren te schieten. Bovendien vroeg hij om een bijdrage in de kosten voor de herders. Maar de regeering van New-Foundland was zóó weinig vooruitziende, dat haar eenige hulp was een bijdrage voor het salaris van één herder!

We zullen dit gebrek aan inzicht van de zijde van de regeering maar laten rusten. Genoeg moge het zijn om er alleen op te wijzen, dat de regeering van Canada voor haar uitgestrekte terreinen juist in dit jaar, n.l. 1934, eenige duizenden rendieren uit Alaska ontvangen heeft. Hiermede is dus het plan van Grenfell ten volle gerechtvaardigd, maar hierdoor is tevens gebleken, dat deze man zijn tijd veertig jaar vooruit was.

Iedereen kan begrijpen, dat de moeilijkheden nog grooter werden, toen de menschen wisten, dat de regeering de rendieren niet had willen beschermen.

In 1914 kwam de oorlog, en de herders van de rendieren trokken in den oorlog. Grenfell zelf ging voor een jaar naar Frankrijk. Toen hij twee jaar later weer terugkwam, waren er van de vijftien honderd dieren van 1913 nog slechts twee honderd en dertig over! Hij vroeg dadelijk aan de Canadeesche Regeering toestemming om deze dieren op Canadeesch grondgebied te mogen overbrengen. Daar zouden ze wel beschermd zijn. Het werd onmiddellijk toegestaan. Hij kreeg daarbij zelfs de toezegging, dat, wanneer hij ooit weer zijn pogingen wilde herhalen, hij recht had op duizend dieren!

Juist toen de rendieren naar Canadeesch gebied wer-

---

den overgebracht, kreeg Grenfell bericht van de regeering van New-Foundland, dat zij de rendieren zou beschermen, als hij zijn poging wilde voortzetten. Begrijpelijkerwijze had hij er genoeg van. Hij was tevreden met aangetoond te hebben, dat het land geschikt was voor rendieren, en dat deze een voordeel voor de bewoners zouden zijn. Op de enorme gebieden, die niet gebruikt worden, zouden gemakkelijk tien duizend rendieren kunnen leven met uiterst geringe kosten. De regeering moest daar nu maar eens voor zorgen. Eigenlijk was dit toch ook niet het werk van een particulier persoon.

Men zou denken, dat New-Foundland het nu zelf ter hand nam. Maar de regeering deed... niets.

***

Nog op een ander terrein had Grenfell met de regeering te maken, en al bleken ook hier de vroede vaders en niet zeer vooruitzienden blik te hebben, hier had hij toch meer succes op zijn pogingen om de bevolking te helpen.

Langs de honderden Kilometer lange kust van Labrador liggen ontelbaar vele eilandjes en nog veel meer verborgen klippen. Hoe de stormen daar woeden kunnen, hebben we reeds gezegd. Maar wat al die onder water verborgen riffen beteekenen in de lange donkere nachten van het Noorden kan men zich haast niet voorstellen, te meer waar de kust vroeger nog niet in kaart was gebracht en dus ook nergens de gevaren waren aangegeven. Talloos vele wrakken langs de geheele uitgestrektheid van de kust geven hun stil en droevig, maar wel sprekend getuigenis van wat zich daar telkens en telkens weer had afgespeeld.

Eén plaats werd het kerkhof van den Atlantischen Oceaan genoemd. Grenfell zag er eens vijf wrakken, die letterlijk op elkander gestapeld waren.

Op een andere plaats leed een Engelsche eerste-klasse kruiser schipbreuk en liep precies op het wrak van een ander Engelsch oorlogsschip, dat daar dertig jaren te voren verongelukt was. Het schip had een waarde van twaalf en een half miljoen gulden en dertien mannen verloren erbij het leven.

Een groote stoomboot van de Hudson Baai Compagnie, beladen met levensmiddelen voor al de Noordelijke stations van die maatschappij, ging er onder. Het schip liep in volle vaart op een verborgen rots, en bleef daar zitten. Gelukkig konden de passagiers gered en op een onbewoon eiland gebracht worden.

Langs deze zoo gevaarlijke kust trokken de vele visschersschepen in het voorjaar Noordwaarts, om in het najaar weer naar het Zuiden te gaan. De schoeners zijn klein en het dek ligt altijd meer dan vol met allerlei voorwerpen, zoodat het bij ruw weer hoogst moeilijk was om de zeilen te bedienen. Voeg daarbij, dat, zooals we reeds hebben opgemerkt, deze schepen vele families meenemen, dan begrijpt men eenigszins welk een menigte van menschenlevens verloren kunnen gaan, wanneer zoo'n schip zou vergaan. Behalve het gevaar van een plotseling opstekenden storm, kwam daar in het voorjaar nog bij, dat ijsvelden en ijsbergen, vooral in het donker, de schepen van minuut tot minuut bedreigen. En dan de mist! Bij deze kust ontmoeten de warme waterstroom uit het Zuiden en de ijskoude uit het Poolgebied elkander, zoodat er heel veel mist ontstaat.

Alsof dit alles nu niet genoeg was, stond er op de heele kust geen enkele vuurtoren, zoodat de menschen zich

---

moesten oriënteeren aan grillige rotsen en aan eilandjes, die men kende. Geen wonder dan ook, dat de schoeners 's avonds steeds beschutting zochten onder de kust of in een baai of achter een eiland, om dan vóór dag en dauw weer verder te gaan, als het weer dit tenminste toestond.

Herhaaldelijk had Grenfell de regeering reeds gewezen op het groote gevaar voor de visschers en op de wensche-lijkheid van een vuurtoren. Het was waarlijk niet voor hem zelf, maar voor de onderdanen van New-Foundland. Hij voer onder alle weersomstandigheden uit, als God hem riep aan het bed van een zieke. Maar de visschers, hun vrouwen en kinderen! Om hen ging het, die daar een schamel stuk brood poogden te verdienen! En om hen alleen. Voor hen kwam hij op.

Maar de regeering luisterde niet naar hem. Men kan toch niet zeggen, dat zij het niet noodig achtte. In elk geval kwam er echter geen vuurtoren.

Grenfell was een man van de daad. Hij kon zoo iets niet begrijpen en hij kon er zich ook niet goed bij neerleggen. Zoo sprak hij er over met de vrienden van het werk en betoogde aan hen de noodzakelijkheid van hulp in dezen. Op een punt van de kust bij het ziekenhuis te Battle Harbour was het wel het meest noodig. Het was gebeurd, dat honderd visschersschepen daar tegelijk voor anker lagen. Welnu, het geld voor den vuurtoren werd geschonken; een vriend maakte de plannen en een ander gaf het kapitaal, van welks rente een wachter kon worden betaald. Toen men echter zoover was, kwam het bericht van de regeering, waarin beleefd werd meege-deeld, dat men niet kon toestaan, dat een vuurtoren particulier eigendom was, een beslissing, voor welke alles te zeggen was. Maar blijkbaar had de regeering nu toch wel gevoeld, dat zij nalatig geweest was in de zorg voor

---

zoovele onderdanen, en ze beloofde tevens, dat de eerste vuurtoren te Battle Harbour zou gebouwd worden.

En zoo geschiedde het.

Honderd en zestig K.M. Noordelijker was ook een zeer gevaarlijke plaats op den weg van de visschersschepen. Eens kwam het hospitaalschip met vele schepen van de visschersvloot in het najaar van het Noorden. Alle hadden geprobeerd de natuurlijke veilige haven daar te bereiken, toen plotseling, juist tegen het vallen van den avond, een dikke mist hun alle zicht ontnam, terwijl tevens een storm opstak. Aan de zeezijde lagen vele verborgen klippen, zoodat het onmogelijk was in de mist volle zee te kiezen. En toen men de kust niet onderscheiden kon, wist niemand meer nauwkeurig waar men was. Alle schepen moesten voor anker gaan. De Noordoostelijke storm werd heviger en heviger. Als de stormwind zoo nu en dan een gat in den mist scheurde, zag men van het hospitaalschip af elf lichten rondom zich op de golven dansen.

Machtige golven beukten de schepen, en stukken water kwamen bij het hospitaalschip over dek spoelen. Alle schepen reden op hun ankers. De patiënten werden aangekleed en de booten gereed gemaakt, hoewel er natuurlijk bij zulk weer op een rotsige kust al heel weinig kans was om in de booten het land te bereiken.

Het was vreeselijk om te zien, wanneer zoo nu en dan het mistgordijn scheurde, dat het aantal lichten kleiner was geworden. Wat dat beteekende kon men gissen. Toen het 's morgens licht werd, was er nog maar één boot over, een flink schip, maar dat werd recht op het hospitaalschip aangedreven. Angstig stond men toe te zien, volkomen machteloos tegen de woedende elementen. Op eenmaal stootte het schip op een rif, viel onmiddellijk op

---

zij, de golven droegen het over de branding, die de aanwezigheid van het rif aanwees, heen, en men zag hoe de manschappen zich vastklemden aan het want.

Het hospitaalschip werd gered door voor anker te blijven stoomen en zoo de kabels verlichting te geven, maar alle andere schepen waren tegen de rotsen te pletter geslagen.

Na deze ramp werd de regeering toch eindelijk wakker, en liet ook daar een vuurtoren bouwen.

Veel verder naar het Noorden, dicht bij het ziekenhuis te Indian Harbour, was ook een nauwe doorgang, waar het voor de visschersvloot van het grootste belang was om een vuurtoren te hebben. Namens het zendingswerk werd aan de regeering gevraagd of men er daar een mocht bouwen. Men had toch het materiaal nog, dat bestemd was geweest voor Battle Harbour. Het antwoord was echter weer hetzelfde. Het kon niet toegestaan worden aan particulieren.

Het duurde echter niet lang, of ook daar zond een regeeringslicht zijn reddende stralen over de donkere golven. Toen zeiden de visschers tot Grenfell: „Bied ieder jaar aan de regeering uw vuurtoren aan voor een andere plaats. We zullen dan spoedig een mooie reeks lichten op de lange kust hebben.”

Hoeveel levens de dokter gered heeft zonder medicijnen toe te dienen, eenig en alleen door zijn pleiten voor behoorlijke bevuring van de kust, kan niemand zeggen. Maar het zijn er vele, zeer vele geweest.

HOOFDSTUK XVII

WERK AAN DE JEUGD

Grenfell is een oolijkerd. Hij zit vol gezonden humor. Trouwens, men heeft ook wel een goede dosis daarvan noodig om in een land met zulke moeilijkheden steeds met het grootste genoegen voort te gaan.

Hij zegt ergens: „Toen ik een jongen was, verzamelde ik postzegels, vlinders en vogeleieren... In Labrador begon ik kinderen te verzamelen.” En op deze wijze begint hij te vertellen over een ander omvangrijk deel van zijn werk, dat de liefde en de toewijding van velen vroeg, alsof het voor hem slechts een kleinigheid was.

Niemand, die tot nu toe zijn leven gevolgd heeft, zal ook maar een oogenblik denken, dat hij zoo'n belangrijk deel van zijn arbeid zou behandelen, alsof hij een paar postzegels in zijn album moest plakken. En zoo was het ook niet. Deze merkwaardige man had niet slechts een open oog voor al de nooden van de bevolking van Labrador, doch hij bezat ook de zeldzame gave om met een glimlach op het gelaat aan allerlei onderdeelen van het werk tegelijkertijd zijn geheele hart te wijden.

Het begon met een paar kleine kinderen, een jongen en een meisje. De ouders hadden geleefd in één van die armste gehuchten, doch ze waren gestorven. De weinige burens hadden zelf niets, en toen het hospitaalschip in

---

het najaar naar het Zuiden ging, vroegen en kregen deze menschen verlof om mee naar het Zuiden te varen, ten einde daar te probeeren wat te verdienen. De twee kinderen stonden alleen. Ze bezaten letterlijk niets. Zelfs geen kleeren aan het lijf. Grenfell nam ze mee naar Engeland. Het was in den aanvang van zijn arbeid in Labrador, en een veertig jaar later zegt hij van deze twee: „Ze kunnen terugzien op een gelukkig en nuttig leven.”

In 1893 werd te Chicago in Amerika een groote wereldtentoonstelling gehouden, en daar had men ook eenige Eskimo's laten komen, om aan de nieuwsgierige menschen te laten zien, hoe deze bewoners van het hooge Noorden in hun kampen leefden. Vooral een kleine jongen, Pomuik, was de lieveling van het publiek. Eén man was er, die wat meer blijvende belangstelling voor den jongen toonde. Ds Carpenter, die in zijn jongen tijd eenige jaren reizend predikant aan de kust van Labrador was geweest. Toen de tentoonstelling geëindigd was en de Eskimo's weer terug waren gegaan, bleef hij den jongen zoo nu en dan schrijven.

Toen het hospitaalschip in de maand Augustus van het jaar 1895 hoog in het Noorden was, wees een agent van de Hudson Baai Compagnie er op, dat er wat verder Eskimo's waren, die een jongen bij zich hadden, die ernstig ziek was. Onmiddellijk ging Grenfell er heen en het bleek Pomuik te zijn, die zoo ziek was. Hij nam den jongen mee, en de Eskimo's waren heel blij, dat ze van hem af waren. De eenige schat, dien de knaap bij zich had, was een brief van een predikant in Amerika, van Ds Carpenter. Grenfell schreef aan hem over het kind en over diens toestand, en kreeg spoedig antwoord. „Houd hem; ik schrijf in een groot kerkelijk blad, dat een kin-

---

derhoekje bevat, en de kinderen zullen voor Pomuik zorgen." Zoo werd Pomuik ondergebracht in het ziekenhuis te Battle Harbour, en zoo ontstond in dat ziekenhuis het „kinderhoekje."

* * *

Op een goeden dag kwam er bericht, dat men den dokter voor een ernstig ziektegeval noodig had. In minder dan geen tijd was de kleine stoomboot onderweg en Grenfell kwam in een ellendige hut. Een gestorven vrouw lag op den grond in het kleine eenzame houten huisje, en de vader was stervend. Het was het eerste geval van influenza, dat hij op de kust meemaakte. Den volgenden morgen werd een graf gegraven, en de beide ouders werden er in gelegd. Vijf kinderen keken met holle oogen de vreemdelingen aan. Toen nam de dokter een moedig besluit. Hier was geen dokter noodig; hier was andere hulp van noode. En hij nam de vijf kinderen mee naar het hospitaalschip en naar het zendingsstation. Op dien dag begon hij eigenlijk zijn verzameling van kinderen. En het zou een groote verzameling worden, dank zij zijn liefdevol hart.

Het was niet lang na dit voorval, dat het zendingsschip het anker uitwierp bij een groep eilandjes, om den menschen aldaar de gelegenheid te geven zich tot den dokter te wenden. Onder de patiënten was een vrouw, die onder iederen arm een bundeltje kleeren droeg. Ze legde beide bundels bij den dokter, die in de kaartenkamer was, op tafel. „Er is iets met hen niet in orde, dokter." En inderdaad, dat was zoo. Bij onderzoek bleken beide kindertjes blind te zijn. De moeder had nog vier kinderen en de vader had bij een ongeluk met een geweer een paar maanden tevoren het leven verloren. De vrouw wist niet

---

wat te doen, vooral niet met deze twee kleintjes, en zou ze het liefst aan den dokter hebben gegeven. Hij kon misschien nog iets voor ze doen.

En... de dokter nam ze aan, en deed werkelijk iets voor de ongelukkige schepseltjes.

Het was ruw weer, toen ze weer zee kozen, en het gebonk van de golven was erg genoeg. Maar de kleintjes huilden zóó vervaarlijk, dat de stuurman eens even in de kaartenkamer kwam kijken en zei: „Wat moet u toch met ze doen, dokter?"

„Suust! Ze zijn blind en tot niets nut. Als we buiten zijn, werpen we ze over boord."

De man keek den dokter een oogenblik verbaasd aan. Was dat nu de dokter, die zoo kon meeleven met zijn menschen? Toen ging hij weer naar zijn stuurrad. De zee kookte en alle aandacht was noodig om het schip veilig te leiden. Maar zijn gedachten dwaalden telkens weer naar de kaartenkamer. Weer ging hij er heen, stak zijn hoofd door de deur en zei: „Neem me niet kwalijk, dokter, maar werp ze niet over boord. We hebben er acht van onszelf, maar ik denk, dat mijn vrouw wel een plaatsje voor deze twee erbij zal vinden."

„Ik wierp ze niet over boord, en zond ze ook niet naar het huis van dezen modernen heilige. Ik voegde hen eenvoudig bij mijn verzameling," schrijft dokter Grenfell ondeugend.

Toen ze groot genoeg waren, werden ze naar een school voor blinden te Halifax gezonden en door een operatie kregen ze zelfs eenigszins het gezichtsvermogen weer.

Vele jaren later huwde één van de tweelingen met een aardigen jongen visscher en weer een paar jaar daarna toonde zij den dokter met trots haar eersteling, een flinken jongen. Een rilling liep Grenfell door de leden, toen

---

hij het kind zag en de gelukkige moeder, die het hem liet zien. Het was, zooals hij had gevreesd: het kind was blind geboren.

Het was zomer, en Grenfell was in het Noorden, en had een stuk of zes jongelui bij zich, die op hun eigen kosten in hun lange zomervacantie den dokter waren komen helpen met al, wat ze maar konden. Op kleinen afstand van een armelijk gehucht vonden deze jonge menschen een houten hutje zonder deur of ramen. Toen de jongens naar binnen keken, zagen ze op eens vier naakte kinderen. Eenigen tijd later zagen ze van verre, dat een vrouw met een kindje op den arm het hutje binnenging. Grenfell, die gewaarschuwd was, ging er nu ook zelf mede heen, en op zijn vraag, of hij haar ook helpen kon, antwoordde ze: „Om Gods wil, neem de kinderen, en geef hun te eten. Ik kan niet meer voor ze zorgen.”

Maar hoe de kinderen zonder kleeren meenemen in een roeiboort, terwijl het hospitaalschip tien Kilometer ver weg lag?! Maar in een seconde was dat vraagstuk opgelost. Iedere jongen had zijn jas uitgetrokken, een kind erin gerold en het pak op den arm. En zoo ging het in optocht naar de boot. Op het schip had hij altijd een massa kleeren in voorraad.

Op het Noordelijkste puntje van New-Foundland werd het Tehuis voor kinderen gebouwd, maar de kleintjes kwamen zoo goed als allen uit Labrador. Later werd een tweede tehuis in Labrador zelf gebouwd, te Cartwright. En op een keer schonk een rijk Amerikaan het benoedigde geld om dit tehuis twee maal zoo groot te maken. Nog weer later werd een modern huis gebouwd om het oude te vervangen. Een professor kwam met zijn studenten naar Labrador en tezamen deden ze in den korten

---

zomertijd het graafwerk voor het nieuwe gebouw, en legden de fundamenteen. Anderen gaven geld, en zoo kostte het geheele huis aan het Bestuur niets.

Tegenwoordig heeft het Bestuur vier maal per zomer een tocht langs de kust georganiseerd, opdat men de resultaten van het werk zelf kan zien, en meteen zijn vacantie op deze wijze aangenaam kan doorbrengen.

Doordat het land zoo dun bevolkt is en de menschen derhalve zoo geweldig eenzaam wonen, nam Grenfell ook des winters kinderen op, wier beide ouders leefden, om hun alzo de gelegenheid te bieden iets te leeren.

Dit werk werd geheel gedragen door Amerikanen. De studenten van een universiteit zorgden geheel voor één kinderhuis; die van een andere hoogeschool deden het voor een ander tehuis, enz.

We kunnen de vraag laten rusten, of de regeering van New-Foundland ook hier weer haar taak niet verwaarloosd had, en of niet veel van het werk voor de kinderen op den weg der regeering had gelegen. Maar in elk geval deed Grenfell het. Er is door iemand in ons eigen vaderland in de dagen, waarin dit boek geschreven werd, gezegd: „De zestiende-eeuwsche hervorming is een geloofshervorming geweest; de negentiende-eeuwsche, het Réveil, was een herleving van datzelfde geloof, maar het is meer geworden, namelijk een hervorming van de liefde. En daarvan is de vrucht geweest de inwendige zending, een zending, uitgaande naar de nooden, naar wat verloren is, niet maar alleen om dat te redden, maar om ons zelf te redden, als hoogste zelfbehoud, omdat wij zijn „elkanders leden.””

Dit woord past wel volkomen op Grenfell. Een groot werk der liefde is hij begonnen, en in Gods kracht heeft hij het volbracht; een werk, dat van de allergrootste

---

beteekenis is geworden voor de heele bevolking van de kust van Labrador. En wat deze scholen voor de godsdienstige opvoeding van de kinderen beteekend hebben, laat zich in geen woorden uitdrukken.

Toch zou men op deze manier niet hebben kunnen voortgaan, als Grenfell niet op andere wijze geholpen was. Hij beschikte merkwaardig genoeg altijd over menschen, die òf hun vacantie in het Noorden wilden doorbrengen en hem gedurende dien tijd hielpen, òf op eigen kosten een jaar in Labrador bleven om hem te helpen.

* * *

Toen men eenmaal begonnen was met tehuizen voor kinderen, moest men wel weer verder gaan. De vraag deed zich n.l. voor, wat er van die kinderen worden moest, wanneer zij het gewone onderwijs genoten hadden. Wilde men de bevolking opheffen, opdat de levensomstandigheden beter zouden worden, dan had men mannen noodig, die het een of ander handwerk kenden. Men vergete niet, dat iedereen op de kust eigenlijk vischer was, al knutselde hij wel eens het een of ander. Zoo deed het werk zelf de behoefte gevoelen aan een ambachtsschool voor de jongens en een vakschool voor de meisjes. Dan zouden de jonge menschen straks naar de dorpjes en gehuchten terug kunnen gaan, beter toegerust voor den strijd om het bestaan dan hun ouders.

Begaafde leerlingen werden zelfs in de gelegenheid gesteld om naar Engeland of Canada te gaan, of ook naar de Vereenigde Staten en daar verder te studeeren. Maar de bedoeling was steeds, dat ze terug zouden keeren naar hun eigen land en daar met hun verworven

---

kennis of vaardigheid zouden medewerken om eigen volk op te heffen.

Het werd hun op het gemoed gedrukt, dat zij dit voorrecht slechts genoten, om er hun eigen volk mede te dienen, en in elk geval moesten zij zich verbinden om tenminste twee jaar hun krachten te wijden aan eigen land en volk. We kunnen begrijpen, dat Grenfell er met genoeg op wijst, dat van de honderd, die in den loop der jaren aldus naar het buitenland gezonden werden, er meer dan tachtig zijn, die weer naar Labrador teruggekeerd zijn.

De eerste, die buitenslands werd gezonden, was een jongen, die zelf tot Grenfell gekomen was en had gevraagd, of hij niet iets meer kon leeren. Hij was zestien jaar en wist een beetje van timmeren. Op de vraag van den dokter, of hij zelf iets betalen kon, gaf hij ten antwoord, dat hij gaarne tien uur per dag wilde werken als timmerman, indien hij dan maar één uur les kreeg. Hij was een uitnemende leerling, en werd na een paar jaar naar Amerika gezonden. Toen dertig jaar later, in 1927, het eerste modern ingerichte, brandvrije ziekenhuis gebouwd werd, met electrisch licht en centrale verwarming, enz., had hij van alles de leiding en geen bouwmeester, geen opzichter of welke hulp ook behoefde uit den vreemde te komen.

Een regeeringsvertegenwoordiger woonde de opening bij. Er mankeerde nergens iets aan. Trouwens, de regeering was reeds met zijn gaven bekend en had hem als haar deskundige en opzichter op dat gedeelte van de kust aangesteld.

In Juni 1909 keerde Grenfell uit Engeland terug, waar hij een lange reeks van lezingen gehouden had. Op het

---

schip, waarmee hij overstak, leerde hij zijn vrouw kennen en nog voordat het jaar ten einde was, kwam hij te Sint Anthony terug: nu als gehuwd man. Men zou kunnen denken, dat er nu toch wel eenige verandering in zijn werkwijze zou komen. Doch dit was niet zoo. Integendeel. Hij had nu een krachtige hulp in zijn echtgenoot. Zij had een bijzondere gave om de dingen te organiseeren, en haar toewijding aan het werk van haar man was zeer groot. Als vanzelf moest haar deel van het werk op een bepaald terrein liggen. Maar dit wees zich dan ook vanzelf aan. Het werk voor de opvoeding van de kinderen in de tehuizen; het werk voor de scholen, waaronder ook vak- en ambachtsscholen, het uitzenden van geschikte leerlingen naar het buitenland, met alles, wat daaraan verbonden was, nam zij in haar hand. Zij had de leiding. En dat was heel wat. Een leerling uitzenden naar Amerika of Engeland, wilde zeggen, zeer groote uitgaven te moeten doen. Zij was het meestal, die de noodige financiën daarvoor wist te vinden. Ze had zelf een grooten kring van kennissen, die door de winterreizen van haar man, in Amerika vooral, nog grooter werd. Welnu, zij wist de menschen belangstelling in te boezemen voor den arbeid, en zoo wist zij het geld bijeen te brengen, dat voor het een of ander bijzonder doel noodig was.

Ze deed meer. Zoo stelde ze bijv. een kalender samen met foto's van de kust, die verkocht werd ten voordeele van het werk en in het eerste jaar niet minder dan twintig duizend gulden winst opbracht.

De bewoners van Labrador hebben gedurende den langen winter den tijd om iets te doen, en velen hebben er ook de geschiktheid voor. Allerlei voorwerpen werden

---

gemaakt door de menschen zelf en Mevrouw Grenfell wist in Amerika helpsters te vinden om ze te verkoopen voor den arbeid onder de visschers.

Op deze wijze werd met een minimum van kosten heel wat bereikt, en in de donkere dagen van den langen winter hadden de menschen iets te doen, en wel iets, dat hun verdiensten ook weer vermeerderde.

HOOFDSTUK XVIII

EEN DROOGDOK

Wat er op aandringen van Grenfell of door hem zelf ook gedaan werd om het levenspeil van de bevolking te verhoogen en te verbeteren, en hoe zeer hij daarin ook slaagde, één ding kon men niet veranderen: dat was de gevaarlijke kust. We hebben over de gevaren, die daar op allerlei wijze dreigden, reeds gesproken.

De schade, toegebracht aan de visschersschepen door storm en ijs en rotsen, was ontzettend. Ieder jaar gingen er eenige schepen verloren en wat aldus aan stoffelijke goederen door de zee werd opgeëischt, — van menschenlevens willen we nu eens niet gewagen, dat deden we elders, — was wel de moeite waard om er de aandacht eens op te vestigen. Met dat verlies verminderde het bezit van de bevolking. De visschers konden dit moeilijk inzien. Als men er hen over sprak, kreeg men stereotiep ten antwoord, dat de schepen verzekerd waren en dat zij dus de verzekerde som uitbetaald kregen. Maar dan vergaten zij, dat de meeste schippers bij onderlinge verzekeringsmaatschappijen verzekerd waren, zoodat de geleden schade eenvoudig gemeenschappelijk gedragen werd, en dat de verzekeringspremie bovendien hooger was, naarmate het gevaar grooter was.

Nu werd de veiligheid natuurlijk wel grooter door de

---

aanwezigheid van eenige vuurtorens. Maar Grenfell kwam tot de overtuiging, dat er nóg iets gedaan kon worden voor zijn menschen. En wat kon gedaan worden, dat moest men ook doen, zoo redeneerde hij in zijn binnenste altijd.

Het was in de maand Juli van het jaar 1908. Op Zaterdag, den 28 Juli, stak één der vreeselijkste orkanen op, die Grenfell ooit heeft meegemaakt. Het hospitaalschip lag in een open reede. Gelukkig had men een wacht uitgezet voor den nacht, en te middernacht kwam deze waarschuwen, dat de storm zóó hevig was geworden, dat er gevaar was, dat het schip van zijn ankers zou geslagen worden. De machines werden daarom aangezet en men stoomde om de ankerkettingen niet te laten bezwijken. De morgen kwam en het gelukte het schip veilig in de haven te brengen, vlak bij het ziekenhuis te Indian Harbour. Tot Maandagmorgen bleef de orkaan met ongekende hevigheid woeden. Toen verminderde de kracht.

Het was duidelijk, dat er heel wat ongelukken moesten gebeurd zijn, en allicht kon men hier of daar nog hulp verleen. Zoo voer het hospitaalschip dien Maandagmorgen vroeg uit om de kust af te zoeken. Deze was letterlijk bedekt met wrakken. Een en veertig schepen waren in dien storm verloren gegaan. Van sommige was de bemanning aan land gekomen, en zoo zag men hier en daar op de kust ruwe schuilplaatsen gebouwd van brokken wrakhout. Daarin hadden mannen en vrouwen en kinderen een toevlucht gezocht tegen de woedende elementen. De „Strathcona” kon hen aan boord nemen en naar de veilige haven brengen.

Maar men deed meer. Een paar schepen waren zóó op de kust gezet, dat ze door de „Strathcona” van de kust konden getrokken worden, nadat men ze zoo goed moge-

---

lijk een weinig gerepareerd had. Daardoor kon men althans deze weinige schepen behouden. Was er echter een droogdok op niet al te grooten afstand geweest, dan had men van de andere schepen er ook nog wel een paar kunnen redden. Het eenige dok echter was in het uiterste Zuiden van New-Foundland. Er was niet de allerminste kans om met een beschadigd schip, dat slechts zeer ten deele gerepareerd was, daarheen te komen. En zoo bleven ze dus liggen, om door een volgenden storm geheel uit elkander geslagen te worden.

Na dien storm gevoelde Grenfell hoe noodig een droogdok in het Noorden zou wezen, en van hoe groote betekenis dat zou zijn voor de scheepvaart.

Bij een anderen storm werden negen schepen in de Straat van Belle Isle op de kust geworpen, en ook van deze had men er meer dan één kunnen redden, als er op niet al te grooten afstand een droogdok geweest was, waarheen men ze had kunnen slepen.

Op de meest origineele wijze poogden de schippers zelf soms hun beschadigde schepen naar het Zuiden te brengen. Zoo was er een schipper, die bij laag water een stuk zeildoek spande over het gat, dat in het schip gekomen was, toen het op het land gezet was door een storm. Op dat zeildoek legde hij zooveel harde zeebeschuiten als hij maar missen kon, en spijkerde daarover weer planken. Bij hoog water werd het schip vlot gebracht, en door het binnendringende water zette de scheepsbeschuit uit en drukte het zeildoek stijf tegen den bodem van het schip. Door zijn mannen voortdurend te laten pompen, hield hij zijn schip drijvend, totdat ze in het Zuiden kwamen.

Een ander werd door de „Strathcona” zelf van de kust getrokken; een zeil werd er onder door gebracht en van

---

binnen maakte men het gat zoo goed mogelijk dicht. Ook daar moesten de mannen geregeld pompen, maar het kwam na een reis van ongeveer acht honderd Kilometer veilig in het Zuiden, waar het in het droogdok hersteld kon worden.

Nu denke men zich het gevaar van zulk een tocht eens in. Op die kust steekt zoo vaak een hevige storm plotseling op. Men denke zich het geval eens, dat zoo'n schip door een storm wordt overvallen en niet meer in een haven kan komen. Dan is niet slechts het schip, doch ook de geheele bemanning zeker verloren. En dan moeten we daarbij er nog aan herinneren, dat de visschersschoeners de familieleden van de bemanning vaak aan boord hebben. Het wordt om te sidderen.

Aan Grenfells oog ontgingen deze dingen niet en hij redeneerde aldus: het helpen van zieken is een werk van Christelijke barmhartigheid. Daarover zijn we het allen eens. Zijn er schepen verloren gegaan en hebben de opvarenden er het leven afgebracht, doch alles verloren, dan achten belijders van den naam des Heeren het zich een voorrecht om hen naar het Zuiden te brengen, en hen zelfs gedurende den winter, als ze niets kunnen verdienen, van voedsel te voorzien. Christus sprak zelfs van een beker koud water, aan armen gegeven. Hij zou zoo iets op den grooten dag Zich herinneren! — Als de visschers door de uitgestane ellende, die ontzettend kon wezen, ziek waren geworden, dan nam men hen op in het ziekenhuis en verzorgde hen aldaar. Zou het dan ook geen werk van Christelijke barmhartigheid zijn om al deze ellende te voorkomen? Om zooveel mogelijk schepen te behouden door een ziekenhuis voor schepen op te richten?

Persoonlijk was hij zóózeer overtuigd, dat hij ook in

---

dezen den weg van den Heiland betrad, dat hij de wenschelijkheid van een droogdok begon te bepleiten voor het Noordelijk deel van de kust.

Gemakkelijk was hier zijn weg echter niet. Jaren gingen voorbij zonder dat hij veel opschoot. Dit lag, volgens velen, nu toch wel wat al te veel buiten het terrein van den arbeid van het Genootschap, dat zich ten doel stelde geestelijk en lichamelijk werk onder de visschers te laten verrichten. Maar onze held verloor den moed niet.

Op een goeden dag zat hij met één der bestuursleden van het Genootschap te praten en weer bepleitte hij de wenschelijkheid van een droogdok. Opeens zei de Bestuurder tot hem: „Als een dok zoo bijzonder noodig is, dan kunt gij een raming van de kosten laten maken en deze aan mij toezenden. Een geveer, die zijn naam niet wil noemen, zal voor het bedrag zorgen.”

Ik behoef u wel niet te zeggen, dat Grenfell dankbaar aan het werk toog. De raming werd gemaakt en ingezonden. En het bericht kwam, dat men beginnen kon. In 1930 werd te Sint Anthony een droogdok geopend, waarin schepen van vijftig Meter lengte kunnen hersteld worden.

Dat was een blijde dag.

Bij al den arbeid werd slechts één werkkraft van buiten gebruikt, en dat was een duiker. In duiken had zich nooit iemand op deze kust van rots en ijs geoeffend. Al het andere werk werd gedaan door krachten, die in of op kosten van de groote onderwijsinrichtingen van het zendingswerk opgeleid waren! En voordat het dok gereed was, had één der jongens van den duiker uit Amerika zóóveel les gekregen, dat hij zelfstandig als duiker kon optreden. Toen de Amerikaan terug ging, liet hij dan ook

---

zijn duikpak en de verdere benooidgheden te Sint Anthony achter.

De kosten waren ruim negentig duizend gulden, en ze zouden het dubbele hebben bedragen, wanneer men voor alles deskundige arbeiders van buiten had moeten laten komen.

Het bedrag werd betaald, en niemand heeft ooit geweten wie de vriendelijke geveer was. Degenen, die er niets voor hadden betaald, waren weer zeer royaal met hun kritiek. Dit was weer één van de dwaasheden van Grenfell, die bij de andere gevoegd kon worden, zoo smaalden ze.

Nu was Grenfell er niet de man naar om veel waarde te hechten aan zulke stuurlui aan den wal. Maar wel was hij zeer nieuwsgierig, toen hij dat jaar, nadat de zomer voorbij was gegaan, terug keerde naar Sint Anthony, om te weten welke de resultaten van dien eersten zomer waren geweest. Het spreekt wel vanzelf, dat het eerste jaar een tekort opleverde, maar het was veel kleiner dan men verwacht had. En toen men het tweede jaar voor waardevermindering genoegzaam had afgeschreven, bleef er toch nog een winst over.

Wat echter veel meer beteekende: ieder jaar werden er door dit droogdok eenige visschersschoeners behouden, die anders verloren zouden geweest zijn.

In 1931 sleepte het zendingsschip zelf er een schoener heen, die o.m. zijn roer verloren had, en verder een groot visschersschip, dat op de rotsen was geslagen. Het werd gedurende 48 uur gesleept en al dien tijd was de geheele bemanning dag en nacht bezig met pompen, om het schip drijvend te houden! Dien zomer werden er vijftig schoeners en een paar stoomschepen gerepareerd.

* * *

Men kan de stormen niet doen ophouden en de rotsen onder water niet opruimen, maar wel kan men deze laatste op een kaart aanwijzen.

Zijn geheele leven lang was Grenfell bezig geweest met opnamen te doen en kaarten te maken. Maar het spreekt wel van zelf, dat dit alleen daar kon geschieden, waar het zendingsschip heen voer, en dan nog wel in de vrije uren. Dat dit werk van de grootste beteekenis was voor de scheepvaart, had hem altijd voor den geest gestaan. Maar als het werkelijk behoorlijk geschieden zou, moest het langs de heele kust gedaan worden. Het duurde echter tot 1931 voordat dit werk op grootsche schaal ondernomen werd.

Eén van zijn vrienden, Alexander Forbes, was professor aan de Harvard Universiteit in Amerika. Hij was een geleerd man en tegelijk een zeer rijk man. Tot zijn liefhebberijen behoorde niet slechts het besturen van zijn eigen auto en zijn eigen jacht, doch ook van zijn eigen vliegtuig. Deze man besloot Grenfell te helpen bij de vervulling van zijn wensch aangaande een behoorlijke kaart. En toen dit besluit bekend werd, kwam er ook van allerlei andere zijden hulp in verschillende vormen.

Toen Forbes zijn schip in deze gevaarlijke wateren wilde laten verzekeren, vond hij de premie zóó hoog, dat hij besloot het zonder verzekering te doen en zelf zijn jacht te sturen. Hij deed het zonder dat ook maar het geringste ongeluk plaats had. Maar hij deed het op werkelijk origineele manier. Kwam hij met zijn jacht in een deel van de zee, waar de verborgen klippen een werkelijk gevaar opleverden, dan steeg hij op met zijn vliegtuig. Hij had een fotograaf, die bijzonder geoefend was in het nemen van foto's uit de lucht. De man had dat ook in den oorlog al gedaan. En van drie duizend

---

voet hoogte waren de verborgen klippen op de foto zichtbaar. Zoo kon men op de kaarten de ligging haarfijn aangeven en zelf er het eerst gebruik van maken.

Het Aardrijkskundig Genootschap te New-York nam op zich om alle gegevens te verwerken tot één goede kaart; een werk, dat alleen reeds duizenden kostte. De Engelsche admiraliteit had gaarne een schip beschikbaar gesteld, doch kon er in 1931 geen missen.

In het volgend jaar zond zij echter een bijzonder daarvoor uitgerust stoomschip, dat de opname van de kust van Labrador ter hand zou nemen. Daarbij zouden ook de diepten van de wateren worden gepeild.

Grenfell zag in al dat werk de vervulling van één van zijn liefste wenschen. Zoo zou de vaart voor de visschers heel wat veiliger worden, en zouden als van zelf menschenlevens en schepen gespaard worden.

En om deze menschen te helpen, in den ruimsten zin van het woord te helpen, was hij immers gekomen, en daarvoor had hij immers zijn gansche leven gegeven!

HOOFDSTUK XIX

VRIJWILLIGERS

In deze korte schets is het slechts mogelijk geweest, dit medisch zendingswerk in enkele groote trekken te behandelen. Het zou boekdeelen vragen om alles te beschrijven. En onwillekeurig moet de vraag opkomen, hoe het toch mogelijk was om altijd de gelden te vinden, welke noodig waren voor zulk een uitgebreid werk.

Nu is het ongetwijfeld het eigenaardige van dit werk geworden, dat het zeer sterk een persoonlijk stempel heeft gedragen. Grenfell was een persoon. Hij gaf zich geheel voor zijn werk. Welnu, zoo besloot hij om ook het werk bekend te gaan maken en aan de Christenen van de zoogenaamde beschaafde wereld te laten zien welke nooden er bestonden onder de bevolking van Labrador. Zoo waren zijn meeste winters er aan gewijd in Engeland, in de Vereenigde Staten en Canada lezingen te houden over zijn arbeid. Dat waren zware tochten, en hij zegt ergens, dat hij blij was, als hij weer in Labrador was.

Maar hij had op deze wijze ook een kring van vrienden gekregen, en toen het werk zich zoozeer uitbreidde, en ook niet meer van uit Engeland als ware het een Engelsch nationaal werk geleid kon worden, kwam in 1912 een internationale organisatie tot stand, die voortaan het werk zou leiden en steunen. Het Internationaal Grenfell Genootschap heeft nationale afdelingen in Amerika, Engeland en Canada, zoodat er nu overal een Bestuur was, dat zich mede verantwoordelijk gevoelde voor den goeden gang van het werk.

Het zou interessant zijn om Grenfell te kunnen volgen op zijn reizen, wanneer hij overal spreekbeurten hield over den zendingsarbeid, die zijn geheele hart bezat. Nu ligt ongetwijfeld reeds daarin een geheim. Wanneer we een werk doen met geheel ons hart en met al onze krachten, dan gaat er invloed van uit. Het evangelie van Jezus Christus is zoo heel eenvoudig: „Gij zult liefhebben den Heere, uw God met geheel uw hart en met geheel uwe ziel en met geheel uw verstand.” Als we God werkelijk eens zoo lief hadden! Wat zou er een kracht uitgaan van hen, die den naam des Heeren belijden! Maar we zijn vaak zoo lauw, zoo traag, en daarom zoo zwak; we zijn meestal slechts ten halve overtuigd. En het gevolg is, dat er geen kracht van zoo'n Christendom uitgaat.

Grenfell gaf zich geheel, en reeds daardoor ging er een zeldzame kracht van zijn woord uit. Maar er was meer. Hij vroeg in zijn lezingen niet enkel geld, maar hij vertelde van zijn werk, en hij wekte menschen op om hem persoonlijk te komen helpen. Hij kon voor het werk iedereen gebruiken, en iedereen was ook voor een zomer, of voor langeren tijd hartelijk welkom.

Het was zijn diepe overtuiging, dat de menschen bereid zijn iets te doen, mits het niet al te alledaagsch is; mits het de moeite waard is. „Verwacht groote dingen van God,” zoo is er gezegd. En dat is natuurlijk iets heerlijks. Als de Heer het huis niet bouwt, dan werken de bouwlieden tevergeefs. Maar de bouwlieden moeten dus ook werken! En zoo vond hij het eveneens de moeite waard om te zeggen: „Verwacht groote dingen van de menschen.” D.w.z. als ge hen oproept tot een of andere taak, wijs hun dan iets aan, dat de moeite waard is. Dan zullen ze die taak gaarne aanvaarden.

Op een van zijn reizen zou Grenfell spreken voor het

---

personeel van één der groote ziekenhuizen in een stad van de Vereenigde Staten van Amerika. Hij had verpleegsters noodig voor Labrador. En een oogenblik flitste het ook hem door het hoofd: hoe dwaas om te gelooven, dat deze menschen zulk een omgeving zullen verlaten voor het dorre en eenzame Labrador. De verpleegsters hadden hier letterlijk aan niets gebrek, ook niet wat hun eigen werk betreft. En in Labrador waren niets dan moeilijkheden.

In zijn rede vertelde hij de volgende geschiedenis.

„Op zekeren dag in het voorjaar kreeg ik een telegram uit een gehucht op honderd Kilometer afstand, waarin gevraagd werd onmiddellijk te komen, daar er een ernstige influenza-epidemie was uitgebroken. Ongelukkigerwijze kon ik onmogelijk gaan, daar ik in het ziekenhuis niet gemist kon worden. Eén van mijn verpleegsters bood echter aan om te gaan en zoo telegrafeerden we terug, een komatik met een stel honden te zenden. Hetgeen gebeurde.

„Veertien dagen later vroeg zij zelf in een dringend telegram om hulp. Eén van de visschers was in een aanval van koorts 's nachts uit zijn hut ontsnapt, had het mes in handen gekregen, waarmee men de visch splijt en had zichzelf daarmee toetakeld. Toen hij weer kalmer geworden was, kwam hij naar het huisje, waar de verpleegster woonde, zijn ingewanden met de handen steunend, om te verhinderen, dat die zouden vallen!

„Maar in deze veertien dagen was het ijs in de rivieren gebroken en een reis per komatik was niet meer mogelijk, terwijl men van wege het ijs evenmin over zee kon reizen. Het eenige, wat gedaan kon worden, was haar de noodige raadgevingen te geven. Zes weken later kwam er met moeite een boot de haven binnen met een soort

---

van tent er op aangebracht. De verpleegster stapte eruit, gevolgd door haar patiënt, die op den weg der genezing was.

„Zij was nooit bij een operatie aanwezig geweest, doch zij had de raadgevingen nauwkeurig gevolgd, had den man onder narcose gebracht, de ontzettende wond gereinigd met gekookt (dus zuiver) water, de ingewanden zoo goed mogelijk weer op hun plaats gebracht en toen de wond op een gedeelte na dicht genaaid. Haar cordaatheden en haar toewijding en het gezond gestel van den man hadden zijn leven gered. Hij genas volkomen en in het najaar van hetzelfde jaar ging hij weer ter vischvangst.

„Toen ik deze geschiedenis verteld had, bood de helft van de verpleegsters zich aan om naar Labrador te gaan!”

***

De meeste krachten kwamen als vrijwilligers, en betaalden hun eigen kosten.

De eerste drie, die kwamen, waren Engelschen. Zij werkten den heelen winter door, en ondanks vorst en ijs bouwden zij een zaagmolen en begonnen het werk erin. Maar bovendien redde één van deze jonge mannen het leven van twee menschen. Ze waren tusschen het ijs door in het water gevallen, maar ondanks de ontzettende koude dook de moedige man in het water en smaakte het genoeg beiden het leven te redden.

Onder die vrijwilligers vindt men menschen uit alle standen van de maatschappij, schatrijken en armen even goed, en ze vertegenwoordigen alle ambten en ambachten. Professoren en ingenieurs, architecten en rechters, timmerlieden en smeden, verpleegsters en onderwijzeressen, dames voor de kindertehuizen en anderen, die de

---

meisjes leerden hoe visch te verduurzamen. Ze kwamen uit de Vereenigde Staten en Canada, uit Engeland en Australië, en zonder uitzondering beweerden ze, dat ze meer hadden ontvangen dan ze hadden kunnen geven.

Een beroemd oogspecialist kwam gedurende achttien jaren iederen zomer naar het Noorden, om de bewoners van de kust te helpen. Deze man met zijn schitterende praktijk zei, dat het voor hem het heerlijkste oogenblik van het heele jaar was, als hij uit het Noorden het telegram ontving: „Het winterijs gaat breken; gij kunt naar de kust komen.”

Vele huizen zijn gebouwd, dammen in rivieren gemaakt om het water te kunnen afvoeren naar het ziekenhuis, de buizen gelegd, zes Meter diep in den grond, omdat ze voor vorst beveiligd moesten zijn; schepen gelost, ja, wat niet al! Alles door onbetaalde krachten, die den zomer op Labrador doorbrachten om te helpen.

Eens kwam een schip met vier honderd ton kolen aan voor het ziekenhuis, het kinderruis enz. De schipper was een zeer onvriendelijk man, die „die jonge zendelingen”! niet noodig had, en verder meedeelde, dat de lading in drie dagen gelost moest zijn. Voor iederen dag, dat het lossen meer duurde, moest een hooge schadevergoeding betaald worden.

Op het station waren nog al wat jonge mannen, allen vrijwilligers. Maar kolendragers waren er niet onder. Zij besloten echter de onvriendelijkheid van den schipper te beantwoorden met een toewijding, die dezen man toch wel wat verbaasd deed staan. Want die ongeschoolde sjouwers hadden het werk volbracht voordat de drie dagen om waren. Maar men moet niet vragen hoe ze gewerkt hadden!

Drie mannen, die bij Grenfell vrijwilligers waren ge-

---

weest, namen later deel aan de beroemde Zuidpool-expeditie van Byrd. Twee van dezen deden dienst als hondendrijvers. Zij hadden het in Labrador geleerd.

Een dame, die in Amerika professor was, kwam gedurende vele zomers naar Labrador om onderwijs te geven. Ten slotte liet ze op eigen kosten een schoolgebouw oprichten. Als we trouwens op het terrein van het onderwijs wilden gaan vertellen, wie daar hadden geholpen, dan zou er geen einde aan de reeks komen. En we zouden voor de meest treffende gevallen komen te staan van zelfopoffering en van toewijding aan een goede zaak.

Een rijk dokter uit Amerika gaf zijn wedstrijd-jacht als hospitaalschip ten geschenke, en toen het naar het Noorden zou varen, kwam een jonge dokter, die specialist voor keelziekten was, voor eenigen tijd mee om zijn diensten aan te bieden. Zijn moeder vergezelde hem, en waar noodig, hielp ze hem ook. Ze werkten tezamen een heelen zomer onder de bevolking van de kust.

Grenfell schrijft zelf eens: „We hebben altijd getracht, uitnemende specialisten op verschillend terrein van de medische wetenschap te krijgen. Het was misschien wel een dwaze gedachte om te meenen, dat deze mannen met hun drukke bezigheden, en die groote sommen konden verdienen met hun wetenschap, naar Labrador zouden willen komen om een paar visschers te helpen, en dan nog hun eigen kosten te betalen bovendien.

„Maar we vroegen hen, en ze kwamen van alle kanten; specialisten voor de oogen, voor de longen, de voeten, den neus en de keel, en tandheerkundigen even goed; een rij van mannen, ridders, wier namen met onuitwischbare letteren geschreven zijn in de harten van de eenvoudigen van het koude land.”

Te Conche, een kleine, eenzame nederzetting op de

Noordoostkust van New-Foundland, was een verpleegster gevestigd. Op een goeden dag in het begin van den winter was een man erg ziek, en de verpleegster begreep, dat het eenige, wat hem zou kunnen redden, een operatie was. Maar het ziekenhuis, dat het dichtst bij was, lag op 65 Kilometer afstand. In dien tijd van het jaar was er van een zeereis geen sprake, en ook over land was de reis uiterst moeilijk. Toch werd een slede klaar gemaakt, en daar het terrein zeer ongeschikt was, en men niet goed honden kon gebruiken, boden zich dadelijk eenige mannen aan om die te trekken. Zoo gaat het echter niet zoo snel als met honden, en de reis duurde dan ook vijf en een halve dag. Telkens als zij rustten, behandelde de verpleegster den patiënt zoo goed mogelijk, en ondanks koude, hindernissen en gevaren kwam de slede in goede orde te Sint Anthony aan. De patiënt werd onmiddellijk geopereerd en dankte aan deze doortastendheid van de verpleegster zijn leven.

Maar toen de man was afgeleverd, moest zij zelf weer terug, en ze zag er toch wel wat tegen op. Nu wilde het geval, dat er dien dag in Sint Anthony juist iemand met zijn vliegmaschine aangekomen was. Deze bood aan de verpleegster „even” terug te brengen naar Conche. Ze telegrafeerde aan de menschen, opdat ze van haar komst verwittigd zouden zijn. En al de bewoners waren biddend bijeen in de open lucht om hun verpleegster te zien terugkeeren. De reis had ditmaal geen vijf en een halven dag, doch twintig minuten geduurd!

Dat was wel een meevaller voor deze verpleegster. Men meene echter niet, dat ook aan het vliegen hier geen gevaren zijn verbonden. Allereerst dezelfde gevaren als overal elders. Maar dan die van den plotselingen mist. Een andermaal kwam ook iemand te Sint Anthony, toen

---

er een vliegenier met zijn vliegmaschine was. Men zou eens even een klein tochtje maken, en tezamen steeg men op. Nauwelijks was men in de lucht, of er kwam een dikke mist op, en . . . van het vliegtuig is nooit meer iets gezien.

Uit het voorgaande kan men den indruk hebben gekregen, dat al die vrijwilligers mannen en vrouwen waren, die maar jachten en gebouwen hadden ten geschenke te geven. Verre daarvandaan. Er waren er ook, die absoluut geen fortuin bezaten, maar die wel in bezit waren van een liefdevol hart.

Zoo kwam er eens een timmerman ver van Amerika uit naar Labrador, om den menschen het maken van houten weefgetouwen te leeren. Het was juist na den oorlog, toen timmerlieden in Amerika twaalf tot veertien dollar per dag verdienden (toen nog 30—35 gulden). Maar de man, die zelf volstrekt geen rijk man was, gaf zich een heelen zomer, om het den menschen te leeren hun eigen weefgetouwen te maken en te herstellen.

Een verpleegster deelde eens aan Grenfell mee, dat zij haar werk als vrijwilliger moest opzeggen. Op zijn vraag waarom, kreeg hij ten antwoord: „Ik wil wat meer geld gaan verdienen, ten einde spoedig weer als vrijwilliger te kunnen terugkeeren.”

Door deze korte mededeelingen zal de lezer den indruk hebben gekregen van de groote beteekenis van deze wijze van werken voor de bevolking van de heele kust. Men denke over de hier medegedeelde voorbeelden zelf maar eens na. We zullen dan begrijpen, dat Grenfell, schrijvend over al die mannen en vrouwen, die zichzelf gegeven hebben voor het werk, zegt: „De vrijwilligers zijn de ware helden des levens.”

De beteekenis van dit stelsel in dit eenzame land, is enorm. Men bedenke eens, dat een paar dokters toch niet

---

alle mogelijke gevallen kunnen behandelen, en dat zij in zulk een verlaten land niet eens even een specialist kunnen raadplegen. Door deze specialisten hadden ook de doktoren de gelegenheid om hun kennis weer te vermeerderen. En zoo was het eigenlijk op alle terrein.

In den loop van de veertig jaren, dat het werk onder de visschers aan den gang is, hebben niet minder dan veertien honderd vrijwilligers hun tijd en hun krachten langer of korter gegeven, en twee maal zooveel heeft men moeten weigeren!

Wij klagen in onze Christenheid zoo vaak over gebrek aan helpers. En het zal natuurlijk ook wel eens terecht zijn. Maar zouden we niet iets van Grenfell kunnen leeren? Hij is en blijft overtuigd, dat de menschen wel iets willen doen voor God en Zijn rijk. Als het werk slechts de moeite waard is. Men versta Grenfell en mij hier wel. Ik bedoel niet, dat het werk voor Gods Koninkrijk niet altijd de moeite waard is. Het is het meest van alles de moeite waard, en het is een onschatbaar voorrecht, dat God ons, kleine menschen, als Zijn medewerkers wil gebruiken. Maar als wij met de leiding van een of ander werk belast zijn, moeten we den moed hebben om een deel eens geheel te laten doen door onze helpers. Dit was, naar het mij wil voorkomen, één van de mooie eigenschappen van Grenfell, dat hij niet meende het alleen te kunnen. Hij liet zijn mede-arbeiders tot op zeer groote hoogte vrij. En als hij in één zijner groote boeken een lang hoofdstuk wijdt aan de vrijwilligers, dan zegt hij het meer dan eens, dat men eigenlijk zulk een werk niet beschrijven moet naar aanleiding van een biografie, want dat dan te gemakkelijk de schijn wordt gewekt, als zou het 't werk van één man zijn. En dit is volstrekt onjuist.

Hij brengt altijd weer alle hulde aan zijn collega's, en aan de vrijwilligers, evenals aan de bestuurders en aan zijn vrouw.

Wij meenen vaak in onzen eigenaardigen tijd, dat het geestelijk wel zeer donker is, en dat het geloof terrein verliest. Het wil er bij mij nooit goed in. Ongeloovigen komen met hun ongelooft misschien gemakkelijker voor den dag. En geloof wordt maar al te dikwijls vereenzelvigd met onze persoonlijke formuleeringen van wat wij gelooven. Gesteld dan, dat het persoonlijke formuleeringen zijn, en geen napraterij is. Want dat is nog erger. Toch meen ik, dat er veel meer geloof, verborgen, leeft, dan wij vermoeden. Maar men heeft — precies als Grenfell — genoeg van woorden. Men wil zijn geloof in daden toonen. Als we eens meer aan anderen iets durfden toevertrouwen! Als de geloovigen eens meer geloof hadden in hun medemenschen. De wereld hunkert meer dan ooit misschien naar vertrouwen. Als we al diegenen, die nog wel iets wilden doen voor Christus en Zijn rijk, eens konden vinden, en hen dan aan het werk konden zetten, — het zou voor het werk een zegen zijn, maar het zou voor deze menschen eveneens zelf een zegen worden.

We kunnen hier niet verder op deze dingen ingaan. Het werk van Grenfell geeft ons aanleiding genoeg om zelf er eens over te denken. Veertien honderd vrijwilligers, en tweemaal zooveel geweigerd! Het heeft ons allen iets te zeggen.

HOOFDSTUK XX

LANDBOUW IN HET HOOG NOORDEN

Eén der grootste moeilijkheden voor de bevolking van Labrador was steeds het feit geweest, dat er zoo weinig in het land kon groeien. „De zomer is daartoe te kort,” zoo heette het steeds. En daar liet men het dan maar bij. Zoo was er nooit veel meer dan een voorbijgaande poging gedaan om er verbetering in te brengen.

Ook hier was het Grenfell, die zijn aandacht aan dit vraagstuk wijdde. Als dokter had hij telkens kennis gemaakt met ziekten, die het gevolg waren van gebrek aan groenten. Hij voelde dus wel, dat het om grooter dingen ging dan om wat verandering van spijs. Het ging om de volksgezondheid. En dan ook om meer voedsel.

Het was waar, de zomer was heel kort. Maar — zoo redeneerde Grenfell — dan moet men dien langer maken. Hij kon zich niet aan alles tegelijk wijden en zoo duurde het langen tijd, voordat hij in dezen iets begon. Maar na overal de dingen besproken te hebben, en na op zijn reizen goed uit zijn oogen gekeken te hebben, was hij van oordeel, dat men in het Noorden even goed met een kas den groeitijd kan verlengen als op andere breedtegraden. Tenslotte schonken vrienden in Amerika hem een kas en nu werden de proefnemingen begonnen.

Begin April werden de groenten in de kas uitgezaaid.

Toen nu de grond buiten gereed was om er de planten in te zetten, waren deze dus reeds ongeveer drie maanden oud. Ze werden uitgeplant, sloegen goed aan en groeiden boven verwachting. In het najaar zagen de visschers koolen van acht Kilo en konden maar niet begrijpen, dat deze in hun eigen land gegroeid waren. Het was iets zoo ongewoons, dat het nieuws van mond tot mond ging, en het volgend jaar verkocht de zending niet minder dan vijftien duizend planten aan families langs de kust in dat deel van het land.

Toen de ervaringen goed waren, werd de vraag nog grooter, en de zending kreeg van tuinbouwverenigingen in Amerika nog twee grootere kassen. Het gevolg werd, dat steeds meer menschen zelf groenten gingen verbouwen, en dat tegenwoordig iedereen in meerdere of mindere mate groenten kweekt.

Natuurlijk kan men niet alle groenten verbouwen, die wij kennen. Maar dat is ook niet noodig. Erger was, dat men hier als overal met bepaalde vijanden van bepaalde planten te doen kreeg. En de groote vraag werd hoe die te bestrijden.

Maar ook hier kwam hulp en raad. Een professor van één der landbouwhoogescholen van Amerika kwam, al weer zonder dat het aan het zendingswerk iets kostte, over, onderzocht planten en insecten en wees aan hoe de bestrijding doelmatig kon plaats hebben. Eenige jaren lang gaf hij zijn zomervacantie daaraan. Om echter op meer plaatsen deskundigen te hebben, liet Grenfell eenige jongens uit het land zelf naar een landbouwhoogeschool in Amerika gaan om daar hun opleiding te ontvangen.

Heel ver in 't Noorden werd ook nog een kas gebouwd en onze professor was zoo vriendelijk ook daar de kansen

---

te onderzoeken. Hij meende, dat die daar zeer gunstig waren voor een goed gewas. En dit bleek ook inderdaad het geval te zijn. Het was in hetzelfde deel van Labrador, waar een 70 à 75 jaar geleden de latere Lord Strathcona gewerkt had. In dien tijd had de ondernemende man reeds alle groenten voor zijn gezin verbouwd. Nu weten we uit ons verhaal, hoeveel hij gevoelde voor het werk onder de visschers en de bewoners van de kust. Maar als er sprake was van zieken tengevolge van de eenzijdige wijze van voeden, dan had hij niet veel lust om te helpen. Want, zoo zei hij dan, ze kunnen even goed als ik ander voedsel krijgen. Als ze het maar verbouwen.

De bouw van groenten en aardappelen ging zelfs zóó goed, dat in een jaar, waarin de visscherij weinig of niets opleverde, de bebouwde oppervlakte met 30 pct vergroot werd. Het gevolg hiervan was, dat men den tijd niet behoefde zoek te brengen met niets-doen. Ledigheid is ook in het Noorden des duivels oorkussen. Maar bovendien had men op deze wijze ook voedsel voor den winter, terwijl men anders bij mislukking van de visscherij aan den hongersnood ten prooi was. Eén man had in dien zomer zelfs zóóveel verbouwd, dat hij zestig vaten aardappelen gerooid had.

Door dezen landbouw kwam men tot nog iets anders.

Er wordt in Labrador veel veen gevonden. Reeds lange jaren had Grenfell het voor eigen gebruik laten steken en drogen. In zijn eigen huis werd het gebruikt als brandstof. Maar wat hij ook deed, en hoe hij ook praatte, de bevolking gebruikte het niet. In het buitenland zag hij eens hoe een menigte turven aan een staak geregen waren, en de staak zoo op het land was gezet. Op deze wijze droogden de turven door den wind zeer snel. Deze

---

methode voerde hij onmiddellijk in, en het gebruik werd er ook wel wat door bevorderd.

Maar nu ontdekte hij, dat een mengsel van den afval van visch, waaraan nooit gebrek was, van zeewier en van turfmoel een uitnemende bemesting voor de tuinen vormde. En eindelijk kwam hij tot de ontdekking, dat het land, waarvan het veen is afgenomen, goed grasland is; een feit, dat wij, Hollanders, wel kennen, maar dat niet overal bekend is.

Door dit alles werd de bebouwing van den bodem aanzienlijk bevorderd.

Natuurlijk moesten velen eerst geholpen worden met voorschotten voor gereedschap en zaad, maar haast allen konden deze spoedig terug betalen. En wie het niet konden in geld, mochten het bedrag terug betalen in arbeid. Zoo werkten ze bijv. onder leiding van de verpleegster in den tuin van het station der zending, waar bijv. alleen een verpleegster woonde, zoodat die niet het landwerk kon doen.

* * *

Ook voor veeteelt heeft hij gedaan wat hij kon.

Voor een betere behandeling der honden heeft hij gewerkt, zoolang hij op de kust was. De bewoners kunnen niet zonder deze dieren, en al werden ze niet slecht behandeld, ze werden toch wel zeer verwaarloosd. Dat was geen wonder. Waar de lieden zelf altijd in armoede moesten probeeren klaar te komen, en waar ze vaak niet veel meer dan een ellendige hut hadden om in te wonen, kon men moeilijk verwachten, dat ze veel zorg aan hun dieren konden besteden.

Op den duur ging het als vanzelf beter. De menschen kregen het beter, en daardoor de dieren ook.

Grenfell verzoon er nog wat anders op, om de menschen er toe te brengen hun honden goed te verzorgen. Hij organiseerde ieder jaar een wedstrijd. Het ging er om wie den mooisten koppel honden had. En of ze hun best doen! We kunnen gerust zeggen, dat tegenwoordig ieder bewoner van de kust er trotsch op is, als hij met een prachtig stel honden voor den dag kan komen.

De regeering heeft in de laatste jaren ook verboden de honden los te laten loopen. Nu hebben de kustbewoners kennels voor hen gebouwd, die volgens de regels van de kunst zijn ingericht.

Eén der Amerikaansche dames, die den zomer in Labrador had doorgebracht om daar vrijwillig mee te werken, en die gezien had hoe groot de behoefte aan versche melk was, zond later acht geiten om daarmede te fokken. Het waren prachtdieren. Gelukkig kon men ze nu ontvangen. Vroeger zou dat niet gegaan zijn, want toen de honden nog losliepen, vielen deze de weinige geiten, die er waren, nog al eens aan.

Ook koeien zijn steeds meer ingevoerd om de melk. In één der laatste jaren nam een predikant bij wijze van proef het kalf bij de geboorte van de koe af, roomde de melk en gaf het kalf de afgeroomde melk, waarin hij een paar lepels levertraan gedaan had. Levertraan heeft men in overvloed. De proef gelukte bijzonder, want hij had het volgend jaar het mooiste beest. Sedert dien doet men dat meer.

Niet alleen met het oog op de melk, maar nog meer ter wille van de wol voor kleeren, heeft men het Schotsche schaap ingevoerd, dat het in dit land heel goed doet. Het kan leven van de planten, die in het wild groeien, zoodat men er niet veel moeite mee heeft. Het vraagstuk van de wol is in zulk een koud land van de grootste betee-

---

kenis. „De meeste vrijwilligers vinden den winter nog aangener dan den zomer,” zegt Grenfell ergens, maar dan voegt hij er aan toe: „Wij behoeven het echter niet zonder goede wollen onderkleeding te doen.” Nu het schaap het echter goed doet, wordt het ook voor de bevolking gemakkelijker om zelf wol te spinnen in den langen winter en kleeren te maken.

Grenfell heeft konijnen laten invoeren en bijen eveneens. Over rendieren hebben we vroeger reeds gesproken. We zouden nog heel veel meer kunnen noemen. Aan alles dacht deze man. Overal had hij oog voor. En bij alles had hij maar één doel: het volk van Labrador lichame-lijk, doch ook geestelijk zoo gezond mogelijk te maken.

HOOFDSTUK XXI

MET GOD VERBONDEN

Niemand kan ontkennen, wanneer hij deze bladen gelezen heeft, dat we in Grenfell met een bijzonder man te doen hebben. Welk een leven van toewijding; welk een leven van daden. Met bewondering zien we toe. En onwillekeurig vragen we ons af, wat het geheim van dit leven is.

We gaan nog wat nader toezien, en we voelen eigenlijk wel overal, dat deze man gedragen werd door de zekerheid, dat hij, zooals we het reeds eens gezegd hebben, een instrument in Gods hand was. We denken ook weer aan dat voorval in Londen, waar hij Moody hoorde en het besluit nam zijn leven in den dienst van den Heiland te stellen.

En het meest merkwaardige is wel dit, dat hij nooit met zijn geloof te koop loopt. Bij hem niet een steeds weer herhalen, dat de Heer zijn kracht is. Hij gaat eenvoudig in ootmoed zijn weg. Hij gaat waar God hem roept. Of gevaren dreigen dan wel niet, hij gaat.

Grenfell zelf wijst er op, dat het woord religie, dat wij vaak voor godsdienst gebruiken, oorspronkelijk komt van een woord, dat verbinden beteekent. Vooral na de verschijning van Jezus Christus in deze wereld duidt religie aan de verhouding van den mensch tot God. Een mensch, die gelooft, is aan God verbonden. Voor hem is God een werkelijkheid.

Grenfell wijst er op, hoe hij zelf bij stormweer of in een bosch op een sleetocht daar in het hooge Noorden, of ook in een open boot op den Oceaan verloren is geweest. Maar hij heeft altijd gevoeld, dat er Eén was, die hem leidde, onder alle omstandigheden en hij was er van overtuigd, dat we allen, zonder uitzondering, leiding en kracht noodig hebben, en dat het daarom voor ons allen zoo noodig is om „met God verbonden” te zijn.

Zulk een godsdienst moet te zien zijn in het heele leven; in de wijze, waarop men met zijn medemenschen omgaat. Zooals ook de omgang van Livingstone met de zwarte Afrikaanders Stanley heelemaal deed veranderen.

Men kan de leer kennen en aannemen, doch zonder meer is dit niet voldoende. Om in zijn leven te kunnen toonen, dat men met God verbonden is, moet de levende God in ons leven een werkelijkheid zijn geworden.

Wanneer men telkens weer voelt, dat men niets in eigen kracht kan, doch geheel afhankelijk is van „den sterken Held,” die ons ter zijde staat, dan kan het niet anders, of we zullen in nederigheid onzen weg gaan. „Nederigheid is één van de meest aantrekkelijke en daarom één van de meest invloedrijke eigenschappen, wanneer men menschen op den weg der bekeering wil helpen. En het is duidelijk, dat we zonder deze eigenschap nooit werkelijk met God verbonden kunnen zijn.”

Toen Grenfell als jonge man naar de Noordzee ging, om daar iets voor de visschers te doen, voelde hij hoe moeilijk het werk voor hem moest zijn onder deze mannen met veel meer ervaring van de zee en van het leven.

„Op het stuurrad van het schip stonden de woorden: „Volg Mij en Ik zal u tot visschers van menschen maken.” Dat was werkelijk de eisch, die tot mij kwam, en ik heb nooit een treffender eisch gehoord. Toen wist ik op een-

---

maal, dat het mijn enige kans in het leven was, Hem te volgen. En nu na zoovele jaren (hij schrijft dit veertig jaren later) weet ik, dat niemand de waarheid van dezen eisch loochenen kan."

Een paar jaar daarna voor de groote vraag gesteld wat hij doen moest: het werk op de kust van Labrador aanvaarden dan wel niet, schreef hij aan zijn vrome moeder en vroeg haar hem raad te geven. Deze schreef hem terug: Lees Psalm 143 : 10 in de vertaling van het Gebedenboek. Daar stond: „Leer mij vandaag te doen wat U behaagt." Toen voelde Grenfell, dat een mensch met God verbonden moet zijn om dit te kunnen doen.

„Het is met den godsdienst zooals met de geneeskunde en eigenlijk met alles. Heeft men in de geneeskunde een nieuwe methode ontdekt, waardoor men betere resultaten bereikt dan met de oude, dan geeft men deze oude op en aanvaardt de nieuwe."

Zoo ook in den godsdienst. De groote vraag voor de wereld is: welke zijn de resultaten? Door die resultaten heeft het jonge Christendom in de eerste eeuwen de wereld overwonnen.

In Hand. 17 zijn Paulus en Silas te Thessalonica. Als er nog al wat menschen geloovig worden, brengen de ongeloovige Joden een paar bekeerlingen naar de oversten der stad en zeggen: „Dezen, die de wereld in beroering hebben gebracht, zijn ook hier gekomen."

Dat was het resultaat van het optreden van die eerste Christenen. De wereld kwam in beroering!

Een groot kerkvader heeft eens gezegd, dat God het niet zonder ons kan. Men moet dit woord willen begrijpen. God heeft alles zóó ingericht, dat wij Zijn medewerkers *mogen* zijn, zooals Paulus het uitdrukt. Dan

---

moeten we ook medewerken! Dat spreekt toch wel van-zelf!

Grenfell zegt ergens: „God heeft ons opgedragen de overwinning voor Hem te bevechten. Hij Zelf wil ons gebruiken."

Maar ieder, die ernstig wil medewerken, voelt de behoefte om nauw met God verbonden te zijn. Anders gaat het eenvoudig niet. Doch omgekeerd is het even goed waar. Als we waarlijk met God verbonden zijn, dan voelen we de behoefte om voor Hem te werken.

Hoe was het mogelijk, dat zoovele jonge mannen en vrouwen hun prettige vacantie opgaven, om naar het Noorden te komen en daar bij allerlei werk te helpen? Eenig en alleen, omdat hun geloof in den Heiland hen ertoe in staat stelde.

Telkens weer legt Grenfell er den nadruk op, dat Christus zijn: „Wel u, gij goede en getrouwe dienstknecht," zegt tot dengene, die Zijn wil heeft gedaan.

„Niet een iegelijk, die tot mij zegt: Heere, Heere! zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen, maar die daar doet den wil mijns Vaders, die in de hemelen is." (Matth. 7 : 21.)

Het was in 1920, dus na vele jaren, dat Grenfell schreef: „Thans geloof ik, dat D. L. Moody dit voor me deed: hij toonde mij, dat bij alle uiterlijke vormen en uiterlijk vertoon, de godsdienst voor mij een roeping beteekende, om dingen te doen, waartoe ik in staat was. Hij maakte, dat ik mij zelf zag, zooals God den onnutten dienstknecht ziet, en dat ik mij ging schamen."

Moody was het dus, die dezen man in zijn jongen tijd aan het werk wist te zetten, aan een werk, dat zou duren tot aan zijn einde:

Aan het werk! Aan het werk!
In den dienst van den Heer;
Als wij doen naar Zijn wil,
Geeft Hij kracht meer en meer;
In den Heer zijn wij sterk
En bekwaam tot den strijd;
Hij blijft ons steeds nabij,
Met Zijn Geest, t' allen tijd.

Een zeer bekend Christen uit de Engelsche wereld heeft eens gezegd, en het is Grenfell, die de woorden aanhaalt: „De groote zaak van God en de menschheid is nooit verijdeld door de heftige aanvallen van den duivel, maar door de onverschilligheid van de langzame, alles verpletterende, gletscherachtige duizenden en duizenden nullen. Gods zaak is nooit vernietigd doordat ze opgeblazen werd, doch doordat men er op ging zitten. Het is niet de geweldenaar of de anarchist, dien wij moeten vreezen in den oorlog voor den menschelijken vooruitgang, doch den trage; dengene, die zich een plaats heeft verworven, den geëerden, gemakzuchtigen mensch.”

„Als een Christen geen getuige is in zijn leven, dan hebben zijn meeningen geen waarde voor God en de menschen,” zegt Grenfell.

„Zwak en aarzelend als mijn eigen voetstappen zijn geweest sedert mijn beslissing om Jezus Christus te volgen, geloof ik meer dan ooit, dat dit de eenige manier is om het leven werkelijk te leven. Geen stap in het leven zou ik ook maar kunnen vergelijken bij dezen, wat de blijvende voldoening betreft. Zeer spijt het mij, dat ik dien niet vroeger deed. Het doet er weinig toe welke loopbaan men kiest, maar er is één ding, waarover ik nooit eenigen twijfel heb gekend en wel, dat het besluit en de poging

---

om Christus te volgen den mensch brengt wat niets ter wereld hem kan schenken.”

Veertien jaren nadat hij in Londen de gedenkwaardige rede van Moody hoorde, ontmoette Grenfell in Amerika den grooten prediker, en in het gesprek vertelde Grenfell van dien avond, toen hij aangetrokken werd door de vreemde tent om binnen te gaan. En Moody, zooals hij was, zei tot Grenfell: „En wat hebt gij sedert dien gedaan?”

„Wat ik gedaan heb? Wel, ik ben gegaan naar de onherbergzame kust van Labrador en ik heb er gewerkt.”

Wat hij er gedaan heeft?

Wij weten er iets van. Uit liefde tot zijn Heiland, die hem bepaalde talenten had gegeven, heeft hij zich gegeven aan het werk onder de visschers en onder de arme bewoners van die ruwe en lange kust. Hij heeft met en voor hen gebeden. Hij heeft hun den naam van Jezus bekend gemaakt, en den weg des heils getoond. Hij heeft met hun moeiten en ellenden kennis gemaakt. Hij heeft ze mee gedragen en hij heeft ze weggenomen waar hij maar kon. Hij heeft zich aan deze taak gegeven met al zijn kracht, en met al zijn optimisme en met al zijn geloof en met al zijn onstuimigen moed. Hij heeft wind en storm niets geacht, wanneer er te helpen was. Hij is gegaan, als niemand zou gegaan zijn. Niemand? Ja, Eén, Christus. En hij is gegaan, omdat hij voelde, dat hij zijn Heiland en Meester moest volgen. Hij is gegaan zonder te vragen naar doodsgerevaren voor hemzelf, omdat het hem duidelijk voor oogen stond, dat Christus dat evenmin gedaan heeft. Hij is gegaan, en hij is met vreugde gegaan. Wanneer de orkaan loeide, dan heeft hij het met blijdschap aangehoord, omdat hij wist, dat een arme op

---

hem wachtte. En de roep van dien arme en ongelukkige klonk voor hem boven alles uit.

Door die eerlijke, eenvoudige en oprechte overgave aan zijn taak heeft hij de harten van allen op de kust gewonnen; heeft hij de rijken bewogen om hun gaven te geven, en heeft hij duizenden ertoe gebracht om hun leven eveneens te geven aan den arbeid voor Christus.

Zoo is het werk grooter geworden en omvangrijker. Want echte liefde en ware toewijding kent geen grenzen.

INHOUD

		BLADZ.
Hoofdstuk	I. De voorbereiding door God	5
"	II. De Ouders	10
"	III. Onze geboorteplaats	19
"	IV. De sport	24
"	V. Praktisch Christendom	29
"	VI. Trek naar de zee	39
"	VII. Onder de visschers op de Noordzee	46
"	VIII. Land en volk	59
"	IX. De aanvang van het werk	67
"	X. Op de zeehondenvangst	75
"	XI. Op zee	81
"	XII. Winter in Sint Anthony	87
"	XIII. Op een ijsschots	98
"	XIV. Voorkomen is beter dan genezen	105
"	XV. Tegenstand	116
"	XVI. Een laksche regeering	126
"	XVII. Werk aan de jeugd	134
"	XVIII. Een droogdok	144
"	XIX. Vrijwilligers	152
"	XX. Landbouw in het hooge Noorden	162
"	XXI. Met God verbonden	168